

הישיבה המאתיים-ושבעים של הכנסת השמינית

יום רביעי, כ"ד אדר א' תשל"ו (25 פברואר 1976)
ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר מ. שחל :
הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכיר הכנסת נ. לורך :
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונח על שולחן הכנסת מסקנות ועדת העבודה בעניין הפעלתו של חוק בינוי ופינוי באזורי שיקום.

ב. שאילתות ותשובות

היו"ר מ. שחל :
אני מזמין את ראש הממשלה להשיב על 67 שאילתות. אדוני ראש הממשלה, אתה רשאי להשיב או לא להשיב לשאילתות של חברי כנסת שאינם באור-לם. הדבר נתון להחלטתך.

976. דבריו של מר אבא אבן על חילוקי-דעות בינו לבין השגריר הקודם בארצות-הברית
חברי-הכנסת י. הורביץ שאל את ראש הממשלה ביום כ' בסיון תשל"ד (10 ביוני 1974) :

בראיון ב"מעריב" מ-31 במאי 1974 אמר שר-החוץ הקודם מר אבא אבן כי בתקופת כהונתו של ראש הממשלה הנוכחי כשגריר בארצות-הברית טען מר רבין כי ההסלמה במלחמה נגד מצרים, כלומר ההפצצות לעומק, אינה בניגוד לרצונה של ממשלת ארצות-הברית, ועל כך פרץ בין שר החוץ והשגריר ויכוח מדיני פנימי.

עקיבא נוף (הליכוד) :
אין סעיף כזה בתקנון.

היו"ר מ. שחל :
בנושא זה יש בירור בוועדת הפירושים — — —

(חברי-הכנסת ע. נוף קורא קריאת-ביניים)

ראש-הממשלה י. רבין :
אתה יודע מה? — אענה על כל השאילתות.

(חברי-הכנסת ע. נוף קורא קריאת-ביניים)

1. האם נכונה טענתו של שר החוץ לשעבר ?

2. האם אין ראש הממשלה סבור כי גילוי הפומ-בי של שר החוץ לשעבר הוא בגדר גילוי של סוד ממלכתי רשמי ?

3. כיצד מתכוון ראש הממשלה להגיב על גילוי זה ?

ראש-הממשלה י. רבין :
אין בכוונתי, במסגרת תשובה לשאילתה בכנסת, להיכנס למחלוקות הקשורות בעבר שאבד עליהן כלל.

היו"ר מ. שחל :
שאלה נוספת לחברי-הכנסת הורביץ.

משה נסים (הליכוד) :
אדוני היושב-ראש, האם אפשר לקרוא את תאריך השאילתה ?

היו"ר מ. שחל :
שאלה נוספת לחברי-הכנסת הורביץ.

יגאל הורביץ (הליכוד) :
כיוון שהשאילתה הוגשה בשנת 1974, הייתי רוצה לקרוא באונך סעיף 42 לתקנון הכנסת האומר : "השר

היו"ר מ. שחל :
הודעתי שראש הממשלה רשאי להשיב או לא להשיב על שאילתות של חברי כנסת שאינם באולם. הוא החליט להשיב.

אהוד אולמרט (הליכוד) :
הודעתך ניתנה ללא סמכות.

היו"ר מ. שחל :
סוגיה זו מתבררת עתה בוועדת הפירושים. כל עוד לא נסתיים הביור, וכיוון שנוצר תקדים על-ידי סגן יושב-ראש הכנסת חבר-הכנסת אברמוב — — —

אהוד אולמרט (הליכוד) :
כל זמן שהסוגיה מתבררת אי-אפשר לחרוג מהתק-נון היבש של הכנסת.

היו"ר מ. שחל :
אבקש מאת ראש הממשלה להשיב על השאילתות.

רים בממשלתו עם האישים שהיו מופקדים על תיקים אלה בממשלה הקודמת, ובפרט בעניין משרד החוץ?

ראשי-הממשלה י. רבין:

אין בכוחני, במסגרת תשובות לשאלות, להיכנס לפרטים הקשורים למינויים ממלכתיים.

היו"ר מ. שחל:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת שובל.

זלמן שובל (הליכוד):

האם כבוד ראש הממשלה איננו סבור שהשאלה הנוגעת לאישים שכבר אינם אתנו, אשר נשאלה ב-1974 והיתה אקטואלית מאוד וחשובה מאוד, או לא היתה ראויה לתשובה מוקדמת יותר?

ראשי-הממשלה י. רבין:

אינני סבור שהיתה חשיבות מיוחדת לשאלה בקשר למה שתיאר עכשיו חבר-הכנסת שובל.

1534. ביקורו של סגן ראש הממשלה ושר החוץ

בוושינגטון

חבר-הכנסת ג. פת שאל את ראש הממשלה ביום י"ב באב תשל"ד (31 ביולי 1974):

כבודו בוודאי מודע לפירסומים, חסרת התקדים בכ"ל התקשורת הממלכתיים, לביקורו הנוכחי של סגן ראש הממשלה ושר החוץ בלונדון ובוושינגטון. הבדל קר אף נמסר על תוכן דברים שאמר מר אלון בפגישה סגורה עם סגל השגרירות שלנו בווינגטון. גם מידי דים בני-יורק שמעתי, בשיחה טלפונית, הערות תמיהה על פירסומי מסעו של סגן ראש הממשלה, ובפרט שהמועד למסעו לווינגטון מתעלם לחלוטין משבוע הרתחה בפרשת ווטרגייט, המעסיקה את הפוליטיקאים ואת הציבור האמריקני באופן כה מוחלט.

בקשר לנ"ל אבקש לדעת:

1. מה הם הצרכים הדחופים שחייבו נסיעת מר אלון לווינגטון דווקא עכשיו, שבועות מספר לאחר ביקורו המוצלח של שר הבטחון שם?
2. האין סבור כבוד ראש הממשלה כי העיתוי לביקור הנ"ל הוא מוטעה, ואף מוזיק?
3. מדוע לא יפסיק או ימתן ראש הממשלה את סגן ראש הממשלה במסע הפירסומי שמר אלון נתון בו בימים אלה?

היו"ר מ. שחל:

אבקש מאת ראש הממשלה להשיב על שאילתה מס' 1534 של חבר-הכנסת פת.

גדעון פת (הליכוד):

מפאת כבודו של ראש הממשלה וכבודה של הכנסת אני מוותר על התשובה.

היו"ר מ. שחל:

זה לא תלוי בכי. אני מבקש מאת ראש הממשלה שיחליט אם הוא רוצה להשיב אם לאו.

הנשאל חייב להשיב על השאלה או להודיע על סירובו להשיב תוך עשרים ואחד יום מקבלת השאלה.

היו"ר מ. שחל:

אין זו שאלה נוספת.

יגאל הורביץ (הליכוד):

תרשה לי — — —

היו"ר מ. שחל:

אינני מרשה לך. אין זו שאלה נוספת. אתה רוצה לשאול שאלה נוספת, תשאל שאלה נוספת הקשורה בשאלתה עצמה.

יגאל הורביץ (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, אתם נוהגים לכסות על עבירות ושגיאות שלכם. עובדה היא שאתה מתחמק מתשובה בעניין כה חיוני.

אברהם גיבלבר (המערך):

איזו שאלה זאת?

יגאל הורביץ (הליכוד):

אני מבקש לשאול איך אפשר להתחמק מתשובה על עניין בעל חשיבות עליונה, שהביא נזק חמור למדינה?

ראשי-הממשלה י. רבין:

אני קובע שהדבר לא הביא נזק חמור למדינה. ואם ועדת החוץ והבטחון תשאל אותי, אענה על השאלה במסגרת זאת.

992. שאלת השפעתם של אישים שמחוץ

לממשלה על החלטות ראש הממשלה

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את ראש הממשלה ביום כ"א בסיון תשל"ד (11 ביוני 1974):

בעתון "הארץ" מיום 5 ביוני שנה זו נאמר ש"מר רבין העדיף לתפקיד שר האוצר את מר משה זנבר, נגיד בנק ישראל, אך בהתחשב בהתנגדות הנמרצת של מר פנחס ספיר למינוי זה ויתר עליו... מר ספיר הציע שלושה מועמדים: רבינוביץ, אשר ידלון, לוינסון". בידיעה אחרת באותו גליון של "הארץ" נאמר, בקשר לאפשרות מינויו של חבר-הכנסת משה שחל לתפקיד שר התקשורת, ש"חבר-הכנסת פנחס ספיר הומין שלושם את חבר-הכנסת שחל לשיחה ובה הביע את תמיכתו במועמדותו של מר שחל לתפקיד שר התקשורת".

אבקש לדעת:

1. האם נכונים הדברים הנ"ל, כולם או חלקם?
2. האם נכון הוא שכבודו לא מינה את מר זנבר לתפקיד שר האוצר בגלל "טו" של חבר-הכנסת ספיר?
3. האם אי פעם הציע כבודו באורח רשמי את תפקיד שר האוצר למר י. לוינסון?
4. האם כבודו מתעתד לבקש בעתיד אסמכתה מאנשים שאינם חברי ממשלתו לגבי מינויים בה, או באשר להחלטותיה?
5. האם התייעץ כבודו גם לגבי איש תיקים אח-

הוא כדלקמן: שר הדתות — יושב־ראש; שר הב-
ריאות, שר החינוך והתרבות, שר המשפטים, שר הפנים,
השר י. גלילי, השר ג. האוזנר.

2. ועדת שרים לענייני הגיור בחוץ-לארץ היתה
קיימת כבר בעת כהונתה של הממשלה הקודמת ברא-
שות הגברת גולדה מאיר. בישיבת הוועדה בכ"ו בניסן
תשל"ד (18 באפריל 1974) הוחלט "לשמוע חוות-דעתם
של חכמי ישראל בארץ ובחוץ-לארץ". החלטה זו לא
הגיעה לידי ביצוע בעת כהונת הממשלה הקודמת,
אשר התפטרה זמן קצר מאוד לאחר שנתקבלה החלטה
זו. ההחלטה בוצעה אפוא לאחר שחודש קיומה של
ועדת שרים זו בעקבות כינון הממשלה הנוכחית. עם
שובו ארצה כינס יושב־ראש הוועדה את הוועדה לש-
מיעת דין-וחשבון על הברורים שניהל בארצות-הברית.

3. התשובה לשני חלקי השאלה — חיובית.

4. אין זה עניין לראש הממשלה במסגרת תפקידו
ואחריותו.

5. התשובה חיובית.

6. משרד הדתות.

2206. דברי ראש הממשלה על גורמים ערביים
החותרים להסדר עם ישראל

חבר-הכנסת י. בארי שאל את ראש הממשלה ביום
ה' בכסלו תשל"ה (19 בנובמבר 1974):

בראיון שמסרת ביום 14 בנובמבר 1974 לכתב של
רשת הראדיו "וסטינגהאוז" בארצות-הברית מתחת ביי-
קורת על ברית-המועצות בשל אספקת נשק מתוחכם
לגורמים ערביים החותרים למלחמה בישראל, כגון סור-
יה ואירגוני המחבלים. במהלך דבריו ציינת כי קיימים
גורמים בעולם הערבי החותרים, אם לא לשלום עם
ישראל, לפחות להסדר עמה.

אבקש לדעת:

1. הנכון הנך לאשר דבר הראיון ונכונות התו-
כן המיוחס לו כאמור?

2. אם כן — מי הם הגורמים בעולם הערבי
החותרים להסדר עם ישראל?

3. מה הוא טיב ההסדר שחותרים אליו גורמים
אלה?

ראש-הממשלה י. רבין:
1. התשובה חיובית.

2—3. הכוונה היתה למצרים, אשר היתה אז
מוכנה לחתור להסכם-ביניים עם ישראל.

הי"ר מ. שחל:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

מה התשובה על שאלה 3, והאם אדוני ראש הממ-
שלה גם היום כדעה שמצרים היא גורם החותר להס-
דר עם ישראל?

ראש-הממשלה י. רבין:
אתה מוותר?

גדיען פת (הליכוד):

מפאת כבודו של ראש הממשלה וכבודה של
הכנסת אני מוותר על תשובה, שבאה באיחור של שנה
ושמונה חודשים.

ראש-הממשלה י. רבין:
תודה.

1695. החזרת עקורי בירעם ואיקרית לכפריהם

חבר-הכנסת י. שערי שאל את ראש הממשלה ביום
כ"ו באב תשל"ד (15 באוגוסט 1974):

אבקש לדעת:

האם יפעל ראש הממשלה לשינוי ההחלטה, שנת-
קבלה בשעתה בממשלה, בעניין עקורי בירעם ואיקרית,
כדי להחזירם למגוריהם בכפרים הנ"ל?

ראש-הממשלה י. רבין:
העניין עומד על סדר-יומה של הממשלה ויידון
בה בקרוב.

2144. נסיעתו של שר הדתות לארצות-הברית

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את ראש הממשלה ביום
כ"ט בחשוון תשל"ה (14 בנובמבר 1974):

ביום שני, 11 בנובמבר 1974, יצא שר-הדתות יצ-
חק רפאל לארצות-הברית.

עם צאתו הכריז בכלי התקשורת כי נסע לארצות-
הברית למסע של היכרות ולימוד, בתוקף תפקידו כיו-
שב־ראש ועדת שרים לענייני גיור, וכוונתו להיפגש עם
רבנים בעניין הגיור.

שאלותיו הן:

1. האם נקבע הרכב ועדת השרים לענייני גיור,
מי הם חבריה, והאם שר הדתות משמש כיושב־ראש
ועדת השרים?

2. האם נתכנסה הוועדה לישיבה ראשונה, והאם
הצעד הראשון שעשתה הוועדה היה להטיל על שר-
הדתות יצחק רפאל לנסוע מיד לארצות-הברית ולבדוק
את עניין הגיור?

3. האם הממשלה אישרה את נסיעתו של שר הד-
תות, עתה, לצורך פתרון בעיות הגיור, והאם הדבר
עולה בקנה אחד עם מדיניות הצימצומים של הממ-
שלה?

4. האם נסיעתו של שר הדתות קשורה בעיות
של ועידת המזרחי בארצות-הברית?

5. האם ניתן לשר הדתות ליווי עם צאתו לארצות-
הברית?

6. מי מימן את הוצאות הנסיעה של שר הדתות
לארצות-הברית?

ראש-הממשלה י. רבין:
1. הרכב ועדת השרים לענייני הגיור בחוץ-לארץ

2. אם כן — מה נעשה כדי לתקן זאת ולשמור על הרוח של חוק רשות השידור?

ראשי-הממשלה י. רבין:

מבלי להתייחס לפתיחה ברצוני להבהיר כי עם ביטול משרד ההסברה החליטה הממשלה כי שר החינוך והתרבות ממונה על ביצוע חוק רשות השידור, תשכ"ה—1965. השר ידלין שוקל בוודאי דרכי פעולתו במסגרת סמכויותיו כדי לשמור על ביצוע החוק על כל היבטיו.

2483. דברי מר משה דיין על הצעותיה המדיניות של ממשלת הליכוד הלאומי

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את ראש הממשלה ביום י' בטבת תשל"ה (24 בדצמבר 1974):

בהרצאה לפני מרצים באוניברסיטת בראיילן, הר"צאה שנשא אותה ביום 19 בדצמבר 1974, אמר חבר-הכנסת משה דיין, לשעבר חבר בממשלת ישראל, כי זמנמה לאחר מלחמת ששת-הימים "הסכימה ממשלת הליכוד הלאומי להחזיר את סיני בתנאי פירוק, ואת רמת-הגולן — תמורת חוזה שלום עם מצרים וסוריה, אולם המצרים לא קיבלו את ההצעה. הצעתה של ישראל שנמסרה או למצרים היתה מבוססת על כך שלאחר חתימת חוזה השלום יהווה הגבול הבין-לאומי בסיס לגבול החדש הן בסיני והן בגולן".

אבקש לדעת:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם נכונה הידיעה, האם שללו המצרים לחלוטין את ההצעה, או העמידו הצעת-נגד?
3. אם העמידו הצעת-נגד, מה היתה ההצעה ומה היה גורלה?
4. אם התשובה לשאלה 1 היא בשלילה, האם לא היתה כלל הצעה כזו מטעם ממשלת ישראל, או היתה הצעה דומה לה, או קרובה לה, או הצעה אחרת, של דעת ראש הממשלה מתכוון אליה חבר-הכנסת דיין?
5. אם היתה הצעה ישראלית דומה, או קרובה, מה היתה הצעה זו?
6. מה היתה התגובה המצרית?
7. מי היה האיש או גוף-הביניים שהעביר את ההצעה, ומי היה מעביר התשובה?

ראשי-הממשלה י. רבין:

אין השאלה מתייחסת לפעולותיה של הממשלה הנוכחית, ואין כוונתי לענות על שאלות הנוגעות עת לממשלות קודמות.

ח"ר/מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת נוף.

עקיבא נוף (הליכוד):

האם תכנית בקווים דומים לנסיגה אל עבר הגבול הבין-לאומי בחזית הסורית או המצרית מועלת במגעים המקיימים על-ידי הממשלה הנוכחית?

ראשי-הממשלה י. רבין:

במערכת מדינות ערב אני מעריך שעמדת מצרים, שבאה לידי ביטוי במשאומתן, בהסכם-הביניים ובביצוע הסכם-הביניים, מבטאת עמדה יותר מתונה.

2297. ידיעות בדבר הסכרה עוינת מצד נטורי-קרתא בארצות-הברית

חבר-הכנסת פ. גרופר שאל את ראש הממשלה ביום י"ג בכסלו תשל"ה (27 בנובמבר 1974):

לפי ידיעה שנתפרסמה לאחרונה בעתונות החליטה מועצת הרבנים של נטורי-קרתא לשלוח שליח לארצות-הברית אשר יחד עם הקהילה שלהם בניו-יורק יפנה אל אש"פ על-מנת להזדהות עם הצהרותיו לחיסול מדינת ישראל.

אי לכך אבקש לדעת:

1. האם ההכרזה הנ"ל אינה פוגעת בבטחון המדינה?
2. האם כבודו עוקב אחרי יזמות מסוג זה?
3. מה עושה משרדו כדי לסכל אותן?

ראשי-הממשלה י. רבין:

הידיעה בעתון, שהשאלתה מבוססת עליה, הוכחשה על-ידי נטורי-קרתא. אין איפוא בסיס להתייחסות לשאלות 1—3.

ח"ר/מ. שחל:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת גרופר.

פסח גרופר (הליכוד):

האם ידוע לאדוני שבטלוויזיה בארצות-הברית מראים הגורמים שאני מתייחס אליהם סרטים על משכנות עוני ועד כמה מסכנים האנשים בעירות-הפיתוח, ועל בסיס זה אוספים תרומות?

ח"ר/מ. שחל:

זו אינה שאלה נוספת, זה גאום.

ראשי-הממשלה י. רבין:

לא ראיתי סרטים אלה.

פסח גרופר (הליכוד):

אני ראיתי במו עיני.

ראשי-הממשלה י. רבין:

אני יכול להשיב רק לגבי עצמי, ואני לא ראיתי את הסרטים שתיארת. אני מאמין שמה שאתה מתאר הוא נכון. אם זה כך, יש בזה דבר חמור.

2352. דברי ראש הממשלה על 'רשות השידור'

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בכסלו תשל"ה (3 בדצמבר 1974):

אבקש לדעת:

1. נמסר לי ממקור נאמן שראש הממשלה אמר לאחרונה ש"רשות השידור מוזיקה לישראל יותר מתחת נות השידור של ארצות ערב". האם נכון הדבר?

ראשי-הממשלה י. רבין :
לא.

2557. ידיעה בדבר התבטאויותיו של שר הדתות
על אישים מגדולי התורה

חבר-הכנסת מ. פטיל שאל את ראש הממשלה ביום
ט"ז טבת תשל"ה (30 בדצמבר 1974) :

בשבועון הניו-יורקי "אלגעמיינער זשורנאל" (מס' 151—152) התפרסם כי בעת ביקורו האחרון בארצות-הברית התבטא שר-הדתות מר יצחק רפאל בחריפות, ואף בסגנון בוטה, כנגד אישים מגדולי התורה.

הנני לשאול :

א. האם נכון שהגיעו אל כבוד ראש הממשלה מספר רב של מברקי מחאה בפרשה זו מחוגים דתיים שונים בארצות-הברית ? אם כן — מה ענה להם ראש הממשלה ?

ב. אם אכן נכונה האינפורמציה הנ"ל, איך מת-יישב תפקיד שר הדתות עם סגנון בוטה, המביא לני-כור בקרב המנהיגים הרוחניים של חלק מן הציבור הדתי היהודי החי במדינת ישראל ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

השאלתה מבוססת על ידיעה עתונאית מחוסרת כל
בסיס.

2583. הצעותיה המדיניות של ממשלת הליכוד
הלאומי

חבר-הכנסת ש. תמר שאל את ראש הממשלה ביום ט"ז
טבת תשל"ה (30 בדצמבר 1974) :

יוג'ין רוסטאו, עוזר מזכיר המדינה האמריקאי בשנת 1967, גילה לאחרונה כי מיד לאחר מלחמת ששת-הימים הודיעה ממשלת הליכוד הלאומי לממשלת ארצות-הברית על החלטתה להסכים לנסיגה מסיני ומ-רמת-הגולן לגבול הבין-לאומי, במסגרת של הסכם שלום ותוך כדי סידורי בטחון.

עובדה זו אושרה עליידי שר-הבטחון דאז, חבר-הכנסת משה דיין. בהוצאתו, שפורסמה ב"מעריב", ציטט חבר-הכנסת דיין את הדברים הבאים מפי מר רוסטאו : "יכול אני לגלות כי בספטמבר ובאוקטובר 1968 הבטיחה ארצות-הברית למצרים שאם תסכים למ-שא ומתן על-פי החלטת מועצת הבטחון 242, תתמוך ארצות-הברית בהחזרת כל סיני למצרים — תוך זמן מוגדר — בתנאי שלא רק יהיה שלום, אלא שחצי-האי סיני גם יפורז כולו. הצעה זו, שישאל סמכה ידה עליה, דחה נאצר, על-אף מאמצים חוזרים ונשנים מצד שר-החוץ דין ראסק ...".

ולהלן אישר חבר-הכנסת דיין : "עכשיו, הואיל והוא מגלה סודות, רוצה אני ללכת בעקבותיו ולומר שאיננו משקר ואיננו מטעה את הציבור ; יכול היה לומר מיד אחרי מלחמת ששת-הימים : ישראל מציעה חוזה שלום עם מצרים וסוריה על בסיס הגבול הבין-לאומי וצרכי הבטחון של ישראל ; על נוסחה כזאת יכול היה לומר שיש לה גושפנקה של ממשלת יש-ראל ...".

אבקש את כבודו להשיב :

1. האם הגילוי האמור נכון ?

2. אם כן — מה היה הנוסח המדויק של החלטת ממשלת הליכוד הלאומי ?

3. מתי נתקבלה ההחלטה ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

ראה תשובתי מהיום לשאלתה מס' 2483 של חבר-הכנסת נוף.

2654. הסיבות לאי-הזמנת שייכים בדואים ממזיימים
אל נשיא המדינה ערב חג אל-ארהא

חבר-הכנסת א. לבני שאל את ראש הממשלה ביום א'
בשבט תשל"ה (13 בינואר 1975) :

בעתון "הארץ" מתאריך 24 בדצמבר 1974 פורסם מאמר בעניין פגיעה בציבור הבדואים בנגב על-ידי אי-הזמנת רוב השייכים שלהם לפגישה המסורתית בלשכת נשיא המדינה ערב חג "אל-אדחא". כן נמסר לי הדבר אישית עליידי משלחת מטעמם.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי כדלקמן :

א. האם ידוע לראש הממשלה שרשימת המזומנים הומצאה עליידי היועץ לענייני ערבים במשרדו ?

ב. האם ידוע לכבוד ראש הממשלה כי ראשי הש-בטים שלא הוזמנו מייצגים את מרבית ציבור הבדואים בנגב ?

ג. האם ידוע לראש הממשלה שהשייכים שלא הוזמנו הם נציגי השבטים לפי סדר גדלם כדלקמן :

1. השייך אברהים עיד אבו ריק — שבט המונה כ-7,000 נפש ;

2. השייך סלימאן אל-הווייל — שבט המונה כ-6,000 נפש ;

3. השייך עודה אבו מועמר — שבט המונה כ-6,000 נפש ;

4. השייך מנסור מחמד קדיראת אל-צנעא — שבט המונה כ-3,000 נפש ;

5. השייך סלימאן מחמד אל עאצם — שבט המונה כ-2,500 נפש ;

6. השייך יוסף סלמאן אבו-בלאל ;

7. השייך מוחמד אל-אפיניש ;

8. השייך חסאן ליד אבו-אבדון ;

9. השייך עודה מסאלם אבו-סריחאן ;

10. השייך מוחמד סלימאן אל-עוקב ;

11. השייך הלייל אבו-עמרה.

ד. האם ידוע לראש הממשלה שהשייכים הנ"ל היו מזומנים מדי שנה לנשיא המדינה, ובשנה האח-רונה לא הוזמנו ?

ה. האם ידוע לראש הממשלה כי האחראי להכנת רשימת ההזמנות של השייכים הבדואים הוא עובד

ו. במשך 8 שנות עבודתו של מר אורי מור הוגשה עצומה אחת המבקשת החלפתו. מאידך גיסא נתקבלו מכתבי הערכה רבים על עבודתו המסורה מראש-השבטים הגדולים בנגב. אשר לאותה עצומה שנשלחה לראש-הממשלה דאז, הגביר גולדה מאיר, ב-16 בנובמבר 1972, הוזמן היועץ את החתומים על העצומה לפגישה, במכתבו מיום 30 בנובמבר 1972. הפגישה התקיימה במשרד היועץ לענייני ערבים בירושלים ב-12 בדצמבר 1972, שם קיבלו השייכים הסבירים ותשובות לטענות שהעלו. בנוסף על פגישה זו ביקר היועץ לענייני ערבים במאהלו של שייך סלמאן אל-הוויילי, שהיה אחד החתומים.

עקיבא נוף (הליכוד):

ראש הממשלה כלל לא עונה לשאלות הכלולות בשאלתה.

היו"ר מ. שחל:

חבר-הכנסת נוף, אין זו שאלתה שלך. אני אבקש מאת ראש הממשלה להמשיך.

ראש-הממשלה י. רבין:

ז. התשובה חיובית.

ח. לא היו שיקולים כאלה.

ט. התשובה חיובית.

י. התשובה שלילית.

היו"ר מ. שחל:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת לבני.

איתן לבני (הליכוד):

האם ראש הממשלה מודע לכך שהיועץ שלו מור ליק אותו שולל? עובדה היא שאנשי דת בין השבטים בנגב מתלוננים מאוד בעניין זה.

ראש-הממשלה י. רבין:

אינני מקבל את ההנחה היסודית שבדברי חבר-הכנסת לבני, ולכן אינני רואה צורך לתת תשובה.

2655. ההצעות המדיניות של ממשלת הליכוד הלאומי

חבר-הכנסת מ. בן-פורת שאל את ראש הממשלה ביום א' בשבט תשל"ה (13 בינואר 1975):

בעתונות פורסם כי ממשלת ישראל, בראשותו של לוי אשכול ז"ל, קיבלה ביום ה-19 ביוני 1967 ובחודש ספטמבר אותה שנה החלטות על נכונות לויתורים מר-חיקי לכת בחזיתות הגולן וסיני תמורת הסכמי שלום והבטחת בטחון.

אודה לכבודו על תשובתו:

1. אם היו החלטות כאלו?

2. מה תכנן?

3. למי הן הוצעו?

4. מה גורלן?

ראש-הממשלה י. רבין:

ראה תשובתי מהיום לשאלתה מס' 2483 של חבר-הכנסת עקיבא נוף.

משרד היועץ ושמו אורי מור, כפי שצוטט בעתון "הארץ" מהתאריך הנ"ל?

ו. האם ידוע לכבוד ראש הממשלה שזה שנים מספר מתלוננים הבדואים בנגב על יחסו של העובד הנ"ל וכן העבירו עצומה ובקשה לראש-הממשלה דאז הגביר גולדה מאיר, להעבירו מתפקידו, לפני יותר משנתיים וטרם נענו?

ז. האם ידוע לראש הממשלה שהחתום מטה הגיש שאילתה בעניין שבסעיף ו' לראש הממשלה בתאריך 20 במאסר 1974 וטרם נענה עד היום?

ח. מה היו השיקולים הפוליטיים של אי-הזמנת ראשי השבטים הנ"ל?

ט. האם ראש הממשלה מודע לעובדה כי ציבור זה ממלא את חובותיו למדינה, לרבות שירות בצה"ל, במג"ב וזרועות בטחון אחרים?

י. מה יש בדעת ראש הממשלה לעשות כדי למנוע הישנות מקרים כאלה, העלולים לגרום נזק למדינה?

ראש-הממשלה י. רבין:

א. רשימת המוזמנים לא הומצאה על-ידי היועץ לענייני ערבים. משרד הדתות שלח ליועץ לענייני ערבים 8 הזמנות, שיחלק אותן נציג היועץ בדרום לפי שיקוליו. בגלל האופי הדתי של האירוע — עיד אל אדחא — חולקו ההזמנות הללו בין אנשי הדת וראשי השבטים.

ב. השייכים הבדואים שלא הוזמנו אינם מייצגים את מרבית ציבור הבדואים בנגב.

ג. (1) היועץ העיר את תשומת-לב נציגו בדרום שיש להזמין בעתיד את השייך איברהים עיד אבו-רקיק, וזאת למרות העובדה שמאותו שבט הוזמנו לבית הנשיא אנשי הדת מוחמד סלימאן אבו-רקיק וחסן אברהים אבו-רקיק, המוזמנים דרך קבע.

(2-3) לשייכים סלימאן אל-הוויילי ועודה אבו-מועמר נשלחו הזמנות. הנ"ל אף אישרו לפני נציג היועץ בדרום את קבלתן.

(4) שייך מנסור אל-צנעא לא הוזמן בגלל גילו, המקשה עליו את הנסיעה לירושלים. במקומו הוזמן נציגו, בן אחיו, חסן אל-צנעא.

(5) משבט אל-אעצם הוזמן איש הדת בשבט, מחמד סאלם אל-אעצם, המוכר גם כשופט, בהתאם למסורת ולמשפט השבטי הבדואי.

(6-11) חלק מהאנשים המוזכרים אינם שייכים. מי נוי שניים מהם כשייכים — יוסף סלמאן אבו-בלאל ומוחמד אל-אפיניש — בוטל בשעתו עקב צו הגבלה שהוטל עליהם בתוקף תקנות ההגנה לשעת-חירום. יתר השייכים המופיעים ברשימה הינם ראשי שבטים קטנים, שמפאת המספר המוגבל של ההזמנות נבצר היה להזמיןם.

ד. לא כל השייכים המוזכרים בסעיף ג' היו מוזמנים מדי שנה לגשיא המדינה.

ה. ראה תשובתי לשאלה א.

— שאלות ותשובות (שחל, בן-פורת, רבין, אולמרט, מ. כהן, בארי, מאב, ורדיגר) —

בנושאים שונים של רווחה חברתית, וכן קויימו ישי-
בות מספר של מליאת המועצה; האחרונה שבהן —
ביום 20 בינואר 1976.

2666. הצעה לשותף יועצים-פסיכולוגים בישיבות הממשלה

חבר-הכנסת י. בארי שאל את ראש הממשלה ביום ב'
בשבט תשל"ה (14 בינואר 1975):

פרופסור גורמן מילגרם וד"ר אבנר זיו, מרצים
בחוץ הפסיכולוגיה שליד אוניברסיטת תל-אביב, הציעו
בעת האחרונה לשותף יועץ פסיכולוגי בכל ישיבות
הממשלה כדי לסייע לחבריה בקבלת החלטות על-
ידי מניעה מהם ליפול אל תוך מלכודת פסיכולוגית.

אבקש לדעת:

1. האם נשקלה ונדונה בחוגי הממשלה ההצעה
האמורה של פרופסור מילגרם וד"ר זיו?
2. אם כן — מה הן המסקנות שהוסקו?
3. מה היא עמדת כבודו כלפי ההצעה האמורה?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1. התשובה שלילית.
2. השאלה אינה אקטואלית.
3. העמדה היא שלילית.

2761. דברי שר הדתות על סעיפים סודיים בהסכם הקואליציוני

חבר-הכנסת ב. מאב שאל את ראש הממשלה ביום
ט' בשבט תשל"ה (21 בינואר 1975):

בפגישה באשקלון עם תלמידי תיכון אמר שר-
הדתות מר יצחק רפאל, בתשובה לשאלת אחד התל-
מידים: "ההסכם הקואליציוני שלפיו הצטרפנו לממ-
שלה כולל גם סעיפים מתחת לשולחן, שלא הגיעו
לפירסום כדי למנוע תגובות מצד חוגים מסויימים
במערכת. ההחלטה לגבי מעלה-אדומים היא חלק מאו-
תם סעיפים שלא פורסמו".

שאלותי הן:

- א. האם נכונה הצהרתו זו של שר הדתות?
- ב. אם התשובה לשאלה א' חיובית, האם חלקים
מההסכם הקואליציוני שלא פורסמו כוללים התחיי-
בויות של הממשלה להתנחלויות נוספות או לווייתורים
למפד"ל בנושאי דת?

ראשי-הממשלה י. רבין:

הדברים המצוטטים בשאלתה בשמו של שר הד-
תות אינם נכונים.

2763. ניצול הפוטנציאל המדעי בישראל לפיתוח טכנולוגי

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את ראש הממשלה ביום
ט' בשבט תשל"ה (21 בינואר 1975):

בדו"ח שהכין ד"ר ואלד, מומחה אירופי הנמנה
עם צוות המשרד לענייני מדע של האירגון לשיתוף

היר"ר מ. שחל:
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת מרדכי בן-
פורת.

מרדכי בן-פורת (המערך):

התשובה הזאת יכולה להיות מובנת לגבי פעולות
ממשלה שיישומן על-העבר. אולם, אם היו החלטות
כאלה בממשלות קודמות שיש להן השפעה היום, האם
מכירה הממשלה הנוכחית בהחלטות הקודמות ופועלת
לפיהן, או אינה עושה זאת?

ראשי-הממשלה י. רבין:

ההחלטה שאתה מתייחס אליה שונתה לאחר פרק
זמן. משום שאינני רוצה לפרט כאן החלטות של הע-
בר, ברצוני לומר שנוסחי ההחלטות נמסרו לוועדת
החוץ והבטחון. לגבי המדיניות של הממשלה הנוכחית,
השבתי על השאלה הנוספת של חבר-הכנסת עקיבא גוף.
הנושא הזה, כפי שסוכם אז, בהחלטה שאתה מתייחס
אליה, אינו מהווה בסיס למדיניותה של הממשלה
הנוכחית.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אבל היתה החלטה כזו.

2657. פעולת המועצה הציבורית לענייני רווחה חברתית

חבר-הכנסת מ. כהן שאל את ראש הממשלה ביום א'
בשבט תשל"ה (13 בינואר 1975):

ידוע לי שלפני חודשים מספר מונתה מועצה צי-
בורית, המונה 32 חברים, ליד ועדת השרים לענייני
רווחה אשר במשרדך.

אודה לך אם תואיל להשיב על שאלותי הבאות:

1. מתי מונתה הוועדה?
2. מי הם חבריה?
3. האם כונסה הוועדה לישיבתה הראשונה, ומתי?
4. אם התשובה לשאלה 3 שלילית, מתי תתכנס
ועדה זו?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1. המועצה הציבורית המייעצת לראש הממשלה
בענייני רווחה מונתה ביום 20 באוגוסט 1974, מאחר
שלפני כן נתקבלה החלטה ועדת השרים לענייני רוו-
חה חברתית בעניין זה.

2. המועצה מונה כ-70 חברים, הבאים משכבות
שונות של הציבור, בהם אנשי מקצוע בתחום השירותים
החברתיים, עובדי מדינה, נציגי אירגונים, אישי צי-
בור ונציגי ישובים ושכונות.

3. המועצה הציבורית התכנסה לישיבתה הראשו-
נה ביום 12 בפברואר 1975, וזאת לאחר שוועדת הש-
רים והוועדה הבין-משרדית לרווחה חברתית — המ-
חות יחד עם המועצה את כלל המערכת במשרד ראש
הממשלה — פועלות כבר באורח סדיר ושיגרתי.

בישיבת המועצה נקבעו סדרי עבודה וסומנו נושאי
יסוד שיועלו לדיון ולסיכום.

מאז פועלות ועדות-משנה של המועצה הציבורית

2777. שמירה במחנות על שרים בביקוריהם בחוץ-לארץ

חבר-הכנסת א. לין שאל את ראש הממשלה ביום י' בשבט תשל"ה (22 בינואר 1975):

בעתון "הארץ" מיום 21 בינואר 1975 פורסמה ידיעה ששומרי ראשו של שר האוצר, בעת שליחותו בארצות-הברית בענייני המדינה, סירבו להתלוות אליו לביקורו הפרטי. מכתבה זו ניתן להבין כי שירותי הבטחון אמנם אישרו כי שומרי ראשו של השר פעלו בהתאם להוראות שניתנו להם.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם אמנם ניתנו הוראות כאלה לשומרי ראש שרים על-ידי שירותי הבטחון?

2. מה ההגיון שבהוראה זו?

3. האם ראש הממשלה מחייב את ההוראה הזאת?

4. אם אמנם מחייב ראש הממשלה את ההוראה הזאת, האם שקל כבוד ראש הממשלה את הנזק והצרות שיגרמו לישראל אם שר משרי ישראל ייפגע או ייחטף משום שלא היו עמו שומרי ראש?

ראש-הממשלה י. רבין:

1-4. יש הוראות מפורטות בדבר אבטחת אישים ישראלים בחוץ-לארץ גם כאשר הם בביקור פרטי. אינני רואה אפשרות לפרט הוראות אלה, הואיל ופיר-סומן עלול לפגוע בענייני המדינה.

היו"ר מ. שחל:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת לין.

אמנון לין (הליכוד):

בכל זאת הופיעה אותה ידיעה בעתון, האומרת שניתנה הוראה לשומרי הראש של שר האוצר שלא להלוות אליו באותו ביקור פרטי שמדובר עליו. אם כך, סיכנו את בטחונו של שר האוצר בביקור הזה.

ראש-הממשלה י. רבין:

אני חוזר ואומר: אינני רוצה להיכנס לכל הפרטים, הנקבעים על-ידי הגורם המופקד על הבטחת אישים, מתי כן ומתי לא לקיים ליווי צמוד. העניין נתון לשיקולם הבלעדי של גורמי הבטחון המופקדים על נושא זה.

2787. סיכול הפעולות של אירגוני מחבלים בחוץ-לארץ

חבר-הכנסת א. לין שאל את ראש הממשלה ביום י' בשבט תשל"ה (22 בינואר 1975):

מתייחס אני לידיעות בעתונות על נסיון לפגוע ביהודים שהתכנסו לחגיגות בבתי-מלון בלונדון — ראה העתונות יום 21 בינואר 1975. הואיל ונושא הלחימה באירגוני החבלה מחוץ לגבולות הארץ הוא בסמכות ראש הממשלה, אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מה ידוע לראש הממשלה על אותו מקרה?

2. בעקבות נסיון זה לפגוע ביהודים בלונדון, וב' עקבות הנסיגות לפגוע במטוסי ישראל, מה היא מדי-

פעולה כלכלי ולפיתוח של אירופה, בנושא "תעשייה, ואוניברסיטאות בישראל", מותח המומחה ביקורת על המערך המדעי והטכנולוגי של ישראל, שהוא דומה לזה של אחדות מארצות אירופה אולם, בהבדל מאלה, אין הפוטנציאל המדעי של ישראל מנוצל, אלא רק בחלקו, לקידום התעשייה. הפאראדוקס הישראלי הוא, שלמרות כוחה הכלכלי והתעשייתי של הממשלה אין עוד ממשלה העושה כה מעט להשגת מטרות טכנו-לוגיות מוגדרות הקשורות בתעשייה ובאוניברסיטאות כממשלת ישראל.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

א. האם הובא תוכן הדו"ח הזה לידיעתו?

ב. האם נכונות המסקנות של המומחה האירופי ד"ר ואלד?

ג. אם כן — מה הם הסיבות לאי-ניצול הפוטנציאל הטכנולוגי העצום העומד לרשות ישראל?

ד. האם בדעת הממשלה להגיב על דו"ח זה?

ראש-הממשלה י. רבין:

א. הדו"ח "תעשייה, מדע ואוניברסיטאות בישראל" הוכן על-ידי ד"ר סלומון ואלד מהאירגון האירופי לשיתוף פעולה כלכלי (O.E.C.D.), לפי הזמנת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח שבמשרדי.

ב. ד"ר ואלד שהה בארץ בשנת 1972 שבועות מספר בלבד, הדו"ח הוא אוסף של רשמים אישיים, ולא עבודת מחקר שיטתית. למרות מגבלות אלה יש בדו"ח כמה מסקנות הנראות נכונות, ובמיוחד זו הקובעת שאין קשר מספיק בין התעשייה והאוניברסיטאות, ושאין האוניברסיטאות תורמות לפיתוח המשק בהתאם ליכולת המדעית הגנוזה בהן. יש להדגיש שמסקנות אלה היו נכונות בשנת הכנת הדו"ח, והמצב כיום הוא משופר יותר.

ג. לישראל יכולת מדעית לא מבוטלת, במיוחד אם משווים עוצמה מדעית זו לגדלה ומשאביה של הארץ. לעומת זאת מדינת ישראל מצטיינת פחות בפיתוח טכנולוגי לצרכים אזרחיים, ואף משקיעה בכך משאבים קטנים יותר. לפיכך ההנחה של קיום "הפר" טנציאל הטכנולוגי העצום של מדינת ישראל איננה נכונה, כיוון שהפוטנציאל הקיים אינו "עצום". פיתוח טכנולוגי יש לראות כהמשך של הפיתוח המדעי, ואין האחד בא במקום השני. מדיניות הממשלה היא, לכן, הרחבת הפיתוח הטכנולוגי תוך הישענות על היכולת המדעית הקיימת.

ד. הדו"ח של ד"ר ואלד נבחן בהרחבה על-ידי מליאת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, וגובשו מסקנות ודרכי פעולה על-מנת להביא להידוק הקשר בין התעשייה והאוניברסיטאות, במגמה להגביר את המחקר והפיתוח הטכנולוגי לצרכי המשק. מסקנות אלו אף פורסמו ברבים. משרדי הממשלה, באמצעות המדענים הראשיים, פועלים במגמה זו, כל אחד בתחומו המיוחד. הוועדה לתיכנון ותיקצוב של המועצה להשכלה גבוהה, בשיתוף עם המועצה למחקר ולפיתוח ועם משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, הקימה ועדה מיוחדת על-מנת להדק את שיתוף הפעולה בין האוניברסיטאות והמשק היצרני בכללותו.

ניות הממשלה לגבי הלוחמה באירגוני החבלה הפעילים בחוץ-לארץ?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1. להערכת גורמי הבטחון לא כווננו היריות כלפי יהודים.

2. בעניין נסיון הפגיעה במטוסי "אל על" לא כאן המקום לפרט את הפעולות הננקטות. הן דווחו לממשלה לדאוג גם לשלומם של אירגונים יהודיים, הפועלים ביד אחת עם ישראל בגולה?

היו"ר מ. שחל:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת לין.

אמנון לין (הליכוד):

אני מתייחס לידיעות שקבוצות של טרוריסטים, אנשי חבלה פלשתינאים, מתכוונים להתנכל לאירגוני גנים יהודיים בעולם. האם חושבת ממשלת ישראל שמי תפקידה לדאוג גם לשלומם של אירגונים יהודיים, הפועלים ביד אחת עם ישראל בגולה?

ראשי-הממשלה י. רבין:

הנושא הוא מורכב וקשור במערכות יחסים עם מדינות זרות. מדינת ישראל מחפשת כל דרך לסיכול כל פעולות מחבלים החברים באירגוני הטרור, והדרכים לביצוע מגמה זו אינן כאלה שאפשר לפרטן מעל במת הכנסת.

2838. שמירה בטחונות על שרים כביקוריהם

בחוץ-לארץ

חבר-הכנסת ש. לורינץ שאל את ראש הממשלה ביום י"ז בשבט תשל"ה (29 בינואר 1975):

"הארץ" מיום ט' בשבט תשל"ה מוסר:

"שומרי ראשו של שר האוצר, מר יהושע רבין, נובין, שליוו אותו בביקורו בארצות-הברית לפני כחוד-שיים, סירבו להתלות אליו בביקור פרטי שערך אצל קרובים".

כן מוסר העתון כי הממונים על שומרי הראש בשרי רותי הבטחון בישראל אמרו כי שומרי הראש נהגו כשורה, לנוכח ההוראות שלפיהן אין ללוות שרים בביקורים פרטיים, ואילו "חוגים ממשלתיים ששמעו עניין זה הגדירו את עמדת שירותי הבטחון כחתנהגות חסרת אתריות".

שאלות הן:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם אמנם קיימות הוראות שלפיהן אין ללוות שרים בביקורים פרטיים, האם מוכן ראש הממשלה לזווג ביטול הוראות אלה ומתן הוראות המתאימות למצב הבטחוני השורר כיום במדינת העולם?

3. אם אין הוראות כאלה, האם ננקטו צעדים נגד האחראים לעובדות הנ"ל?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1-3. ראה תשובתי מהיום לשאלתה מס' 2777 של חבר-הכנסת אמנון לין.

היו"ר מ. שחל:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת לורינץ.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

לא קיבלתי תשובה, האם יש הוראות ברורות לשמר על שרי ממשלה גם בביקוריהם הפרטיים וכו'?

ראשי-הממשלה י. רבין:

הבהרתי בתשובה לשאלתה של חבר-הכנסת לין, שאנחנו נוהגים, בתנאים מסויימים וכלפי אישים מסויימים, לאבטח גם כשמדובר בביקור פרטי.

2851. ביקורו של נשיא המדינה הפרופסור

א. קציר בארצות-הברית

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את ראש הממשלה ביום י"ז בשבט תשל"ה (29 בינואר 1975):

בעתון מיום 29 לינואר 1976 נמסר כי נשיא המדינה פרופסור אפרים קציר עומד לצאת בשליחות לארצות-הברית למסע הרצאות למען מפעל ה"בונדס".

כידוע, עוסק מפעל ה"בונדס" באיסוף כספים למען מדינת ישראל בקרב יהדות העולם.

ממשלת ישראל היא המוסמכת לאשר כל יציאה לחוץ-לארץ של נשיא המדינה.

לפיכך אבקש להשיב לי:

1. האם אמנם עומד כבוד הנשיא לצאת לארצות-הברית בשליחות ה"בונדס"?

2. אם כן — האם עמדת ראש הממשלה היא ששליחות מעין זו הולמת את מעמדו וכבודו כהונתו של נשיא מדינת ישראל?

3. אם לאו — מה בדעת ראש הממשלה לפעול בנושא זה, בגדר סמכויותיו?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1-2. אכן ביקר נשיא המדינה, הפרופסור א. קציר, בארצות-הברית. הביקור תרם להידוק הקשרים בין ישראל לבין הממשל האמריקני, בין ישראל והקהילה האקדמית בארצות-הברית, ובין ישראל והתפוצה היהודית שם. מטרות אלו של הביקור בהחלט הולמות את מעמדו וכבודו כהונתו של נשיא ישראל.

בין המפגשים הרבים שנשיא המדינה קיים בארצות-הברית עמדת גל ויעידה כלל-ארצית של מפעל איגרות הפיתוח, אשר הנשיא כיבד אותה בנוכחותו ובדבריו אל באי הוועידה.

3. לאור האמור בתשובה לשאלות 1 ו-2 אין צורך להתייחס לשאלה 3.

2852. מינוי שר לתיק התקשורת

חבר-הכנסת י. בארי שאל את ראש הממשלה ביום י"ז בשבט תשל"ה (29 בינואר 1975):

בנאומך בכנסת ביום 3 ביוני 1974 הבעת את התקווה להציג לפני הכנסת "תוך זמן קצר" שר המידע לתיק התקשורת. מאז חלפו כשמונה חודשים, ועדיין לא הוצג השר המיועד.

אבקש לדעת :

מדוע לא הוצג לפני הכנסת שר המיועד לתיק התקשורת עד עצם היום הזה ?

ראש-הממשלה י. רבין :

ביום ח' בניסן תשל"ה, 20 במארס 1975, מסר שר המשפטים בשם הממשלה לכנסת על מינוי שר התקשורת.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

מה היה קורה אילו היו משיבים על השאלתה הזאת בזמן ?

ראש-הממשלה י. רבין :

אתה רואה, יש יתרון לאיחור במתן תשובות.

2943. הוויתורים שהממשלה מוכנה לעשות תמורת הסכם שלום או התחייבות שלא לפתוח במלחמה

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את ראש הממשלה ביום כ"ט בשבט תשל"ה (10 בפברואר 1975) :

בימים 7—8 בפברואר 1975 פורסם בכל אמצעי התקשורת שכבוד ראש הממשלה אמר בפומבי כי "בתמורה להתחייבות מצרית שלא לפתוח במלחמה ולא להשתמש באיום המלחמה תהיה ישראל מוכנה להחזיר למצרים את שדות הנפט באבו-רודיס ואת המעברים".

אבקש לדעת :

א. האם יש הבדל, לדעתו של ראש הממשלה, בין "הסכם שלום" ובין "התחייבות שלא לפתוח במלחמה" ולא להשתמש באיום של מלחמה ?

ב. מדוע לא יצהיר ראש הממשלה, ולוא גם כדי לספק מוטיבאציה לנשיא מצרים, על אילו חלקים בסיני הוא מציע לוותר תמורת הסכמת מצרים לחתום על הסכם שלום עם ישראל ?

ג. על אילו מן השטחים מוכן ראש הממשלה לוותר לסוריה, לירדן ולפלשתינים "בתמורה להתחייבות שלא לפתוח במלחמה ולא להשתמש באיום המלחמה" ?

ד. על אילו מן השטחים המוחזקים מוכן ראש הממשלה לוותר לסוריה, לירדן או לפלשתינים בתמורה להסכמת מצד כל אחד מהם לחתום על הסכם שלום עם ישראל ?

ראש-הממשלה י. רבין :

אינני סבור שהנושאים כבדי-המשקל המועלים עליידי חברי-הכנסת פעיל בשאלתה זו ניתנים להבי-הה במסגרת תשובה לשאלתה. עמדת הממשלה בנושא השגת השלום עם מדינות ערב באה לביטוי בהצהרות שונות בכנסת, החל מנאומי בעת הצגת הממשלה ביר-ני 1974.

במסגרת דיונים שתיקיימו בכנסת בעתיד בענייני חוץ ובטחון ניתן יהיה להעלות את השאלות הכלולות בשאלתה זו ולקבל הבהרות נוספות על עמדת הממשלה.

3036. התכנית ליישוב אופירה

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את ראש הממשלה ביום י"ד באדר תשל"ה (25 בפברואר 1975) :

בחדשות "ענייני הפנים" של השעה 08:00 ביום רביעי, 19 בפברואר 1975, גמסרה אינפורמאציה בעלת משמעות על-אודות שארם א-שייך.

הגני שואל :

א. האם אכן קיימת תכנית, במסגרת פעילות משרד השיכון, בסיסמה: "בנה ביתך באופירה" ?

ב. האם נכון שמשרד החינוך והתרבות הצהיר כי יפנה תקציבים כדי להגביר את העזרה לקיום בית-ספר באופירה ?

ג. איך מתיישבות תכניות אלה עם פתיחות מדי-נית להידברות עם מצרים, מחד גיסא, ובאיו מידה הן פוגעות בתכניות שיכון ופיתוח עיירות בתוככי ישראל, מאידך גיסא ?

ראש-הממשלה י. רבין :

א—ב. פיתוח הישוב באופירה מהווה בהחלט אחד היעדים של מדיניות הממשלה והדבר כרוך, כמובן, בין היתר, בהרחבת השיכון ושירותי החינוך.

ג. אין בסיס לשתי ההנחות המונחות ביסוד שא-לה זו.

3050. התכנסות עובדי מדינה בכירים במסגרת מפלגתית והשתתפות ראש הממשלה בה

חבר-הכנסת א. אולמרט, שאל את ראש הממשלה ביום כ' באדר תשל"ה (3 במארס 1975) :

הובא לידיעתי כי ראש הממשלה עתיד להשתתף בימים הקרובים בפגישה המאורגנת על-ידי מחוז ירו-שלים במפלגת העבודה, בהשתתפות פקידים בכירים, בדרג של מנהלים כלליים וסגני מנהלים כלליים בשי-רות הממשלתית-ציבורי ועירוני בירושלים.

על-פי נוסח ההזמנה מיועדת הפגישה לחיזוק הקשר ההדדי בין הדרג המיניסטריאלי והדרג המינהלי, ווהי פגישה ראשונה בסידרת פגישות תכופות, כלשון ההז-מנה. עוד נאמר בהזמנה כי מסגרת זאת צריכה להב-טיח קשר הדדי בין המפלגה לפקידות הבכירה ביר-שלים.

צמוד להזמנה שובר ובו מתבקש כל מוזמן לציין בדואר חוזר אם אכן ישתתף בפגישה.

נוכח העובדה כי ההזמנה האמורה מיועדת בעיקר לעובדי מדינה בכירים הריני מפנה את תשומת-לבו של ראש הממשלה לסעיף 42.323 בתקש"ר, הדן בסיווג פעילות מפלגתית. בין היתר מצויין בסעיף-המשנה של סעיף זה, הבא להגביל פעילות מפלגתית של פקי-דים בכירים, כי "עצם הופעתו של העובד מעל במה מפלגתית עלול ליצור רושם של זיקה מפלגתית".

נוכח כל הנתונים הללו אבקש את כבודו להשיב לי :

א. האם ידוע לראש הממשלה כי ההתכנסות הא-מורה במסגרת של פעילות מפלגתית מובהקת, המיו-

משתתפים של הסגל הבכיר בשירות הציבורי לרגל פתיחת המכון המרכזי לניהול, שאורגן על-ידי נציבות שירות המדינה.

לשאלה ה: לאור התשובה לשאלה ד' לא מתבקשת תשובה על שאלה זו.

לשאלה ו: הזמנה לפגישה מן הסוג האמור אינה מחייבת לבוא אליה, אפילו ראש הממשלה משתתף בה. אנו חיים במדינה חפשית; כל הרוצה בכך יכול להי-עדר, ואין חשש של פגיעה במעמדם של עובדים שיי-עדרו.

היו"ר מ. שחל:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אולמרט.

אהוד אולמרט (הליכוד):

על-פי הוראות התקשי"ר, שראש הממשלה מתבסס עליהן בחשבתו, מותר לפקידים בכירים העובדים בשירות הציבורי והממשלתי להגיב בפומבי על עניינים שבתחום סמכותה של הממשלה, לרבות מדיניות, ובל-בד — ואני מדגיש את ה"בלבד" — שהתבטאותם תומ-כת בעמדת הממשלה, גם בעניינים השנויים במחלוקת פוליטית. לפיכך, יועץ ראש הממשלה לענייני ער-בים, למשל —

היו"ר מ. שחל:

חבר-הכנסת אולמרט, שאלה נוספת היא שאלה להבהרת השאלות עצמה, במשך דקה, אבל לא נאום.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני גותן משפט-רקע כדי שראש הממשלה יבין במה מדובר.

— יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים מר שמואל טולידאנו הודיע במודעה מפלגתית שהוא תומך בהסכם הביניים האחרון. לאור מגבלה זו של התקשי"ר, האם עמדת הממשלה היא שיש למנוע הת-טאויות של פקידים כאמור גם אם הם מסכימים עם דעות הממשלה?

ראש-הממשלה י. רבין:

מאחר שאתה מתייחס לעובדה מסוימת שאינה ידועה לי, אינני יכול להשיב לך תשובה.

3084. מעמרו החוקי והמניציפאלי של אזור

התעשייה במעלה-אדומים

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את ראש הממשלה ביום כ' באדר תשל"ה (3 במארס 1975):

הנני מבקש להשיב על השאלות הבאות:

1. האם קיימת החלטה כל שהיא של הממשלה לגבי המעמד המדיני והמשפטי של אזור התעשייה העתידי לקום במעלה-אדומים?

2. מה הוא כיום המעמד המשפטי והחוקי של אזור התעשייה במעלה-אדומים?

3. מה הוא המעמד המוניציפאלי של אזור התע-שיה במעלה-אדומים?

4. בהופעה פומבית אמר שר-הדתות מר י. רפ-אל כי ההסכם הקואליציוני, שלפיו הצטרפה המפד"ל

עדת לפקידים בכירים בשירות הממשלתי והציבורי, עלולה לגרור פקידים בכירים לעבירה על התקשי"ר?

ב. אם כן — האם נוכח זאת ישתתף ראש הממ-שלה בפגישה האמורה?

ג. האם עמדת ראש הממשלה היא שחיווק הקשר בין הדרג המיניסטריאלי לבין הדרג הפקידותי-מינהלי חייב להיעשות באמצעות כינוסים מפלגתיים? ד. האם קיים ראש הממשלה פגישות עם הדרג המינהלי הבכיר בשירות המדינה, לצורך חיווק הק-שרים ההדדיים, שלא באמצעות כינוס מפלגתי?

ה. אם לא — מדוע?

ו. האם בדעת ראש הממשלה לנקוט צעדים כדי למנוע העמדתם של פקידים בכירים בפני החשש שהיעדרות מפגישות מפלגתיות מן הסוג האמור על-ל לה לפגוע במעמדם במסגרת מקומות עבודתם?

ראש-הממשלה י. רבין:

חוק שירות המדינה (סיווג פעילות מפלגתית ומג-בית כספים), תשי"ט-1959, וההודעה שניתנה על-פיו קובעים את האיסורים החלים על עובדי המדינה בד-גות הבכירות ובתפקידים מסוימים בתחום הפעילות המפלגתית.

איסורים אלה פורטו גם בסעיף 42.323 של התקשי"ר.

האיסורים בחוק, ובעקבותיו בתקשי"ר, לעניין אסי-פות הם: אירגון אסיפה פומבית בעלת אופי מדיני; ישיבה בשולחן הנשיאות של אסיפה כזו; ונאום בא-סיפה כזו.

התעניינות פוליטית ומדינית כשלעצמה אינה אסו-רה. החוק והתקשי"ר אינם אסורים על עובד המדינה את ההשתתפות בפגישות או אסיפות המאורגנות על-ידי אחרים, יהיו אלה מפלגות או תנועות מדיניות. עובד המדינה רשאי לבוא לאסיפה, להקשיב לדברים הנאמרים בה, לשאול שאלות ולהעיר הערות ככל אורח במדינה, ובלבד שכאמור לא יארגן את האסיפה, לא יישב בשולחן הנשיאות באסיפה ולא ינאם בה. בקיצור, החוק והתקשי"ר באים למנוע את עובד המ-דינה מלעסוק בתעמולה מפלגתית.

על רקע זה תשובתי לשאלותיו של השואל הנכבד הן:

לשאלה א: אין חשש שההתכנסות האמורה תגרור עובדים בכירים לעבור על התקשי"ר, שכן מן האמור בשאלתה נלמד שלא עובדי המדינה הם שאירגנו את ההתכנסות, הם לא הוזמנו לשבת בשולחן הנשיאות והם גם לא הוזמנו לנאום אלא לשמוע את ראש הממשלה.

לשאלה ב: לאור תשובתי לשאלה א' אין מניעה שראש הממשלה ישתתף בפגישה האמורה.

לשאלה ג: חיווק הקשר בין הדרג המיניסטריא-לי לדרג המינהלי אינו חייב, כלשון השואל, להיעשות באמצעות כינוסים מפלגתיים, אבל יכול להיעשות גם באמצעותם, כל עוד הוא נעשה בדרך שאינה פוגעת בהוראות החוק והתקשי"ר.

לשאלה ד: אני מקיים פגישות עם סגל בכיר, לא במסגרות מפלגתיות. לדוגמה, השתתפתי בפגישה רבת-

היו"ר מ. שחל :

חברי הכנסת תמיר, אני רוצה להעיר לך שזו לא שאלה נוספת לשאילתה.

יוסף תמיר (הליכוד) :

אני מרשה לעצמי לחלוק על דעתך, היא תואמת את תוכן השאילתה, אם כי זו הוגשה משכבר.

ראשי הממשלה י. רבין :

כידוע, אין הסכם נוסף להסכם ההפרדה בין סוריה לישראל, לכן השאלה לגבי איומי המלחמה מצפון אינה רלבנטית לשאלה. לגבי שאלות אחרות : לא מתחייב מההסכם הביניים שמצרים לא תקיים צבא ולא תקיים פוטנציאל הקשור בקיומו של צבא.

3251. מידע מוקדם על התקפת המחבלים על מחנה המעבר בשנא

חברי הכנסת ל. דיציאן שאל את ראש הממשלה ביום ב' באייר תשל"ה (13 באפריל 1975) :

שגרירות אוסטרית בישראל גילתה השבוע כי ממשלת אוסטרית ידעה על התקפת המחבלים על מחנה המעבר בשנא עוד לפני ההתקפה.

לפיכך אבקש להשיב לי :

1. האם שיטפה ממשלת אוסטרית את ממשלת ישראל במידע זה ?
2. אם כן — האם נקטה ישראל אמצעים למניעת ההתקפה הצפויה ?
3. אם ננקטו צעדים כאלה, כיצד זה לא נמנעה פעולת המחבלים ?

ראשי הממשלה י. רבין :

אין השאילתה מתייחסת לפעולותיה של הממשלה הנוכחית, ואין בכוונתי לענות על שאילתות הנוגעות לממשלה הקודמת.

היו"ר מ. שחל :

שאלה נוספת לחברי הכנסת דיציאן.

ליאון דיציאן (הליכוד) :

מאחר שקיימת סכנה של הישנות מקרים כאלה גם בעתיד, האם הממשלה הנוכחית, לאחר ההודעה, נקטה פעולה כלשהי שידיעות מסוג זה שהגיעו לממשלת אוסטרית יגיעו מיד גם לממשלת ישראל ?

ראשי הממשלה י. רבין :

ישראל נוקטת את כל הצעדים לוודא, מוקדם ככל האפשר, אצל הגורמים שאפשר לקבל מהם מידע מעין זה, ידיעות על כל נסיון של פיגוע ובכל נושא הקשור בישראל, ולא דווקא בישראל, גם בחוץ לארץ.

3252. רכישת דירה בלוס-אנג'לס על-ידי שליח הסוכנות היהודית

חברי הכנסת נ. פת שאל את ראש הממשלה ביום ב' באייר תשל"ה (13 באפריל 1975) :

על-פי ידיעות שפורסמו רכש שליח העלייה של ישראל בלוס-אנג'לס, מר נתן שפאק, בית בשכונה מהודרת בעיר.

לממשלה, כולל גם סעיפים "מתחת לשולחן", והחלטה לגבי מעלה-אדומים, אמר השר רפאל, היא חלק מאותם סעיפים. על מה הוסכם עם המפד"ל בקשר למעלה-אדומים ?

ראשי הממשלה י. רבין :

1. אין החלטת ממשלה לגבי המעמד המדיני או המשפטי של אזור התעשייה במעלה-אדומים, פרט לכך שיש כוונה לייעדו, מבחינת דיני התיכנון, לאזור תעשייה.

2. אזור התעשייה במעלה-אדומים הוא חלק מאזור יהודה ושומרון.

3. האזור איננו נתון לסמכותה של רשות מוניציפאלית כלשהי.

4. בעת המשאומתן הקואליציוני לא היה כל הסכם עם מפלגה כלשהי בעניין מעלה-אדומים.

3229. דברי מזכיר המדינה האמריקני על עמדת ישראל במשאומתן עם מצרים

חברי הכנסת י. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום כ"ח בניסן תשל"ה (9 באפריל 1975) :

"הניו-יורק טיימס" מוסר בגיליונו המתפרסם ביום 24 במארס 1975, שד"ר ה. קסינג'ר אמר בשיחות פרטיות כדלקמן : "היה על ישראל להתקרב יותר לגמישות ולוא ישראל קיבלה את עמדתו, היו האינטרסים שלה יוצאים נשכרים יותר".

בקשר לגילוי זה אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. היש יסוד להניח שישאל לא היתה גמישה במשאומתן שהתנהל בחודש מארס בין ישראל ומצרים ?

2. האם היו סימנים כל שהם מצד מצרים לנכור נות לעבור ממצב לוחמה למצב של הסדר המושגת על שלום ?

3. אם הידיעה ביומוני הניו-יורקי נכונה, על מה היא מתבססת ?

ראשי הממשלה י. רבין :

1-2. הנני מפנה את חברי הכנסת תמיר להודעה שמסרתי לכנסת ב"ב בניסן תשל"ה, 24 במארס 1975, על דבר הסיבות שהביאו להשעיית המשאומתן על הסכם-ביניים עם מצרים. בהודעה היא ימצא חברי הכנסת תמיר תשובה לשאלות 1 ו-2. מכל מקום, התשובה לשתי השאלות היא שלילית.

3. אינני יודע על מה מתבססת הידיעה בעתון.

היו"ר מ. שחל :

שאלה נוספת לחברי הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (הליכוד) :

אדוני ראש הממשלה, לאחרונה אנו שומעים קולות מלחמה מצד שכנינו בצפון וגם מפי שר החוץ המצרי. איך לפרש התפתחות זאת לנוכח מה שקרה עם הסכמי שביתת הנשק והנסיגה שלנו ?

אבקש להשיב לי :

1. האם הידיעה נכונה ?

2. כמה שליחי עלייה רכשו בעבר דירות בחוץ לארץ ?

3. מה הן ההנחיות לגבי רכישת דירות בחוץ לארץ על-ידי עובדים רשמיים של המדינה ?

4. איך רואה כבוד ראש הממשלה את התופעה, לנוכח צימצום העלייה וגידול מספר היורדים, ולנוכח המצב הכלכלי בישראל ?

5. האם נרכשו בעבר דירות על-ידי עובדים רשמיים של גופים כגון : "אל על", הסוכנות היהודית, מגביות וקרנות ?

6. האם בדעת ראש הממשלה לנקוט אמצעים כל שהם בעקבות תופעה זו ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

פעולתם של שליחי הסוכנות היהודית אינה בחוץ לארץ של ממשלת ישראל, ולכן לא אוכל להת- יחס לשאלות 1 ו-2. כידוע, עסקה הנהלת הסוכנות היהודית בנושא זה, ותובאות פעולתה — מכירת הדי- רה על-ידי השליח — נתפרסמו ברבים.

גם שאלה מס' 5 מכוונת לגופים שפעולתם אינה באחריות הממשלה.

לשאלות 3, 4, 6 : ברור שאני רואה ברכישת דירה בחוץ לארץ על-ידי שליחים מישראל מעשה שלילי. עם זאת, לפי מיטב ידיעתי, לא היה כאן אלא מקרה חריג, ואין לדבר כאילו קרו מקרים רבים מסוג זה. ועדה המורכבת מנציג משרד החוץ ומנציגות שירות המדינה, בראשות היועץ המשפטי למשרד החוץ, דנה עתה בקביעת כללי התנהגות לנציגי המדינה בחוץ לארץ. בין הנושאים הנדונים על-ידיה בדונה גם האפ- שרות לאסור על נציגי המדינה לרכוש נכסים בחוץ לארץ.

3274. תיאום הפעולות בין ממשלת ישראל והסוכנות היהודית

חברת הכנסת ג. כהן שאלה את ראש הממשלה ביום ד' באייר תשל"ה (15 באפריל 1975) :

אודה לך, כמי שפועל כמתאם בין הסוכנות היהודית וממשלת ישראל, אם תשיב לי :

1. אילו צעדים נקטת :

א. בנושא העיוותים, שנתגלו לאחרונה, בהתנ- הגות שליחי העלייה במערב ?

ב. בנושא הפגיעה המתמדת — לאחרונה הגליה — בפעילי עלייה ברוסיה בעלי אזרחות ישראלית ?

2. בפני איזה גוף במדינת ישראל ובאיוז חדי- רות אתה מדווח על פעולותיך כנושא התפקיד הנ"ל ?

3. מה האינסטנציה הממלכתית שאזרח מדינת ישראל — מדינה שקמה על-ידי עם ישראל, למען עם ישראל — יכול לקבל אצלה דיווח, לשאול, לחקור ולפקח על הנעשה מצד ממשלת ישראל בנושאים אקו- טיים הקשורים בגורלו של העם היהודי — שאלות

בתחום מדיניות העלייה והשליחים, החינוך היהודי, ההתבוללות ונישואי התערובת, כמו גם גורלם של אזרחים ישראלים ברוסיה, ועוד ?

4. מאחר שאין היום בממשלת ישראל ובכנסת לא שר ולא ועדה מיוחדת שאני יכולה, כחברת כנסת, לפנות אליהם בשאלתה או בהצעה לסדר-היום באחד מהנושאים הנ"ל, מה בדעתך, כאחראי על נושאים אלה, לעשות כדי לתקן לאלתר את המעוות ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

עלי להבהיר תחילה שהשאלתה מבוססת על הנחה מוטעית כאילו ראש הממשלה "פועל כמתאם בין הסוכ- נות היהודית וממשלת ישראל", כלשון השאלתה. אין הדבר כך ואין קיים תפקיד כזה.

כפועל-יוצא ממעמדה המיוחד של ההסתדרות הציו- נית והסוכנות היהודית על-פי האמנה בינה לבין ממ- שלת ישראל, המעוגנת בחוק מעמד ההסתדרות הציו- נית משנת תשי"ג—1952, קיימת ועדה משותפת של שרי הממשלה ושל חברי הנהלת ההסתדרות הציו- נית והסוכנות היהודית. ראש הממשלה משמש יושב- ראש הוועדה, והממשלה מיוצגת בה על-ידי 13 שרים, בנוסף על היושב-ראש. ועדה משותפת זו נפגשת מעת לעת כדי לדון בקווים הכלליים על מדיניות כללית בשר- אלות מרכזיות הנוגעות לעם היהודי בתפוצות ולמ- דינת ישראל. אין ועדה זו עוסקת בשאלות הקשורות בפעולות שוטפות או בהנהלה שוטפת של ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית. בתחומים אלה אין לממ- שלת ישראל אחריות במצעות ופארלאמנטאריות. מכאן שאינני מתייחס לשאלות 1א, 2 ולשאלה 2. במידה שבוע- עדה המשותפת המוזכרת לעיל עולים עניינים החייבים להיות מובאים לפני מליאת הממשלה, מביאם ראש הממשלה לפניה.

לשאלה 3 : נושא זה מהווה חלק אינטגרלי של המאמצים הבלתי-פוסקים של ממשלת ישראל ושל הסוכ- נות היהודית לגייס דעת קהל יהודי ולא יהודי בכל אתר ואתר במטרה להביא לידי הפסקת פעולות ההט- רדה של הרשויות בברית-המועצות כנגד פעילי הע- ליה והמועמדים לעלייה.

לשאלות 3—4 : אם המדובר בנושאים כלליים הק- שורים בעם היהודי בתפוצות, אין מגיעה שחברי כנסת יגישו שאלתה או הצעה לסדר-היום בדרך המקו- בלת. כאמור לעיל, אין ממשלת ישראל מתייחסת לענ- יינים הנוגעים לאחריותן של ההסתדרות והסוכנות הי- הודית בתחום פעולתן המבצעית השוטפת.

3340. צורת מסירת המידע באמצעי התקשורת על ההתקפה על הקונסוליה של ישראל ביוהאנסבורג

חברת הכנסת א. כץ שאל את ראש הממשלה ביום י"ח באייר תשל"ה (29 באפריל 1975) :

אבקשך להשיב לי על השאלות הבאות :

1. הנכון המידע שהממשלה ידעה על דבר הת- פרצותו של עובד הקונסוליה שלנו ביוהאנסבורג, דוד פרוטר, עוד באמצע הלילה ?

2. מה היו שיקוליו שלא להשתמש בכלים העומ- דים לרשותך (צנזורה, חבר הממשלה הממונה על

הממשל של ארצות-הברית, אבקש את כבוד ראש הממשלה להשיב על השאלות הבאות:

א. מה מתכוון להשיג כבוד ראש הממשלה על ידי הכרזה פומבית (שנעשתה בוועידת הקיבוץ הארצי באפריל 1975) כי ישראל לא תיסוג מרמת-הגולן גם תמורת הסכם שלום עם סוריה?

ב. מה מתכוון כבוד ראש הממשלה להשיג על-ידי הכרזתו הפומבית (בעת ביקורו האחרון בדרום סיני) כי ישראל לא תיסוג משרם א-שייך גם תמורת הסכם שלום עם מצרים, וכי ישראל תדרוש שרצועת יבשה במזרח סיני תחבר את מדינת ישראל עם שארם א-שייך?

ג. למה חותרת הממשלה בתיתה אישורים להקמת מאתוזים צבאיים-אזרחיים, מאוישים בחלקם על-ידי "גוש אמונים", באזור רמאללה (כוכב-שחר, בית-חורון, בעל-חצור) ובאזור בית-לחם (תקוע)?

ראשי-הממשלה י. רבין:

א-ב. מטרת ההכרזות להביא להבהרת עמדת ישראל בסוגיות אלה לאורחית המדינה ולגורמים בינלאומיים.

ג. השאלה מבוססת על הנחה שאין לה בסיס עובדתי. הממשלה לא נתנה אישורים כפי שנאמר בשאלתה.

3459. הדין-וחשבון של האלוף (מיל.) זאבי על האירועים הטראגיים בקונסוליה הישראלית ביוהאנסבורג

חבר-הכנסת י. שריד שאל את ראש הממשלה ביום ח' בסיון תשל"ה (18 במאי 1975):

קראנו את הדין-וחשבון של אלוף (מיל.) רחבי עם זאבי לאחר שובו מדרום-אפריקה, כפי שנמסר לעיתונאים. דין-וחשבון זה ניתח באריכות את אופיו של דוד פרוטר, אך לא כלל פירוט מסקנות או המלצות לביצוע, גם לא מסר על קיומן. לא נמצאה בו התייחסות ברורה, מסוימת, לסוגיית האחריות לאירועים הטראגיים בקונסוליה הישראלית ביוהאנסבורג.

אבקש להשיב לי:

א. האם נקבעה בדיווחו של האלוף זאבי לממשלה האחריות הישירה לטיפול בסידורי הבטחון של הקונסוליה שגרמו לאסון?

ב. אם כן — ההוסקו כבר מסקנות כל שהן לגבי מי שנמצא אחראי?

ראשי-הממשלה י. רבין:

א-ב. (1) אלוף (מיל.) זאבי נשלח על-ידי ליו-האנסבורג לבדוק את השתלשלות האירועים במקום. עיקרי התרשמותו אמנם פורסמו בעתונות.

(2) בנוסף על האמור לעיל העביר האלוף זאבי לשירות הבטחון מספר הערות והמלצות, שאינן קשורות ישירות לאירוע במקום. פרטים אלה לא פורסמו מסיבות בטחוניות.

(3) שירות הבטחון עצמו ערך אף הוא תחקיר רים והתייעצויות עם גורמים רפואיים ואחרים והפיק את הלקחים הדרושים.

רשות השידור וכיוצא בזה) במגמה למתן את הידיעות על דבר קבוצת החבלנים והרכבה, ועל-ידי כך לרפות את המתח שאחזו בציבור הרחב בארץ?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1. התשובה חיובית. הדבר נודע לנו בשעה 01:00 בקירוב.

2. הצנזורה מופעלת למנוע ידיעות בטחוניות. לא היה טעם לפסול על-ידי הצנזורה בארץ ידיעות שפורסמו על-ידי כל אמצעי התקשורת בעולם באמצעות נציגיהם בדרום-אפריקה. גם לאחר שנודע לנו שהאיש בקונסוליה הוא פרוטר — ולא קבוצת מחבלים — היה חשוב להעלים ממנו שעובדה זו ידועה לנו מתוך חשש שיפגע בבני-הערכוב.

3370. פעולת הוועדה לבדיקת המצב של העדה הדרונית

חבר-הכנסת ה. זיידל שאל את ראש הממשלה ביום כ"ה באייר תשל"ה (6 במאי 1975):

הממשלה מינתה בשעתה ועדה לבדיקת המצב בקרב העדה הדרונית, בעקבות תלונות על אפליית במי שורים שונים.

רצוני לשאול:

1. האם כבר סיימה הוועדה את עבודתה?
2. אם כן — האם מוכן ראש הממשלה להודיע לכנסת על תכנון של הדו"ח בנושא זה?
3. האם תאמץ הממשלה את מסקנות הדו"ח?
4. אם הוועדה טרם סיימה את עבודתה, מה הוא המועד הצפוי לסיום ולפירסום ממצאיה?

ראשי-הממשלה י. רבין:

1. ועדת בן-דוד הגישה דין-וחשבון והמלצות בנובמבר 1974.

2. המלצות ועדת בן-דוד זהות ברובן עם המלצות ועדת הכנסת בראשות חבר-הכנסת אברהם שכתרמן. המלצות ועדה זו הובאו לידיעת הכנסת ופורסמו ברבים.

3. בישיבותיה מיום 1 ביוני 1975 ו-26 באוקטובר 1975 החליטה הממשלה להקים ועדת מנכ"לים לתיאום הטיפול בבעיות הנוגעות לדרושים. ראש הממשלה מינה את מנכ"ל משרד ראש הממשלה ליושב-ראש הוועדה. הוועדה מתכנסת לישיבות באופן סדיר; לפניה מובאות הבעיות הנוגעות לעדה הדרונית ולתהליך שילוב הטיפול בדרושים במשרדי הממשלה השונים.

4. אין מתבקשת תשובה.

3427. הכרזות ראש הממשלה על עמדת ישראל בעניין סיני ורמת-הגולן

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את ראש הממשלה ביום ב' בסיון תשל"ה (12 במאי 1975):

במסגרת "בחניה מחדש" של המדיניות הישראלית, במקביל ל"עיון מחדש" המתנהל בימים אלה בחוגי

שלה ולאפשר לאוכלוסיה עצמה לבחור את הנאמנים ואת ראשי ועדי הנאמנים?

ראשי-הממשלה י. רבין :

1. כאשר הועלו חשדות של הצעת שוחד במקרה של מר נומי גיבלי, יושב-ראש הוועד לשעבר, וחשד של קבלת שוחד במקרה של מר עלי ראשידי, יושב-ראש הוועד הנוכחי, פנה היועץ לענייני ערבים למשרת ישראל וביקשה לחקור בדבר. במקביל לכך פנה היועץ למבקר המדינה וביקשו להחיל את ביקורתו על ועדי הנאמנים. המבקר נענה לפנייה והחל בביקורתו ב-26 בפברואר 1973. מר נומי גיבלי, היושב-ראש לשעבר, הורשע בדין, ואילו תיקו של היושב-ראש הנוכחי נמצא בטיפול משטרת ישראל והפסק-ליטות.

2. ועדי נאמנים שלא ימלאו תפקידים כהלכה יוח"לפו, ואמנם בוצעו חילופין מעין אלה. הממשלה תמשיך למנות את ועדי הנאמנים, אך לא את יושבי-הראש הנבחרים על-ידי חברי ועדי הנאמנים.

חיים קורפו (הליכוד) :

ממתי מותר לפקיד לפנות למבקר המדינה?

ראשי-הממשלה י. רבין :

הוא קיבל אישור לכך מהדרג המתאים.

3584. מספר שליחי העלייה ועלות החזקתם

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את ראש הממשלה ביום י"ח בסיון תשל"ה (28 במאי 1975) :

אורך אם תשיב לי :

1. מה הוא מספר שליחי העלייה של הסוכנות בתפוצות הגולה?

2. כמה עולה שליחת שליח עלייה והחזקתו?

3. האם נעשה סקר במשרדך כמה מבין העולים שיש לישראל לאחר מלחמת ששת-הימים עלו באופן ישיר על-ידי פעולת שליחי העלייה? אם כן — מה ממצאיו?

ראשי-הממשלה י. רבין :

1. מספר שליחי העלייה של הסוכנות היהודית ושל ההסתדרות הציונית העולמית בתפוצות הגולה ליום 2 באפריל 1975 היה 128, בחלקם שליחים המשרתים למחלקת העלייה ולמחלקות אחרות בסוכנות; ליום 1 באפריל 1976 יהיה 102.

2. ההוצאות הכרוכות בשיגור שליח ובהחזקתו שונות מארץ לארץ ותלויות, כמובן, גם בהרכב משיחתי וכיצא בזה. ניתן לומר שההוצאות הן בין 100,000 ל-150,000 לירות ישראליות לשנה, לרבות הוצאות נסיעה הלוך וחזור, העברת מטען, ביטוח רפואי, הוצאות חינוך ועוד.

3. לא נערך סקר בדבר מידת הקשר בין פעולת שליחי העלייה ובין מספר העולים שעלו לישראל לאחר מלחמת ששת-הימים. אין כל אפשרות לערוך סקר כזה, ואין לכך כל משמעות. לא ניתן לקבוע מי עלה בהשפעתו הישירה של שליח ומי עלה כתוצאה ממאמץ

(4) בגלל אופיו של הנושא אני מעדיף לא להרחיב את הדיבור מעבר לאמור לעיל.

3460. ידיעה בדבר הבטחות שניתנו על-ידי ראש הממשלה לעסקני מפד"ל

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את ראש הממשלה ביום ח' בסיון תשל"ה (18 במאי 1975) :

בפגישות שנערכו בהשתתפותך בראשית מאי בבי"ח ובמשרדו של השר יצחק רפאל בנוכחות עסקני המפד"ל הושמעו תביעות והובטחו הבטחות שונות.

שאלותי הן :

1. האם הבטחת למשרד הדתות בהודמנות זו כי תפעל לתת לו תקציבים נוספים על אלה שהובאו לפני הכנסת בתקציב הרוזבי?

2. האם הובטחו לשר יצחק רפאל ולעסקני המפד"ל שני סגני שרים נוספים, האחד כסגן שר החינוך והאחר כסגן שר של משרד כלכלי?

3. אם התשובה לשאלה 2 חיובית, האם נעשה הדבר במסגרת תכנית הריאורגניזציה של משרדי הממשלה ותכניות החסכון והייעול ברשויות הממשלה?

ראשי-הממשלה י. רבין :

שלוש הנקודות שבשאלתה מבוססות על ההנחה הרשומה ברישה של השאלתה כאילו הובטחו בפגישה הנזכרת הבטחות שונות. הנחה זו אין לה בסיס עובדי.

3563. מעילות בכספי הוואקף המוסלמי

חברת-הכנסת ת. טובי שאל את ראש הממשלה ביום ט"ז בסיון תשל"ה (26 במאי 1975) :

נציגי הוועדה המוסלמית ביפו פנו באחרונה לחברי הכנסת בתזכיר על מצב ההקדשים המוסלמיים (הוואקף המוסלמי) וועדי הנאמנים. במכתב אגודת אלמקאסד אלהיריה אלאיסלמיה ביפו אל סיעות הכנסת נאמר "שמשפר עיסקאות לא נקיות עברו מההקדש המוסלמי לידי סוחרים יהודים ללא מכרזים ובמחירים נמוכים מאוד. ראש ועד הנאמנים הראשון, שמונה על-ידי הממשלה, מכר בזמנו את בית-הקברות עבדול-נאבי (מלון הילטון) וברח עם הכסף לחוץ-לארץ. ראש ועד הנאמנים השני הורשע בבית-המשפט ונגזרו עליו קנס גבוה ומעצר. ראש ועד נאמנים שלישי, הנוכחי, שוחרר ממעצר בערבות, כחשוד בקבלת שוחד. אלה הם האנשים שהממשלה מינתה כדי שיהיו נאמני הרכוש וההקדש המוסלמי, שמטרתו לעזור לנזקקים, לחולים, יתומים וכו'". כך נאמר בפניית האגודה.

מצב זה של הדברים מעורר דאגה וחרדה בקרב האוכלוסיה המוסלמית של יפו.

הנני מבקש לדעת :

1. האם ידועות לראש הממשלה עובדות אלו על מעילות בהקדש הוואקף המוסלמי ביפו? מה נעשה כדי למנוע את הישנותן?

2. האם מוכנה הממשלה להסיק מסקנות מההתנהגות של ראשי ועדי הנאמנים הממונים על-ידי הממ-

ראשי-הממשלה י. רבין :

הידיעה הנזכרת בשאלתה אינה נכונה. לתיאור נכון של העובדות — ראה תשובת שר הבטחון מיום 22 ביולי 1975 על שאילתה מס' 3688 של חברי-הכנסת עקיבא נוף.

היו"ר מ. שחל :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אולמרט.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

בשעתה התכנסה ממשלת ישראל לישיבה שלא מן המניין, בצורה סודית, על-פי יוזמתו של ראש הממשלה, והחליטה לאסור את פירסומו של הספר של מר גולן, אף שהספר דן במידע מדיני-פוליטי השנוי במחלוקת, ולא בעניין בטחוני. הואיל וכך, אני מבקש שראש הממשלה ישיב: על יסוד איזה חוק, תקנה או איזה שהוא צו אסרה הממשלה מלכתחילה את פירסום הספר? ואם הפירסום אסור, האם וכיצד הסכים ראש הממשלה למסור עותק מכתב-היד לבקשת שר החוץ האמריקני?

ראשי-הממשלה י. רבין :

א) הממשלה לא אסרה את פירסום הספר, אלא הפעילה את סמכויותיה החוקיות בנושא זה.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

איזה סעיף, איזה חוק?

ראשי-הממשלה י. רבין :

מאחר שיצאת מתוך הנחה שהממשלה אסרה — אני קובע שהממשלה לא אסרה, לכן תהליך הביקורת על הספר היה בהתאם לחוקים הקיימים.
(ב) לא נמסר עותק למי שאמרת שנמסר.

3611. החלטת הצנזור בעניין פירסום ספרו של

העתונאי מתי גולן

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בסיון תשל"ה (29 במאי 1975) :

לאחרונה נמסר בעתונות כי הספר של העתונאי מתי גולן "קסינג'ר במזרח התיכון" נפסל כולו על-ידי הצנזורה על-פי הוראות ראש הממשלה. כן נמסר כי בקשתו של מר גולן לאפשר לו לכתוב מחדש את הספר במשרדי הצנזורה ובהשגחתה נדחתה אף היא.

שאלותי הן :

א. האם ראש הממשלה הורה לצנזורה לפסול את ספרו של מר גולן?

ב. על סמך איזה חוק, או תקנה, התערב ראש הממשלה בשיקול-דעתו המוחלט של הצנזור הצבאי?

ג. על סמך איזה חוק, או תקנה, כינס ראש הממשלה את הממשלה לישיבה סודית, שלא מן המניין, על-מנת לדון בנושא שאינו על-פי החוק בגדר סמכותה של מליאת הממשלה?

ד. על סמך איזה חוק, או תקנה, כינס ראש הממשלה את ועדת החוץ והבטחון של הכנסת לישיבה שלא מן המניין על-מנת לדון בנושא פסילת הספר?

ה. לאור העובדה שתקנות ההגנה לשעת-חירום (1945) מתירות איסור פירסום רק בגין חשש מפגיעה

רעות ואירועים בחיי הכלל ובחיי הפרט; מי עלה מכוח שיכנוע עצמי ומי בהשפעת הורים, מורים, שליחים או חברים. עם זאת יש לציין שווינה היא המקום היחידי שנקבע בו מספר השליחים לפי מספר העולים המגיעים לשם בדרכם לישראל.

3585. כתבה ביקורתית בעתון "דבר" בקשר לאלוף (מיל.) זאבי

חבר-הכנסת מ. גרופר שאל את ראש הממשלה ביום י"ח בסיון תשל"ה (28 במאי 1975) :

בתאריך 22 במאי 1975 נתפרסמה כתבה מאת נחום ברנע בעתון "דבר", ובה מוטחות נגד אלוף (מיל.) רחבעם זאבי האשמות כבדות המתייחסות לתקופת כהונתו כאלוף פיקוד המרכז.

א. שימוש ברכוש צה"ל לצרכים פרטיים;

ב. טיפוח פולחני חיות ופולחן האישיות;

ג. נקמנות אישית בעתונאי (כותב המאמר) בצורת איומים והפעלת טרור נגד משפחתו.

אבקש להשיב לי :

אם המידע שמסר נחום ברנע הוא נכון, והאם אין בדעתך לשקול מחדש את מינויו של אלוף (מיל.) זאבי כיועץ לענייני מודיעין?

ראשי-הממשלה י. רבין :

מידע המופיע במאמר בעתון אינו בבחינת מידע רשמי, ואין ראש הממשלה עוסק בבדיקת מידע מסוג זה.

התשובה לסיפה של השאלה היא שלילית.

3610. החלטת הצנזור בעניין פירסום ספרו של

העתונאי מתי גולן

חבר-הכנסת א. אולמרט שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בסיון תשל"ה (29 במאי 1975) :

בעתון "הארץ" מיום 28 במאי 1975 נמסר כי הצנזור הראשי, תא"ל וולטר בראון, הודיע לעתונאי מתי גולן כי הוחלט שלא לאפשר לו לכתוב מחדש את ספרו "קסינג'ר במזרח התיכון".

עוד נמסר כי החלטה זו התקבלה על דעתו של ראש הממשלה.

נמסר כי הצנזורה התנגדה להצעתו של מר גולן כי הספר ייכתב מחדש במשרדי הצנזורה ובפיקוחה המלא.

לפיכך אבקש להשיב לי :

א. האם נכונה הידיעה?

ב. מה הם השיקולים הבטחוניים המנחים את ראש הממשלה בהחלטה זו, וזאת נוכח נכונותו המלאה של עתונאי "הארץ" לכתוב את הספר מחדש בפיקוח מלא של הצנזורה?

ג. על יסוד אילו סעיפים בחוק פועלת הממשלה בקביעת איסור זה?

ד. באילו תנאים יסכים ראש הממשלה לכתיבת הספר מחדש?

הממשלה משלימה את עבודת ראש הממשלה. בכך חשיבותה.

ג. אין אשת ראש הממשלה מקבלת משכורת לצורכי מילוי תפקידים אלה.

3628. תפקידיה של אשת נשיא המדינה

הכרת הכנסת מ. פרידמן שאלה את ראש הממשלה ביום כ"ג בסיון תשל"ה (2 ביוני 1975):

שאלות הן:

א. מה הם התפקידים הממלכתיים שממלאת אשת הנשיא?

ב. מה היא חשיבות מילוי תפקידים אלה להצלחת מילוי תפקיד של התפקיד הממלכתי של נשיא מדינת ישראל?

ג. מה היא המשכורת שמקבלת אשת הנשיא לביצוע התפקידים ששאלה (א) מתייחסת אליהם?

ראש-הממשלה י. רבין:

א. החוק אינו מטיל על אשת נשיא המדינה תפקידים ממלכתיים, אולם היא ממלאת אותם תפקידים ייצוגיים הנובעים באורח טבעי ממעמדה כרעיית הנשיא, כגון אירוח בבית הנשיא והתלוות אל נשיא המדינה באירועים ממלכתיים בארץ ובחוץ-לארץ. כן פועלת רעיית הנשיא מכוח עצמה בנושאים ציבוריים והולמים את מעמדה.

ב. פעילותה הייצוגית והציבורית של רעיית נשיא המדינה משלימה את עבודת הנשיא. בכך חשיבותה.

ג. אין אשת הנשיא מקבלת משכורת לצורך מילוי תפקידים אלה.

3632. התזכיר שהוגש לראש הממשלה על-ידי הרמטכ"ל לשעבר

הכרת הכנסת א. אולמרט שאל את ראש הממשלה ביום כ"ג בסיון תשל"ה (2 ביוני 1975):

בעתונים מיום 1 ביוני 1975 נמסר כי הרמטכ"ל לשעבר, רב-אלוף (מיל.) דוד אלעזר, העביר לראש הממשלה תזכיר ובו השגות ודברי ביקורת על דו"ח ועדת-אגרנט, וכן התייחסות, כך נמסר, גם לבעלי תפקידים בכירים במישור המדיני והצבאי בתקופת כהונתו של דוד אלעזר כרמטכ"ל.

נמסר כי העתק התזכיר הועבר על-ידי ראש הממשלה לחברי הממשלה.

אבקש להשיב לי:

א. על-פי איזה נוהל, נוהג או הוראה בחוק קיבל ראש הממשלה את התזכיר האמור של מר דוד אלעזר והפיצו בין השרים?

ב. האם קיבל ראש הממשלה והפיץ בין השרים תזכירים אחרים שהוגשו על-ידי אישים המוזכרים בדו"ח ועדת-אגרנט?

ג. האם עמדת ראש הממשלה היא כי יש להפיץ תזכירים כאלה של כל מי שהוזכר על-ידי ועדת-אגרנט?

בבטחון המדינה, כיצד מתיישבת הוראת ראש הממשלה עם פסילה שנימוקיה הם פוליטיים ואינם קשורים כלל לנימוקים שבחוק?

ו. כיצד מסביר ראש הממשלה פסילה טוטאלית ומוחלטת של ספר פוליטי שלם, במקום לפרט את הקטעים שלדעתו אין להתייחס לפירסום ולגרום רק לפסילתם של אותם קטעים?

ז. האם אין הנתונים המתקבלים מהעתונות הערמית מורים כי הנזק לתדמיתה הדמוקרטית של מדינת ישראל גדול יותר, בשל צורת הפסילה הטוטאלית של הספר, מאשר הנזק שראש הממשלה טוען שהיה נגרם אילו פורסם הספר?

ראש-הממשלה י. רבין:

א. התשובה שלילית.

ב. אין לשאלה בסיס עובדתי.

ג. לפי התקנון לעבודת הממשלה רשאי ראש הממשלה, בשעת הצורך, לכנס ישיבת ממשלה בכל מקום ובכל זמן שייראו לו.

לפי סעיף 28 לחוק-יסוד: הממשלה, הדיונים וההחלטות של הממשלה הם סודיים בעניינים מספר, ובכללם בטחון המדינה ויחסי החוץ של המדינה.

ד. יושב-ראש ועדת החוץ והבטחון כינס את הוועדה לשיבה דחופה לפי דרישת הממשלה, על-פי סעיף 72 לתקנון הכנסת.

ה. הצנזור פעל לפי סמכותו על-פי תקנה 87 לתקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945, ולא לפי הוראות.

ו. ראה תשובת שר הבטחון מיום 22 ביולי 1975 על שאלתה מס' 3688 של חברת הכנסת עקיבא נוף.

ז. התשובה שלילית.

3627. תפקידיה של אשת ראש הממשלה

הכרת הכנסת מ. פרידמן שאלה את ראש הממשלה ביום כ"ג בסיון תשל"ה (2 ביוני 1975):

שאלות הן:

א. מה הם התפקידים הממלכתיים שממלאת אשת ראש הממשלה?

ב. מה היא חשיבות מילוי תפקידים אלה להצלחת מילוי תפקיד של התפקיד הממלכתי של ראש הממשלה?

ג. מה היא המשכורת שמקבלת אשת ראש הממשלה לביצוע תפקידים ששאלה (א) מתייחסת אליהם?

ראש-הממשלה י. רבין:

א. החוק אינו מטיל על אשת ראש הממשלה תפקידים ממלכתיים, אולם היא ממלאת אותם תפקידים ייצוגיים הנובעים באורח טבעי ממעמדה כרעיית ראש הממשלה, כגון אירוח בבית ראש הממשלה והתלוות אל ראש הממשלה באירועים ממלכתיים בארץ ובחוץ-לארץ. כן פועלת רעיית ראש הממשלה מכוח עצמה בנושאים ציבוריים והולמים את מעמדה.

ב. פעילותה הייצוגית והציבורית של רעיית ראש

1974, שפורסם בקובץ התקנות 3253 מיום 15 בנובמבר 1974. על מינוי הוועדה פורסם בילקוט הפירסומים 2176 מיום 18 בדצמבר 1975. עם חברי הוועדה נמנים גם מומחים בשאלות של איכות הסביבה. כמו כן נעזרת הוועדה בעבודתה במיטב המומחים בארץ בשטח זה.

3635. ידיעה בדבר כוונת הממשלה להוריד ישובים מן הגולן

חבר הכנסת פ. שינמן שאל את ראש הממשלה ביום כ"ד בסיון תשל"ה (3 ביוני 1975):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום ראשון, כ"ב בסי- ון תשל"ה (1 ביוני 1975), במדורה של גברת מירה אברד, בכותרת "מי מתכוון להוריד ישובים מרמת הגולן?", פורסם כי ראש הממשלה התבטא, כתשובה למתקפיו מצד חברי מפ"ם, כדלהלן:

"אמרתי, ששום ממשלה לא הקימה ישובים בגולן בכוונה להורידם, ואמנם בשעה שהקימו אותם לא התכוונו להורידם, אבל אין זאת אומרת שלא נורידם".

לאור הכתבה הזאת הריני לשאול את השאלות הבאות:

1. האם נכון הדבר כי נאמר המשפט הזה על-ידו?
2. אם כן — האם כוונתו באמת להוריד את ישובינו מהגולן?
3. האם הודעה זו תואמת את הקו המדיני של הממשלה?

4. אם לא נאמרו הדברים, מדוע לא באה הכחשה להודעה מדינית כתחשיבות זו?

ראשי-הממשלה י. רבין:

- 1-3. לא דיברתי על הורדת ישובים, והשאלות מבוססות על מידע בלתי-מדויק.
4. אינני נוהג להידרש לכל ידיעה וידיעה בלתי-מדויקת הרואה אור בעתונים.

3726. פרטים בדו"ח של רחבעם זאבי שלא נמסרו לפירסום

חבר הכנסת ע. נוף שאל את ראש הממשלה ביום ב' בתמוז תשל"ה (11 ביוני 1975):

ב"הארץ" מיום 8 ביוני 1975 נמסר כי דו"ח רחב-עם זאבי, שהוגש לראש הממשלה, בנושא ההתקפה על הקונסוליה הישראלית ביוהאנסבורג כלל הערות ביקורתיות אחדות שלא נמסרו לציבור.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. האם נכון שהיו שני דו"חות?
2. אם כן — האם נכון שהדו"ח המקורי היה ביקורתי כלפי אנשי הבטחון בקונסוליה ביוהאנס-בורג, ומותן ושופץ כאשר הוגש למליאת הממשלה ולפירסום?

3. האם נכון שהסעיף הבריאותי שלפיו שוחרר דוד פרוטר מצה"ל חמור מכפי שהוצג בדו"ח רחב-עם זאבי שנמסר לציבור?

ד. האם מתכוונת הממשלה לקיים דיון בתזכיר זה?

ה. אם כן — על יסוד איזה תקדים או סעיף בחוק מתכוונת הממשלה לנהוג?

ראשי-הממשלה י. רבין:

א. רבי-אלוף (מיל.) דוד אלעזר הגיש לי תזכיר בעניין דו"ח ועדת-אגרנט וביקשני להביאו לידיעת חברי הממשלה. לא הפצתי את התזכיר בין חברי הממשלה אלא הודעתי להם שהם יכולים לעיין בו במזכירות הממשלה.

ב. התשובה שלילית.

ג. אם יוגש לי תזכיר בנסיבות דומות אנהג לג-ביו לפי הנוהל שבתשובתי לשאלה א'.

ד. התשובה שלילית.

ה. השאלה אינה מתעוררת.

היו"ר מ. שחל:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אולמרט.

אהוד אולמרט (הליכוד):

בעקבות פירסום הדו"ח המקורי של ועדת-אגרנט, או החלק הראשון של הדו"ח, התבטא רבי-אלוף אלעזר כי דו"ח הוועדה — אני משתמש בניסוח מעודן, לא בניסוח המקורי של הרמטכ"ל — מעוות את דינו של הרמטכ"ל לשעבר על-פי הנסיבות, האירועים, המצב וכד' וכד'. האם עמדת ראש הממשלה —

היו"ר מ. שחל:

האם רשמת גם הפעם את השאלה הנוספת?

אהוד אולמרט (הליכוד):

— על יסוד התזכיר שנמסר לו על-ידי רבי-אלוף (מיל.) אלעזר תואמת את טענותיו של רבי-אלוף אלעזר, או ראש הממשלה שולל את טענותיו אלה?

ראשי-הממשלה י. רבין:

דו"ח ועדת-אגרנט הוא דו"ח הפוסק, והממשלה — ובכללה ראש הממשלה — קיבלה אותו.

3634. הרכב הוועדה לאנרגיה אטומית

חבר הכנסת י. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום כ"ד בסיון תשל"ה (3 ביוני 1975):

עם כינון הוועדה לאנרגיה אטומית נתברר שבין חבריה אין מי שייצג את העניין הסביבתי והאקולוגי. מכיוון שתכנית הקמתן של תחנות-הכוח הגרעיניות מחייבת שיקולים הקשורים באיכות הסביבה, אבקש להשיב לי:

מדוע לא נכלל בוועדה מומחה בסוגיות הסביבה?

ראשי-הממשלה י. רבין:

ההיבטים הקשורים באיכות הסביבה, ככל שהם קשורים בהקמתן של תחנות-כוח גרעיניות, מכוסים באמצעות הוועדה המיעצת לבטיחות גרעינית. ועדה זו הוקמה בתוקף סעיף 2 של צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (בנייה והפעלה של כור גרעיני), תשל"ה—

האם תוכל להודיע :

מה בדעתך לעשות כדי להגשים הכרזה חגיגית זו ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

ביום 28 בדצמבר 1975 החליטה הממשלה להקים ועדה לעניין מעמד האשה בישראל ולהסמך את ראש הממשלה לקבוע את הגדרת תפקידי הוועדה ואת הרכבה.

ההחלטה נמצאת בתהליכי ביצוע.

3849. החזרת הכספים שקיבלו המפלגות מן הסוכנות היהודית

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את ראש הממשלה ביום י"ז בתמוז תשל"ה (26 ביוני 1975) :

מתוך ידיעה שיש בארץ אלפי משפחות המחכות לשיקום ולשיכון, והואיל וכספים מהמגבית היהודית המיועדים למטרות שיכון, חינוך וסעד מועברים למפלגות פוליטיות לצרכיהן, שאלותי אל כבודו, כמי שממנה על ביצוע האמנה עם הסוכנות היהודית, הן :

א. מה הן הפעולות שנוקטת הממשלה על-מנת להבטיח שכספי הסוכנות בסכומים של מיליוני לירות, שחולקו למפלגות פוליטיות כמתנות וכהלוואות, יוחזרו לאלתר על-מנת שיוצאו למטרות שלשמן נתרמו על-ידי יהודי העולם ?

ב. מה עושה הממשלה שהמפלגות לא תשתמשנה, בעתיד, בכספים שניתנו בתום-לב למען מטרות סוציאליות שנועדו להן ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

כפי שהבהרתי היום בתשובה על שאלתה מס' 3274, אין הממשלה מתערכת בעניינים שהם בגדר אתריות של הסוכנות היהודית במסגרת פעולותיה השוטפות. הנושא המועלה בשאלתה זו שייך לאור תו סוג של עניינים, ואין בדעת הממשלה לעסוק בו. שאלות בעניין זה יש להפנות להנהלת הסוכנות היהודית.

3864. כיצד רפורמה כמבנה משרדי הממשלה

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום כ"ב בתמוז תשל"ה (1 ביולי 1975) :

קבוצת מומתי תחבורה מארצות-הברית, שחקרה לאחרונה בארץ סדרי תיכנון התחבורה ובעיותיה בתחום התיקוב ומערכת הדרכים, הגיעה למסקנה שהפיצול באחריות על הכבישים בין משרדי הממשלה (עבודה ותחבורה) מונע פיתוח נכון של מערכת התחבורה.

מומחים בין-לאומיים אחרים פסקו בזמנם שמבנה מיושן של משרדים רבים אינו הולם את צרכי הזמן (מדובר בסוגיות פיתוח חופים ואחזקתם, בבעיות איכות הסביבה; שהשירות לשמירת איכות הסביבה מוצמד למשרד ראש הממשלה במקום למשרד הפנים, בענייני שיכון ובינוי ועוד).

4. האם יש פרטים אשר הוסתרו מהציבור ונמסרו בדו"ח המקורי של רחבעם זאבי ?

5. אם כן — מה הם ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

1. התשובה שלילית.

2. השאלה איננה רלבנטית מאחר שהיה רק דו"ח אחד.

3. התשובה שלילית.

4. נכון שלא כל פרטי הדו"ח נמסרו לפירסום.

5. הפרטים אשר לא הובאו לידיעת הציבור אין בכונתי לפרט.

היו"ר מ. שחל :

שאלה נוספת לחברת-הכנסת גוף.

עקיבא גוף (הליכוד) :

מאחר שבכל זאת אירע שאדם ששוחרר מצה"ל בגלל סעיף הקשור בליקוי נפשי הגיע למשרה של שומר בקונסוליה ישראלית, האם יכול ראש הממשלה לומר שחלו מאז אילו שהם שינויים בנהל ובנוהג של קבלת שומרים בקונסוליות ישראל, ושהוסקו אילו שהן מסקנות אישיות כלפי מי שנכשל בתפקידו בנושא זה ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

לא אפרט, אבל הוכנסו שינויים בשיטת המיון של אנשים הנושאים בתפקידים מסוג זה שגילא פרוטר, ואני מקווה שהשינויים הללו ימנעו אפשרות של תקלות בעתיד.

3756. ירידת מדענים מן הארץ

חברת-הכנסת נ. קצב שאלה את ראש הממשלה ביום ט' בתמוז תשל"ה (18 ביוני 1975) :

אודה לכבודו אם יודיעני :

האם ערכה המועצה למדע ופיתוח במשרדו מחקר על ירידת מדענים ?

1. אם כן — מה מספר המדענים שירדו ?

2. מה אחוז המדענים העולים החדשים בתוכם ?

3. מה הסיבות שהביאו לכך ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

המועצה למחקר ולפיתוח שבמשרד ראש הממשלה לא ערכה מחקר על ירידת מדענים.

3823. הקמת ועדה לעניין מעמדה של האשה בישראל

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את ראש הממשלה ביום ט"ז בתמוז תשל"ה (25 ביוני 1975) :

ביום 12 בפברואר 1975, בישיבה של מליאת הכנסת שהוקדשה לציון שנת האשה בעולם ובישרא, הכרזת כי תקום ועדה ממשלתית בנושא מעמד האשה במדינת ישראל.

לקיצוץ מהשירות לשמירת איכות הסביבה נקבע ל-0.5 מיליון לירות. משרד ראש הממשלה קיבל את הצעת האוצר והעדיף לקצץ בשירות לשמירת איכות הסביבה באחוז גדול יותר מאשר ביחידות אחרות, דוגמת שירותי רווחה.

2. הצימצום בפעולות השירות אמור היה להי-קבע על-ידי מנהל השירות עצמו, לפי שיקול-דעתו. בינתיים הועבר השירות מאחריות משרד ראש הממשלה לאחריות משרד הפנים ויש להניח שהדבר יוחלט על-ידי הנהלת משרד הפנים.

4102. יריעה בדבר סירובו של הרמטכ"ל להצטרף לסיוור שהשתתף בו האלוף (מיל.) שרון

חבר-הכנסת י. שריד שאל את ראש הממשלה ביום י"ב באלול תשל"ה (19 באוגוסט 1975):

אבקש את כבודו להשיב לי:

1. האם יכול אדוני לאשר כי בשבוע שעבר הו-דיע הרמטכ"ל לראש הממשלה שלא יצטרף לסיוור מתוכנן במעברים אם ראש הממשלה יקח עמו לסיוור את יעצו, אלוף (מיל.) אריאל שרון?

2. אם כן — האין בהודעה זו של הרמטכ"ל משום פגיעה חמורה בסמכותה של המרות האזרחית, הנבחרת, על הצבא?

3. האם יהיה ראש הממשלה מוכן להשלים עם תופעות נוספות כאלה בעתיד?

4. אם לאו — אילו צעדים יש בדעת ראש הממשלה לנקוט כדי להבהיר באופן חד-משמעי את כפי-פוטו המוחלטת של פיקוד צה"ל למרות האזרחית, כמקובל ללא סייג בכל מדינה דמוקרטית מתוקנת?

ראש-הממשלה י. רבין:

1. התשובה שלילית.

2-4. השאלות אינן תופסות.

היו"ר מ. שחל:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (המערך):

אדוני ראש הממשלה, האם לאחר שנה של כהונת מר שרון כיועץ לראש הממשלה מצדיקה פעולתו של מר שרון עד כה את הציפיות של ראש הממשלה עם מינויו?

היו"ר מ. שחל:

השאלה איננה שייכת לתחום השאלתה. אפשר לש-אול שאלה נוספת, אבל זו איננה שייכת לתחום הש-אלתה.

יוסי שריד (המערך):

האם אני צריך להבין שהשאלה הנוספת נפסלה?

היו"ר מ. שחל:

היא נפסלה.

בקשר לכך אבקש להשיב לי:

1. מה נעשה על-ידי הממשלה בכדי לקדם רפורמה במבנה המשרדי הקיים ולהתאימו לצרכים החדשים?

2. מה עמדת ראש הממשלה לגבי המסקנות המיוחסות לקבוצת מומחי התחבורה?

ראש-הממשלה י. רבין:

1. הממשלה, עם כניסתה לתפקידה, כוננה ועדת שרים מיוחדת, בראשות השר גדעון האוזנר, להכנת הצעות בדבר אירגון מחדש של מבנה משרדי הממשלה. ועדת השרים הנ"ל הגישה את המלצותיה לממשלה בעניין הקמת משרד עבודה ושירותי רווחה והקמת משרד לבינוי ושיכון. שתי ההצעות גודנו בממשלה בישיבותיה ב-5 באוקטובר 1975 וב-12 באוקטובר 1975. הדיון טרם הסתיים, והנושא עומד על סדר-יומה של הממשלה. במקביל עשתה הממשלה פעולות מספר לקידום חלוקת עבודה נכונה בין משרדיה. לדוגמה, במה שנוגע למשרד ראש הממשלה: העברת השירות לאיכות הסביבה ממשרד ראש הממשלה למשרד הפנים; העברת המרכז לקליטה במדע ממשרד ראש הממשלה למשרד לקליטת העלייה.

2. אין לראש הממשלה אפשרות ליצור לעצמו עמדה משלו בדבר המסקנות הספציפיות הנזכרות בשאלתה. לצורך זה קיימת ועדת השרים הנ"ל, ומתפקידה לבחון בעזרת מומחים הצעות מסוג זה. אי-לואת הנני לציין שהוועדה הקדישה ישיבות מספר לעיון ודיון בהצעה בדבר העברת האחריות לתיכנון ותיקצוב של עורקי התחבורה הבינו-עירוניים ממשרד העבודה למשרד התחבורה. בסופו של הדיון לא נתקבלה הצעה זו.

3026. הקיצוץ בתקציב השירות לשמירת איכות הסביבה

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את ראש הממשלה ביום כ"ט בתמוז תשל"ה (8 ביולי 1975):

הובא לידיעתי כי תקציב השירות לשמירת איכות הסביבה במשרד ראש הממשלה קוצץ ב-25% (מ-2 מיליון לירות ל-1.5 מיליון לירות).

שאלותי הן:

1. מדוע קוצצו 25% מתקציב השירות לשמירת איכות הסביבה בעוד שבשאר הרשויות הקשורות למשמירת קוצצו התקציבים ב-10% בלבד?

2. באיזו מידה יצומצמו פעולות השירות לשמירת איכות הסביבה? האם יצומצם מספר המומחים של השירות או האם יקוצצו פעולות השירות, ואלו הן?

ראש-הממשלה י. רבין:

1. משרד ראש הממשלה נדרש לקצץ, בהתאם להחלטת הממשלה, סך של 6.5 מיליון לירות, המה-ווה כ-10% מתקציבו.

בהודעה שנמסרה על-ידי האוצר למשרד ראש הממשלה הוצעה חלוקת הסכום הנ"ל לפי סעיפים בהחשבון בסדר עדיפויות. הסכום שהוצע על-ידי האוצר

חוברת י"ט, ישיבה ר"ע

— שאלות ותשובות (נוף, רבין, שחל, מודעי, מואב) —

4130. ידיעה בדבר הצגת מפה כוזבת של המעברים בסניני בעת המשאיומת עם מצרים

חבריה הכנסת י. מודעי שאל את ראש הממשלה ביום כ"ג בתשרי תשל"ו (28 בספטמבר 1975):

בעתון "דבר" מיום 11 בספטמבר 1975 מצטט מר נחום ברנע דברי עתונאי אמריקאי שגלווה לשר החוץ האמריקאי בעת המשאיומת על הסכם הביניים בין ישראל ומצרים. כותב מר ברנע: "הכתב טוען שניציגי ישראל הראו לעתונאים מפה כוזבת ששור-טטו בה המעברים לא במקומם הנכון ונעשו שינויים בקו כדי להראות של-ישראל יש חלק במעברים. האמת התגלתה לכתבים רק בדרך הביחה, כאשר הראה להם קיסנינג'ר את המפה המוסכמת".

אבקש להשיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?
2. האם המעשה נעשה על דעת ראש הממשלה?
3. אם לא — על דעת מי נעשה המעשה?
4. מה היום השיקולים למעשה זה?
5. כיצד מתכוון ראש הממשלה לפעול בעקבות גילוי זה?

ראש-הממשלה י. רבין:

1. התשובה שלילית.

2-5. השאלות אינן תופסות.

היו"ר מ. שחל:

שאלה נוספת לחבריה הכנסת מודעי.

יצחק מודעי (הליכוד):

כמה מפות של קו ההפרדה קיימות היום? ואם קיימת מפה אחת, האם המצב הנוכחי בשטח תואם את המפה האחת הקיימת?

ראש-הממשלה י. רבין:

כדי לתת תשובה מדויקת אני צריך לבדוק. ברור לי שיש מפה. אני מניח שהמפה תואמת את המציאות בשטח, אבל לא אתן תשובה ברורה קודם שאבדוק זאת פעם נוספת.

4237. מטרת ביקוריו של שר הדתות בשווייץ וברומניה

חבריה הכנסת כ. מואב שאל את ראש הממשלה ביום ו' בחשוון תשל"ו (12 באוקטובר 1975):

בחודש ספטמבר יצא שר-הדתות מר יצחק רפאל לחוץ-לארץ, בין השאר — לשווייץ ולרומניה.

שאלותי הן:

1. מה היתה מטרת שהותו של שר הדתות בשווייץ, והאם היה הדבר בשליחות המדינה?
2. מה היתה מטרת שהותו של שר הדתות ברומניה, והאם היה הדבר בשליחות המדינה?

ראש-הממשלה י. רבין:

1. מטרת שהותו של השר בשווייץ היתה נופש בימי החג.

4127. ביצוע המסקנות של ועדת השרים לשינוי המבנה של משרדי הממשלה

חבריה הכנסת ע. נוף שאל את ראש הממשלה ביום כ"ג בתשרי תשל"ו (28 בספטמבר 1975):

אבקש להשיב לי:

1. מה אירע למסקנות ועדת השרים בראשות השר גדעון האוזנר, בנושא ייעול המנגנון והשירות הממלכתי, מאז הונחו על שולחן הממשלה לפני כשנה ורבע, ב-24 ביוני 1974?

2. אילו מן ההמלצות של הוועדה כבר בוצעו?

3. מדוע לא בוצעו המסקנות האחרות?

ראש-הממשלה י. רבין:

1-3. ב-24 ביוני 1974 לא הונחו על שולחן הממלכתי כל הצעות מטעם ועדת השרים בראשות השר גדעון האוזנר. אכן הוועדה הוקמה רק בחודש יוני 1974, עם כינון הממשלה הנוכחית בתחילת אותו חודש. ב-16 באוקטובר 1974 הוגשה על-ידי השר האוזנר בשם ועדת השרים הצעה להקים משרד עבודה ושירותי רווחה. ההצעה נדונה בממשלה במארכ 1975, והוחלט לחזור להצעה זו לצורך דיון והחלטה כאשר ועדת השרים תגיש לממשלה הצעה בעניין הבינוי הממשלתי; זאת כדי שהמלצותיה של ועדת השרים לגבי מבנה הממשלה בתחומי שירותי הרווחה, הסעד, העבודה והבינוי יידונו במכלול אחד.

ב-7 במאי 1975 הוגשה לממשלה על-ידי השר האוזנר בשם ועדת השרים הצעה להקים משרד לבינוי ושיכון.

בהתאם לנאמר לעיל נדונו שתי הצעותיה של ועדת השרים בישיבות הממשלה ב-5 באוקטובר 1975 וב-12 באוקטובר 1975. הדיון טרם הסתיים; כמה שרים רשומים עדיין להשתתפות בו. הנושא נמצא על סדר-יומה של הממשלה.

ב-20 באוקטובר 1974 אישרה הממשלה מחדש, על-פי הצעת השר האוזנר, את החלטת הממשלה הקודמת בדבר שילוב הגבייה והאכיפה של מס הכנסה והביטוח הלאומי. בתהליך ביצוע החלטה זו נתגלו קשיים שונים. גם עניין זה נדון בישיבות הממשלה הנהל במסגרת הדיונים על הצעותיה של ועדת השרים שהשר האוזנר עומד בראשה.

ב-1 בפברואר 1976 אישרה הממשלה החלטה של ועדת השרים הנהל בדבר רכישת מזון על-ידי מוסדות ממשלתיים באמצעות ה"שקם".

היו"ר מ. שחל:

שאלה נוספת לחבריה הכנסת נוף.

עקיבא נוף (הליכוד):

האם חזר בו ראש הממשלה מהתכנית להקמת משרד לרווחה ולחלוקה אחרת של המשרדים? אם לא חזר, מה הצעדים הננקטים בנושא זה?

ראש-הממשלה י. רבין:

ראש הממשלה יביע את עמדתו בדיון בנושא זה בממשלה.

להעמיד את הנושא לדיון בממשלה בתקופת הקרובה".

אודה לכבודו אם ישיב לי :

א. האם נכוונות הידיעות דלעיל ?

ב. אם כן — האם אין הדבר נוגד נוהל של ממשל תקין, שבגלל התערבותה של אישיות, ותהא היא בעלת זכויות ככל שתהא, תבצע הממשלה או תימנע מלבצע מדיניות כל שהיא, ובמיוחד בעניין עדין כזה כמו הנושא הנדון ?

ראש-הממשלה י. רבין :

א. התשובה שלילית.

ב. השאלה אינה תופסת.

היו"ר מ. שחל :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת מלמד.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית) :

האם יביא ראש הממשלה את הנושא הזה לדיון באחת מישיבות הממשלה הקרובות ?

ראש-הממשלה י. רבין :

הנושא רשום בסדר-היום של הממשלה, והוא יידון בעת שיתקבלו כמה נתונים נוספים.

4345. קביעת השר המשיב בכנסת על הצעות לסדר-היום בענייני יהדות התפוצות

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את ראש הממשלה ביום כ"ה בחשוון תשל"ו (30 באוקטובר 1975) :

אורך אם תשיב לי :

איוה שר בממשלה מוסמך להשיב על הצעה לסדר-היום בכנסת בשאלות הנוגעות למצב עם ישראל בתפוצות ולמדיניות ממשלת ישראל לגבי שאלות העלייה של יהודים, ממדי נישואי התערובת, חינוך יהודי בגולה ?

ראש-הממשלה י. רבין :

ראש הממשלה קובע מפעם לפעם מי השר המשיב בהתאם לנושא הדיון.

4347. מינוי ועד נאמנים חדש להקדש המסלמי ביפו

חברת-הכנסת י. הורביץ שאל את ראש הממשלה ביום כ"ה בחשוון תשל"ו (30 באוקטובר 1975) :

קיבלתי העתק מכתב שנשלח ליועץ המשפטי של הממשלה, וזה לשונו: "לתושבי יפו נודע שגזבר ועד הנאמנים לרכוש ההקדש המוסלמי — המשמש גם מורה — נמצא במעצר באשמת שידול לגניבה. גם יושב-ראש ועד הנאמנים נעצר לאחרונה בחדש שוחד במאות אלפי לירות. אנו דורשים שהנ"ל יושעו מתפ-קידם כנאמנים על רכוש העדה המוסלמית, עד לבירור משפם. (—)

בני העדה המוסלמית — יפו".

אודה לכבודו אם ישיב לי :

מה בדעת כבוד ראש הממשלה לעשות על-מנת לדאוג לנציגות הולמת לתושבי יפו המוסלמים ?

2. שר הדתות נסע לרומניה על-פי החלטת הממשלה מיום ה' בתשרי תשל"ו — 10 בספטמבר 1975. מטרת הנסיעה היתה ביקור בקהילות היהודיות ברומניה, על-פי הזמנת הסתדרות הקהילות היהודיות והרב הראשי רוזן, ופגישות עם אנשי כנסייה ודת על-פי הזמנתו של השר לענייני דת והפאטריארך הרומני.

4260. דברים שפורסמו ברבעון "בתפוצות הגולה"

בקשר להתיישבות בפיתחת-רפיה, בבקעה וכרמת-הגולן

חברת-הכנסת ד. קורן שאל את ראש הממשלה ביום י"ד בחשוון תשל"ו (19 באוקטובר 1975) :

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום ו', 10 באוקטובר 1975, הופיעה כתבה מאת ש. נקדימון. המחבר מביא בראשית דבריו מובאה מרבעון ההסתדרות הציונית "בתפוצות הגולה". לפי מובאה זו מוצגת ההתיישבות בפיתחת-רפיה, בבקעה וכרמת-הגולן כהתיישבות קולוניאלית המנשלת את הילידים והיא מושווית לנעשה ברודזיה ובדרום-אפריקה.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

א. האם אין תיאור מעוות זה נוגד את האמנה של ממשלת ישראל עם ההסתדרות הציונית ?

ב. האם יש בדעתך להגיב על פירסום זה ?

ג. מה יש בדעתך לעשות כדי למנוע הישנות השמצות מסוג זה על-ידי בטאון כל שהוא של ההסתדרות הציונית ?

ראש-הממשלה י. רבין :

א. הצגת פעילותה של ממשלת ישראל בנושא ההתיישבות כמעשה של קולוניאליזם היא עיוות גמור של תכנה, אמצעיה ומטרותיה.

ב-ג. בישראל ובתנועה הציונית לא נהוגה צנזורה על הבעת דעות, אפילו הן מסולפות לחלוטין. לכל איש זכות הביטוי והתגובה.

היו"ר מ. שחל :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת קורן.

דוד קורן (המערך) :

אני לא ביקשתי צנזורה, אני ביקשתי שתהיה תגובה של הממשלה. האם יש בדעתך להגיב ?

ראש-הממשלה י. רבין :

לא אגיב על כל פירסום וכל ידיעה מסולפת, כי לדעתי זה יעסיק את ראש הממשלה עשר שעות ביום.

4329. ידיעה בדבר התערבותה של הגברת מאיר בעניין איקריט וכירעם

חברת-הכנסת א. מלמד שאל את ראש הממשלה ביום כ"ג בחשוון תשל"ו (28 באוקטובר 1975) :

בעתון "הארץ" מיום י"ט בחשוון תשל"ו נתפרסמה ידיעה, ובה נאמר בין היתר: "גברת גולדה מאיר פנתה לפני כמה חודשים לראש הממשלה בבקשה לדחות הכרעה בעניין איקריט וכירעם... פנייה זו — כך נמסר — חיוקה את נטיותו של מר רבין לא

ראשי-הממשלה י. רבין :

4480. אי-סדרים בניהול הוואקף המוסלמי ב"ט

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את ראש הממשלה ביום ו' בכסלו תשל"ו (11 בנובמבר 1975) :

בעקבות הכתבה שפורסמה בעתון "עמדה" (מס' 12, עמ' 4—5) על נכסי הוואקף של העדה המוסלמית ביפו אבקש לשאול :

א. מה היא האינפורמציה המדויקת על עברם הפוליטי של אחדים מתשעת חברי ועדת הוואקף, ובכללם יושב-ראש הוועדה וסגנו ?

ב. מה היא האינפורמציה המדויקת על מקרים פוליטיים של קבלת שוחד על-ידי חברי מהוועדה הנ"ל תמורת הסכמה למכור או להחכיר נכסי ואקף לקבלנים יהודים פרטיים או למוסדות אחרים ?

ג. מי הם אותם קבלנים פרטיים שזכו לקנות או לחכור נכסי דלא-ינדי מועדלת הוואקף הנ"ל בתקופת עשר השנים האחרונות, ובאילו מידה נכונה ההאשמה שקבלנים אלה קנו או חכרו את הנכסים הללו במחירים גמוכים, אשר תובלו בשוחד לחברי ועדת הוואקף ?

ד. האם נכונה הטענה כי התושבים המוסלמים של שכונת עג'מי לא נשאלו על העסקאות הנ"ל ולא זכו לקבל אפילו תגמול או פיצוי מינימאלי בעד מכירתם או החכרת נכסי ואקף שונים ? האם אכן זרמו כספי ההכנסות מנכסי הוואקף רק לכיסיהם של חברי ועדת הוואקף הנ"ל ומקורביהם ?

ה. באילו מידה נכונה הטענה שיועץ ראש הממשלה לענייני מיעוטים, מר שמואל טולידאנו, מעורב בפרשה בדרך כל שהיא ולכן אינו נותן יד להרכבת ועדה אחרת מאישי ציבור ודת מוסלמים נקיי-כפיים ?

ו. האם נכונה הטענה של עתונאי "עמדה" (אמ"ר) זאת בע"פ לחתום (מטה) כי בימים אלה גערכת עיסקה של מכירת 40 דונאם מנכסי הוואקף באזור כביר לקבלנים פרטיים, באווירה עסקית של ממן וקבלת שוחד כמתואר בשאלות ב' ו-ג' דלעיל ?

ז. האם נכון כי מסגד חסן-בק במנשיה נמסר או עומד להימסר בחכירה בתנאי שוחד כנ"ל לאחד הקב"לנים הפרטיים הפועל באזור תל-אביב ?

האם נכון שהיה תלוי ועומד צו בית-משפט למנוע חכירה זו עד שבוטל על-ידי המבקש הערבי לאחר "מתן בסתר" של כמה אלפי לירות על-ידי אותו קבלן ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

א. למיטב ידיעתנו, אף לא לאחד מחברי ועד הנאמנים ביפו, לרבות היושב-ראש, לא היה עבר פלילי בעת מינויו כחבר הוועד. היושב-ראש הנוכחי היה בשנת 1949 ע"ד-מדינה במשפט רצח (בהיותו בן 17), ומינויו כחבר הוועד היה 20 שנה לאחר מכן. אין תפקיד של סגן יושב-ראש.

ב. יושב-ראש הוועד לשעבר, מר ג'יבילי, הורשע בדין. היושב-ראש הנוכחי של הוועד, מר עלי ראשידי, חשוד בקבלת שוחד. תיקו נמצא כיום בטי-פול משטרת ישראל והפרקליטות.

גזבר ועד הנאמנים, שהוא מורה במקצועו, נחקר בקשר לחשד לשידול לגניבה של אחד מתלמידיו. הוא טרם הובא לדין. נגד יושב-ראש הוועד הנוכחי הוע' לו חשדות בקבלת שוחד. תיקו נמצא כיום בטיפול משטרת ישראל והפרקליטות.

הנושא של הרכב ועד הנאמנים ביפו מצוי עתה בטיפולן של הרשויות המוסמכות. יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים שלח ב-9 בינואר 1976 מכתב לכל אחד מחברי ועד הנאמנים ביפו המכהנים כיום, ובו נאמר כי "הממשלה עומדת לשקול אפשרות פיזור הרכבו הנוכחי של הוועד ומינוי הרכב חדש, שיזכה באמון הציבור המוסלמי ויקדם תכניות לתושבי יפו המוסלמים".

הו"ר מ. שחל :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת הורביץ.

יגאל הורביץ (הליכוד) :

מכיוון שהבעיה של ועד הנאמנים ונוהגיו היא בעיה מאוד קשה וגורמת נזק חמור לתדמיתה של המדינה בקרב תושבי יפו המוסלמים, אבקש לדעת, לא באופן ערטילאי, מתי ימנו את ועד הנאמנים והאם יחסי הכוחות בו יהיו יחסי כוחות אמיתיים או של אנשי שלומנו ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

אינני יכול לקבוע מועד מדויק. אני מאמין שזה ייעשה בהקדם.

4458. דיון בממשלה בדבר החזרת התושבים של**איקרית ובריעם לכפריהם**

חברת-הכנסת מ. פרידמן שאלה את ראש הממשלה ביום ו' בכסלו תשל"ו (11 בנובמבר 1975) :

ב-24 באוקטובר 1975 הופיעה ידיעה בעתון "הארץ" בקשר לדיון בממשלה בדבר החזרת תושבי איקרית ובריעם לכפריהם להפסקת הדיון בנושא בהתאם לבקשת ראש הממשלה לשעבר הגברת גולדה מאיר.

שאלותי הן :

א. האם אמנם נערך בממשלה דיון כל שהוא בקשר לאיקרית ובריעם ?

ב. האם הדיון הושעה ?

ג. אם התשובה לשאלה ב' היא חיובית, מה היתה הסיבה להפסקת הדיון ?

ד. אם התשובה לשאלה ב' היא שלילית, האם ראש הממשלה מתכוון לעלות עניין זה על סדר-יומה של הממשלה ?

ראשי-הממשלה י. רבין :

א. התשובה שלילית.

ב-ג. השאלות אינן תופסות.

ד. הנושא רשום בסדר-יומה של הממשלה ויידון בבוא העת.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי :

א. האם נבדקו הטענות בדבר עבר פלילי של חבר כל שהוא מהממונים לוועד הנאמנים ?

ב. אם כן — מה התוצאות ?

ג. האם קיימות אמות-מידה ברורות שלפיהן מתמנים חברי ועדת הנאמנים להקדש המוסלמי ?

ד. האם נשאלת והאם נשמעת דעתם של האזרחים המוסלמים בכל עת שמתמנים חברים כאלה ?

ה. האם קיימת ביקורת על מעשיהם של ועדי נאמנים כאלה, ובמיוחד כאשר הם מוכרים רכוש או משתמשים בהכנסותיו ?

ראש-הממשלה י. רבין :

א. קודם שמתמנה חבר בוועד הנאמנים נערכת במשטרת ישראל בדיקה כדי לוודא שאין לו עבר פלילי.

ב. אף לא לאחד מחברי ועד הנאמנים לא היה עבר פלילי לפני התמנותו כחבר הוועד. אחד החברים שנבחר אחר כך ליושב-ראש הוועד היה בשנת 1949 עז-מדינה, פרטים מסרתי קודם.

ג. לא קיימות בחוק אמות-מידה ברורות שלפיהן מתמנים חברי ועד הנאמנים. אמות-המידה המקובלות הן : היותו של המועמד פעיל בציבור, מקובל על החברה, ומוכן להקדיש מזמנו ומרצו לפעילות לטובת עדה.

ד. בדרך כלל נהוג להתייעץ עם אישים שונים בקרב הציבור המוסלמי לגבי המועמדים.

ה. קיימת ביקורת. עד שנת 1972 היתה הביקורת של משרד הדתות בלבד. בשנת 1972 החליט מבקר המדינה, בהמלצת היועץ לענייני ערבים, להחיל את ביקורתו על ועדי הנאמנים. מסקנות הביקורת מועברות לוועד דת הביקורת של הכנסת, הנותנת את דעתה על תיקון הליקויים המתגלים. ב־29 במאי 1975 התקין שר האוצר בקובץ התקנות 3344 את תקנות נכסי נפקדים (ועדי נאמנים), תשל"ה—1975, המסדירות את תחומי הפעולה השונים של הוועדים. תקנות אלה מקילות על עבודת הביקורת, ויש בהן סייגים חמורים לגבי מכירת רכוש הקדש והשימוש בהכנסותיו.

היו"ר מ. שחל :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אליעד.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אדוני ראש הממשלה, בתנאים אלה יוצא של-מעשה אין גוף מוסלמי מוסמך שיכול לחוות דעה בדברים הנוגעים ישירות למוסלמים. האם אין זה קצת מוזר ? האם אין זה מן הדין שאכן תוקם רשות כזאת או גוף כזה שיהיה לו מה לומר ואשר יהיה אחראי על מינויים כאלה, כדי שלא יישמעו הטענות שאנחנו ממנים אנשים כרצוננו ?

ראש-הממשלה י. רבין :

אינני רואה מתפקידה של הממשלה לעורר קהילה דתית, בנושאים דתיים, להקים מסגרת ארצית, אם היזמה לא באה מצדם.

ג. הקבלנים הפרטיים שקנו או חכרו נכסי דלא-גידי מוועד הנאמנים הם : (1) חברת יוסי סילקו להש"קעות בע"מ ; (2) חברת "אדגר". לעניין המקרים שנק"נו או נחכרו נכסים שקיים חשד לשוחד לגביהם, ראה תשובתי לשאלה ב' דלעיל.

ד. ועד הנאמנים הוא עקרונית גוף עצמאי בהחלטותיו. לא ידוע לנו שנועץ בחושבי שכונת עג'מי על עיסקאות אלו או אחרות. הדו"חות הכספיים של הוועד, המוגשים למשרד הדתות, מראים חלוקת כספים לצרכי שיפוץ מסגדים, סעד לעניים, עזרה בקבורת מתים וכיוצא בכך.

ה. נראה לי כמיותר לציין שאין כל שחר לטענה שהיועץ לענייני ערבים מעורב בצורה כל שהיא בפרשה. לעניין הרכבו האישי של ועד הנאמנים ב־פ, שלח היועץ לענייני ערבים ב־9 בינואר 1976 מכתבים לכל אחד מחברי ועד הנאמנים ביפו, המכהנים שם כיום ובהם נאמר מה שקראתי קודם.

ו. לפי מיטב ידיעתנו אין הידיעה נכונה.

ז. המסגד הנ"ל, שאינו בשימוש העדה המוסלמית זה 28 שנים, הוחזר על-ידי ועד הנאמנים בשנת 1974 לחברת "אדגר" לתקופה של 49 שנים כדי לשפצו או להפכו למרכז תרבות ואמנות, תוך שמירה על אופיו הארכיטקטוני המיוחד. צריח המסגד, שהינו קדוש, יוחזר לוועד הנאמנים לאחר שיפוצו על-ידי החברה. אחד מחברי ועד הנאמנים הגיש תביעה לצו מניעה נגד ההחזרה, אולם חזר בו וביטל את המשפט. לא ידועות לנו הסיבות שהגיעו את חבר הוועד לחזור בו.

4649. דברי ראש הממשלה בקשר לנסיונות

לשנות את החלטת האו"ם מ־242

חבר-הכנסת א. אבטבי שאל את ראש הממשלה ביום ל' בכסלו תשל"ו (4 בדצמבר 1975) :

בכנס ועדת העורכים בירושלים אמר כבוד ראש הממשלה שכל גסיון לשנות בהחלטת או"ם 242 ישח"ר את ישראל מהתחייבותיה בעבר.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

מאילו התחייבויות תראה ישראל עצמה משוחררת אם תשונה החלטת 242 ?

ראש-הממשלה י. רבין :

הממשלה תחליט על כך בעתה.

4765. דרך מינויים של חברי ועד הנאמנים

לוואקף המוסלמי והפיקוח על פעולתם

חבר-הכנסת נ. אליעד שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בטבת תשל"ו (23 בדצמבר 1975) :

הגיעו לידיעתי ידיעות ותלונות בקשר לדרך מינוי חברים של ועד נאמני ההקדש המוסלמי בארץ בכ"ל ובפ"ט.

קיימות טענות שאנשים בעלי עבר פלילי מתמנים לוועד הנאמנים, שאין ביקורת על דרך הפעולה, והדבר פוגע קשות גם בתדמיתה של המדינה בקרב הציבור המוסלמי.

5. האם אישרה הממשלה את רשימות הרכש בט"רם והגישו לממשל האמריקני ?

6. אם כן — מדוע ?

7. מה משמעות הדברים ש"מי שחושב במערכת הבטחון שהוא יודע מה שצריך לשנה הבאה — טועה" ?

8. מתי ובאילו נסיבות הוברר כי רשימות הרכש היו "מופרזות ולא היו תעודת כבוד לישראל" ?

ראש-הממשלה י. רבין :

1—8. הנני להפנות את השואל הנכבד לדברי מעל במת הכנסת ביום 9 בפברואר 1976, בתשובה להצעת אי-האמון של סיעת הליכוד.

5076. דברים שנתפרסמו בארצות-הברית מפי מקור ישראלי בכיר בקשר לרשימות הרכש שהוגשו לממשל האמריקני

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את ראש הממשלה ביום ב' באדר א' תשל"ו (3 בפברואר 1976) :

בעת ביקורך בארצות-הברית נמתחה עליידי מי שהוגדר "מקור בכיר בפמלייתך" ביקורת חריפה על רשימות הרכש שהוגשו על-ידי ישראל לממשל.

אודך אם תשיב לי :

1. האם ראש הממשלה היה אותו "מקור בכיר" שזכר ?

2. האם ראש הממשלה אישר או לא אישר את רשימת הרכש שהוגשו על-ידי מדינת ישראל לממשל שלת ארצות-הברית ?

3. האם סבור הנך שביקור ממלכתי במדינה זרה הוא הזמן והמקום המתאימים כדי להתנגח עם שר אחר, או משרד אחר, בממשלתך ?

4. האם הדלפה זו באמצעות "מקור בכיר בפמליית ראש הממשלה" אינה נוגדת את ההנחיות שהוצאו על-ידך בעניין פירסום ידיעות בעלות אופי מדיני רגיש, שרצית למנוע אותו אף על-ידי הטלת צנזורה מדינית ? אילו אמצעים משפטיים חייבים, לדעתך, להינקט בהקשר זה על-ידי שר המשפטים ?

ראש-הממשלה י. רבין :

ראה נא תשובתי מהיום לשאלתה מס' 5075 של חבר-הכנסת שמואל תמיר.

היו"ר מ. שחל :
שאלה נוספת לחבר-הכנסת שובל.

ולמן שובל (הליכוד) :

אני משוכנע שגם ראש הממשלה מודע לכך שאין זהות בין שתי השאילתות, ולכן אחזור לפחות על חלק ממנה.

שאלתי, בין היתר : האם הדלפה זו באמצעות "מקור בכיר בפמליית ראש הממשלה" אינה נוגדת את ההנחיות שהוצאו על-ידי, על-ידי כבוד ראש הממשלה, בעניין פירסום ידיעות בעלות אופי מדיני רגיש, שרצית למנוע אותו אף על-ידי הטלת צנזורה מדינית, ואילו אמצעים משפטיים —

5074. יריעה בדבר התערבותו של היועץ לענייני ערבים במערכת הבחירות בנצרת

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את ראש הממשלה ביום ב' באדר א' תשל"ו (3 בפברואר 1976) :

העתונות ואמצעי התקשורת האלקטרוניים ציינו כי יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים, מר שמואל טולידאנו, נכח במטה הבחירות של המערך בזמן מלחמת הבחירות וביום הבחירות בנצרת.

אבקש להשיב על השאלות הבאות :

א. האם אכן נכח מר שמואל טולידאנו במטה הבחירות של המערך בנצרת בזמן מערכת הבחירות, ואיזה חלק נטל במערכת הבחירות של רשימת אמ"ת בנצרת ?

ב. כשר הממונה על מר טולידאנו, אילו צעדים נקט כבוד ראש הממשלה כנגד היועץ לענייני ערבים על שלא מילא את החוק, הנוהג והתקנות והשתתף במערכת הבחירות, אף שהוא עובד ציבור (civil servant), המצווה להתרחק ממעורבות מפלגתית ?

ראש-הממשלה י. רבין :

א. מר ש. טולידאנו לא נכח במטה הבחירות של המערך בנצרת ולא נטל חלק במערכת הבחירות של רשימת אמ"ת. מר טולידאנו היה נוכח במשרדו של ראש עיריית נצרת עילית בעת ספירת הקולות. אין בנכחות זו משום התערבות במערכת הבחירות, ואין היא נוגדת את התקשי"ר.

ב. ראה תשובתי לשאלה א'.

5075. דברים שנתפרסמו בארצות-הברית מפי מקור ישראלי בכיר בקשר לרשימות הרכש שהוגשו לממשל האמריקני

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום ב' באדר א' תשל"ו (3 בפברואר 1976) :

כתבי "ידיעות אחרונות" בארצות-הברית, נסים קוויטני וגרשון יעקובסון, מדווחים כיום כי "מקור בכיר ביותר יצא בהתקפה חריפה על שיקולי הרכש של מערכת הבטחון הישראלית וטען כי רשימות הרכש שהוגשו לממשל האמריקני היו מופרזות... 'הר' שימות שהוגשו לא היו תעודות כבוד למדינת ישראל' — הוסיף המקור הבכיר — ברוך השם שתיקננו את זה. בשנה האחרונה חלו שינויים עצומים. נסיוני מלמד שמי שחושב במערכת הבטחון שהוא יודע מה שצריך לשנה הבאה — טועה".

אבקש להשיב לי :

1. הואיל ונמסר בישראל כי המקור הבכיר מאוד הוא ראש הממשלה, האם יש אמת בסברה זו ?

2. אם לא — האם בירר ראש הממשלה מי הוא המקור הבכיר האמור ?

3. האמנם נאמרו הדברים כלשונם או בעיקרם ?

4. האם אכן רשימות הרכש שהוגשו על-ידי מערכת הבטחון הישראלית היו "מופרזות" ו"לא היו תעודות כבוד למדינה" ?

— שאילתות ותשובות (שחל, שובל, קורפו, רבין); הצעות לסדר-היום (שחל, כהנא) —

היו"ר מ. שחל:

אני מפנה את תשומת-לבך שמדובר בשאלה נוספת. אתה חוזר על השאלות שבשאליתך.

זלמן שובל (הליכוד):

כי כבוד ראש הממשלה לא התייחס אליהן, ואני פשוט רוצה להקל עליו.

— ואילו אמצעים משפטיים חייבים לדעתו של ראש הממשלה להינקט בהקשר זה על-ידי שר המשפטים?

חיים קורפו (הליכוד):

חברי-הכנסת שובל שוכח את הכלל "הפה שאסר הוא הפה שהתיר".

ראש-הממשלה י. רבין:

התשובה לשאליתך הנוספת היא: מאחר שההנחה הראשונית שלו אין לה בסיס — אני רואה שפשוט שכחת איך השאלית שלך התחילה — — —

זלמן שובל (הליכוד):

אתה אמרת בשעתך שאתה "המקור הבכיר".

ראש-הממשלה י. רבין:

טענת שנגרם נזק. מאחר שאני חושב שאין בסיס לטענה זו, אין מקום לתשובה לשאלות הנוספות.

ג. הצעות לסדר-היום

פיטורי עובדים בקריית הפלדה בעכו בגלל סירובם לעבוד בשבת

היו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום. יש לנו שלוש הצעות באותו נושא: פיטורי עובדים בקריית-הפלדה בעכו בגלל סירובם לעבוד בשבת. ההצעה הראשונה היא של חבר הכנסת קלמן כהנא. רשות הדיבור לחברי-הכנסת כהנא.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מקודם העובדות: במפעלי פלדה ישראליים בעכו הועברו 28 עובדים למפעל ההתכה. העבודה במפעל ההתכה קשורה בעבודה בשבתות, והעובדים שהועברו למפעל זה נדרשו להביע הסכמתם לעבוד בשבת. מבין 28 העובדים שוכנעו 20 להסכים לעבוד בשבת, אך 8 סירבו. ושמונה אלה שסירבו — קיבלו מכתבי פיטורים.

לפני העתק מכתב פיטורים, שחתום עליו מנהל מחלקת כוח-אדם של מפעלי פלדה ישראליים, ובו נאמר במפורש: "לאור סירובך לעבור למפעל ההתכה, כפי שהורתה לך ההנהלה" — ובצד נרשם: "כיון לל עבודה בשבתות" — "בתיאום עם ועדי הפועלים ומועצת פועלי עכו, אנו רואים אותך כמי שהפסק עבודתו מרצונו, על כל המשתמע מכך".

מכתבים אלה הם תמורים ביותר.

בין העובדים שפוטרו ללא כל זכות לפיצויים דומה לזה, כאילו הם מתפטרים מרצון עצמם ונחשבים למתפטרים כפי שכתוב במכתב, יש שעובדים 12 שנים במפעל. מנסים להסביר לנו שחלק מהם אינם שומרי שבת.

רבתי, אני מבקש אתכם לתאר מה היה קורה אילו צד דתי איזה שהוא היה עורך בילוש אם מישור שומר שבת או אין הוא שומר שבת, והיה מסיק מכך מסקנות. אבל כאן זה מותר, ומותר לפטר על סמך זה גם פועלים אשר אינם רוצים לחלל שבת.

זכותו של כל יהודי לשמור שבת, אפילו אם מישור נתפס על כך שפעם לא שמר שבת. זכותו לשמור שבת, ומקום עבודתו צריך להישמר לו. זכותו של כל יהודי לא להיות מופלה, זכותו לשמור שבת ולא להיות מופטר.

לצערנו, כל הלוחמים לזכויות הפרט שכחו את טענותיהם במקרה זה. חמור מכך: ועד הפועלים ומועצת פועלי עכו מסכימים לצעדים אלה של פיטורים ואינם מוצאים לנכון ללחום על זכות האלמנה טאריט של חבר שלהם, מפני שמדובר כאן בזכות הנובעת מהכרתו הדתית, כנראה. אני שואל היכן כל לוחמי חופש הפרט, היכן ההסתדרות והיכן הממשלה.

אודה לשר אם בדברי תשובתו יסביר לנו על סמך מה עובד בכלל המפעל בשבת; האם ניתן לו היתר עבודה ובאיזה היתר; האם ההיתר הוא זמני או כללי ומתי חודש, כמה פעמים או במשך כמה שנים כבר חודש. במסגרת הזמן המצומצם העומד לרשותי אינני יכול לעמוד בפרוטרוט על מה שנקרא היתרי עבודה בשבת, אבל אציין כמה הערות בריף-רוף. החוק מרשה מתן היתר זה רק במקרים מסויים. מים, אבל שרי העבודה או הממונים עליהם פירשו את החוק בליבראליזם-יתר. כל דבר כמעט חיוני בצינורות. כך ניתן היתר עבודה לנהגים יהודים במוצאי שבת אזורית געתון להסיע לטיולים ולמשחקי ספורט בני מיעוטים. כשמפוטנים מסויימים חלקו על ההגדרה של המושג חיוני והסתייגו מהדעה המקובלת, והמציאו את דעתם ליועץ המשפטי, היועץ המשפטי אפילו לא טרח להשיב עליה.

בצורה בלתי-יעילה ביותר מסתמך המפקח על היתרי העבודה לביצוע החוק. זכור שבשעתו הסתמך מפעל ממלכתי, רשות השידור, על היתר עבודה בשבת ופוטרו עובד שרצה להימנע מעבודה בשבתות. מתברר שלרשות השידור לא היה כלל היתר עבודה, אבל אמצעים נגדה לא ננקטו. זכור שב"משביר" נמציאו עובדים במחשבת בשבת, והמפקח לא הצליח לזרז אותם אף-על-פי שתפס אותם ברגע שעברו על החוק, וב"משביר" לא הצליחו לברר את העניין.

איך שלא יהיה, צריך להיות ברור שמתן היתר עבודה איננו יכול לפגוע בזכותו של כל עובד לעבוד ולא להיות מופטר בגלל סירובו לעבוד בשבת. דברים אלה קבע בשעתו, בתשובה לשאליתך, שר-העבודה לשעבר יוסף אלמוגי ביום כ"ב באייר תשל"א, באמרו:

חוברת י"ט, ישיבה ר"ע
— הצעות לסדר-היום (כהנא, שחל, שינמן) —

וזי"ר מ. שחל :

רשות להצעה נוספת, באותו נושא, לחבר-הכנסת שינמן.

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, פיטורי 8 עובדי דים בקריית-הפלדה, בגלל סירובם לעבוד בשבת, מהווים בעיה רצינית, קשה, המתירה כפייה מצפונית ואנטי-דתית מתוך ציניות גסה וחס בלתי-חברתי. בעיה זו ניתוספה למכלול הבעיות החברתיות החמורות, המוצאות מקומן במדינתנו, שעליהן הכירונו מלחמה כדי לשפר את תנאינו ולתקן את הפגמים אשר, לצערנו, נעשו כה שכיחים ומרובים.

האור היחיד שאני מוצא בכל העניין הזה הוא העובדה שהדחיפות של הצעה זו אושרה עליידי יושב-ראש הכנסת והסגנים פה-אחד. יש בכך משום התעלות מול בעיה מצפונית קשה שהתעוררה, ושיצא לה ללמד לא רק על עצמה אלא על הכלל כולו, וכולם, כנראה, מודים שיש צורך למצוא לה תיקון ופתרון בהקדם.

למעשה הועמדו בנסיון של עבודה בשבת 28 עובדי מפעל העירגול בקריית-הפלדה, כי כולם נדרשו לעבור למפעל ההתכה שעובדים בו בשבתות, אך לצערנו 20 מהם לא עמדו בנסיון ונתפחו, מתוך דאגה לפת לחמם, להיענות לדרישה ולעבוד בשבת. רק 8 מהם היו גיבורי רוח ועמדו בנסיון ולא הפרו את ברית השבת, בסרבם לעבור למפעל ההתכה, שיש צורך לחלל בו את השבת.

שמונה אלה גילו עמידה איתנה ביחס לשבת ולשמירתה, אך עם זאת טוענים הם כי העבודה בהתכה אינה פיקוח נפש ואינה חיונית לבטחון המדינה. והתשובה גיתנה מצד המפעל : פיטורים מהעבודה, וזאת מתוך גישה "להכעיס", אי-אכפתיות וזילזול, כפי שהתבטאו חברי ההנהלה : "מי שהדבר לא מוצא חן בעיניו — ילך לו".

וראו זה פלא : בכל ענפי העבודות במדינה, אם פורץ סיכסוך בין ההנהלה והעובדים, מתייצב ועד העובדים לצד העובדים ונאבק על זכויותיהם. במקרה דנן — איוו אחדות לבבות, איוו שפה משותפת. ממש ימות המשיח או, להבדיל, מעשה שטן. ההנהלה וועד העובדים התאחדו יחד כדי להרע בתנאי העבודה ולכפות על עובדי המפעל שיעבדו בשבת על אף סירובם. ועד העובדים לא זו בלבד שלא הגן על פועלים שומרי שבת, אלא גם השמיץ והטיל בהם דופי כי לא לשמירת שבת כוונתם.

בכל אופן העמידו את 8 הפועלים בפני מבחן קשה : "שמירת מקום העבודה או שמירת שבת".

האם אין בכך התנקשות ופגיעה קשה בזכויות הפרט ? האם מעריכים אנו היטב את המצב שנקלענו אליו ? לאן הגענו ? האם עומד באמת האזרח, איש העבודה, לגמרי ללא כל הגנה מצד שלטונות החוק והמשפט ?

גישה זו פוגעת בזכויות אלמנטאריות של האזרח, כופה מבחינה מצפונית ומטילה צל כבד על חיינו הדמוקראטיים.

"החובה לבעל המפעל שאם ייאלץ עובד שהוחתם על טופס הקבלה בעבר לעבוד בשבת על סמך ההיתר שניתן על-ידי משרד העבודה — נבטל ההיתר מיד." אלה היו דברי שר העבודה לשעבר. הייתי רוצה לביקש את שר העבודה הנוכחי לפעול בהתאם לכך, ואם יש למפעל הפלדה היתר עבודה בשבת — לשלול ממנו את היתר העבודה.

אני רוצה לציין עוד את ההשלכות החמורות ביותר של דרך גלויה זו שנקטו מפעלי הפלדה, ולא היתה לכך כל תגובה ממלכתית מתאימה. אנחנו עדים למוסר עבודה פרוץ דווקא במקומות עבודה שיש בהם חילול שבת סיטוני והטבות לפועלים על העבודה בשבת. זה מוריד את מוסר העבודה ומעלה את התביעות בצורה בלתי-מרוסנת. כך בחברת החשמל, כך ב"אל על" וכך בנמל אשדוד — שביטות וסאנקציות בלתי-מוצדקות, פרי החינוך הניתן עליידי חילול שבת, וזכויות-יתר שקיבלו מחללי השבתות. התרת הרסן בשטח אחד מביאה להפקרות בשטחים אחרים וזה אשר נוהג את אותותיו בכלכלה שלנו.

נוסף על כך תהינה לעובדות אלה השלכות חמורות, לדעתי, בקשר לרצון עלות ארצה. אין זה סוד שחלק ניכר מן העולים כיום הם דתיים. המוטיבאציה הדתית לעלייה קובעת רבות. אני הגבר דורש, בכל פעם שאני מגיע לחוף-לארץ, מחברי, מאלה הבאים לשוחח אתי או לשמוע אותי, שיעלו ארצה. אין לי תשובה לשאלתם אם לא יופלו לרעה במדינת ישראל בגלל רצונם לשמור על השבת.

מה שקרה יפגע בזכויות היהודים בארצות הגולה לשמור על שבתם. מדינת ישראל לא נוסדה כדי לקדם פת זכויות יהודים בארצות הגולה. בארצות-הברית תבע יהודי שומר שבת מחברת טלוויזיה, שתעסיק אותו למרות סירובו לעבוד בשבת ; החברה סירבה, הוא הגיש תביעה משפטית וזכה במשפט. מסופקני אם להבא יזכה במשפט אם הצד שכנגד יוכל להביא סימוכין לסירוב להסניקו ממדינת ישראל, ממפעל הסינדרות, והגנה על כך מצד ועד העובדים והאיגוד המקצועי.

והעיקר, רבותי, באים לעקור את השבת ממדינת ישראל. כופים לעבור על דת, כופים כפייה חילונית גלויה וברורה.

רבותי, רבה התאניה והאניה על התדרדרות ערכים חמורה במדינת ישראל. יש התולים בכך, ולדעתי בצדק, את המצוקה הכלכלית, ובעקבותיה — את המצוקה הבטחונית שלנו. מפעל הסתדרותי מתנקש בערכיו של האדם הדתי, שולל ממנו שמירת דתו ושמירתו. חבריו לעבודה של המפטר שמחים לאידו, יוצרי רים חזית אחת עם בעלי המפעל, אינם לוחמים לזכותו האלמנטארית של העובד. זה מקרה נדיר של יצירת חזית אחת בין העובדים והמעבידים, וכאן היא נוצרה. האיגוד המקצועי מזדהה עם דרך זו, והממשיכה שלה שותקת.

להיכן זה יוביל אותנו ? קשה מאוד החזות, אך בידינו עוד להציל את המצב. נכיר בערכים. נחזור למוטב. נציל עשוק מיד עושקו. נציל את השבת ליש-ראל והיא תשמור על ישראל.

אני מציע לכנסת לדון בנושא זה במליאה.

הגדול ביותר, אפילו בניין המשכן והמקדש, מלבד פיקוח נפש שידחה את השבת ושמירתה.

בכל הדורות והתקופות נתנו ישראל נפשם על השבת ולא חיללה. ואם נשאל הגידון על-ידי הגויים להריגה: על מה אתה יוצא ליהרג? ענה: "על ששמרתי את השבת". וכך מתוך מסירות נפש עילאית ומתוך הפסד דמים מרובים נשמרה השבת בכל הדורות, ובצורה הדדית היא גם שמרה עלינו.

קווה קיווינו, כי במדינת ישראל, שזכינו לה בחסדי ד' כי רבו, לא תהווה שמירת השבת בעיה. יוכל כל אחד לשקוד על שמירת השבת מתוך רצון טוב, סיפוק מלא וחדוות הנפש. אך לצערנו התאכזבנו קשות. יהודים הרצים לשמור שבת צריכים להיאבק על זכות זו, ולפעמים לוותר ולהפסיד פרנסתם כדי לא לחלל את השבת. בשבת, שהיא בת-זוגו של ישראל, בוגד הבן-זוג בה, מועל בנאמנותו אליה, בועט ומוראס בה. מה גדולה איפוא אנחת השבת!

בארצות-הברית זוכה במשפט יהודי, שהגיש בג"צ נגד חברה שרצתה לנשלו מעבודתו עקב אי-רצונו לעבוד בשבת. מן העולם כולו תובעים אנו לתת זכות לכל יהודי לשמור על עמו ודתו. כלפי חוץ משמיעים בתוך המדינה מדי פעם בפעם קברניטי המדינה על הצורך בשיבה לערכי היהדות ולהתחשל באמונת ישראל — ולמעשה, רומסים ערכים יהודיים מקודשים, מתנכלים לשומרי שבת ומעמידים אותם בפני איבוד פת-לחמם ופיטורין מעבודתם. ומעשה קריית-הפלדה יוכיח. האין פסוק יותר קולע ליחס הזה מאשר "קרוב אתה בפייהם ורחוק מכליותיהם"? איך נתגבר במצב זה את העלייה מהתפוצות? מה נענה לעולים החדשים, הבאים אלינו חזקים באמונתם ומתאכזבים מפריון הידיים בשטח השבת והרוח? האם יש צורך עוד להוכיח, לאן יתדרדר המצב בבית המשפחה, כש-אבא, במקום להיות עם משפחתו ולשבת ליד שולחן השבת בצוותה, יימצא כל השבת בעבודה? הלא הבית, במקרה זה, במקום להיות מלא שמחת החיים נהפך להיות שומם ועזוב, ואין פלא שהדבר מביא לשחיתות, להתדרדרות ולדכאון.

וכך גם אומר התנא רבי אליהו: "אדם עושה מלאכה כל שישנה ונח בשביעי — נתרצה עם בניו ועם בני ביתו". השבת מחדירה שלום-בית, מאור פנים, הדרכה טובה לילדים ורצון לחיים טובים ומסור-דמים. "שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע" — מכאן למדנו, שכל מי שמשמר את השבת מרוחק מן העבירה. יש בכוחה של השבת להגן מפני סטיות, מפני שחיתות, מפני עבריינות ומידות רעות. המקרה של קריית-הפלדה הוא אות אזהרה ואזעקה על מצבנו הרוחני, והוא מחייב אותנו להעמיק מחשבה ולתת דע-חנן לתיקונו הממיר.

אני מציע לבטל את פטוריהם של שמונת העובדים בקריית-הפלדה ולקיים דיון על בעיה זו, ועל מצב השבת בהיקפו המלא, במליאת הכנסת.

היו"ר מ. שחל:

רשות להצעה באותו נושא לחבר-הכנסת הכהן.

מנחם הכהן (המערך):

ארדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, יירשמו ב"דברי

אך כל מה שהעליתי עד כה מהווה רק נספח לטענה העיקרית, שהיא: השבת, מה תהא עליה? עבודה בשבת במפעל יהודי בעכו, בפומבי ובפרהסיא — היתכן? נניח, שהיתה דאגה להיתר עבודה בשבת — שר העבודה או ועדת ההיתרים, אבל ההיתר הלא הוא כבר ישן נושן, מדוע לא תהיה רביזיה להיתר שניתן? הלא ידוע לכל שאין במפעל הפלדה משום פיקוח נפש ולא חיוניות לבטחון המדינה. למה איפוא לא יבוטל ההיתר?

אך גם היתר עבודה הניתן למפעל הריהו מותנה באי-פגיעה בעובדים דתיים עקב מתן ההיתר. בדומה לכך הכריזו בשעתו שר-העבודה ושר-העבודה מר יוסף אלמוגי, בתשובה בכנסת לשאלתה: "הובהר לבעל המפעל שאם יאלץ עובד לעבוד בשבת על סמך ההיתר שניתן על-ידי משרד העבודה, נבטל ההיתר מיד". ("דברי הכנסת", מיום כ"ב באייר תשל"א).

כן קיים הסכם בין ההסתדרות הכללית ובין הסתדרות "הפועל המזרחי", המטיל על ההסתדרות חובה לדאוג לאמצעים נאותים שיבטיחו כי הפועלים, לא ייתקלו בקשיים בעבודתם הסדירה במפעלים בשל סיבובם לעבוד בשבתות ובמועדי ישראל, גם במקומות העבודה שחייבים בהם עובדים, מסיבות טכניות, לעבוד במשמרות גם בשבתות ובמועדי ישראל, ההסתדרות אף התחייבה מצדה לתת לעובדים הללו את ההגנה המקצועית שהם זקוקים לה.

גם בחוזה שסוגר בכ"ט בשבט תשל"ב, 14 בפברואר 1972, על-ידי ראש המחלקה לאיגוד המקצועי מר אברהם מוביץ לכל מועצות הפועלים בארץ, נאמר: "מערכת האיגוד המקצועי חייבת להגן על כל עובד אשר מטעמים דתיים אינו עובד בשבת, ולא להתיר להפלותו, או לפגוע בו במקום העבודה על רקע זה".

המפעל בקריית-הפלדה בעכו שייך ל"כור" והוא מפעל הסתדרותי, ופרטי ההסכם, שההסתדרות חתמה עליו, חלים עליו.

ארדוני היושבי-ראש, כל טענותי אלה אמנם חשובות, אבל הן לאמיתו של דבר צדדיות מול הטענה העיקרית שהיא: זעקת השבת המתולתלת. השבת היא יום קדושה ומנוחה, יום של התעלות ורוחניות, מצד קדושתו, ויום של רגיעה, השקט ובטחה, מצד מנוחתו. עם ישראל בכל דורותיו קידש שם שמיים על מנוחתה זו של שבת וקדושתה, והיתה לו השבת לתפארת גדולה ועשרת יסועה, למנוחת אהבה ונדבה, אמת ואמונה, שלום ושלווה. עוד בהיות העם עובד עבודת פרך בשיעבוד מצרים ראה משה שאין להם מנוחה, ואמר לפרעה: מי שיש לו עבד, אם אינו נח יום אחד בשבוע, הוא מת, ואילו עבדך, אם אין אתה מניח להם יום אחד בשבוע, הם מתים. אמר לו פרעה: לך ועשה להם כמו שתאמר. הלך ותיקן להם את יום השבת לנוח, ואת השבת הזאת, חמדת הימים, העניק העם לעולם כולו כמנוחה וכמנוחת חינוך.

התורה הוזהרה במיוחד, לפני ביצוע כל מפעל חדש, אפילו בניין המשכן, על הצד של שמירת השבת, כמו בפרשת שבוע זה: "ויקהל משה... ששת ימים תעשה מלאכה ובוים השביעי יהיה לכם קודש, שבת שבתון לד'". לאמור: אין דבר, אפילו המפעל

אני מצטער על שהחברים שקדמו לי בהצעה לסדר-היום אינם יודעים את הפרטים, שהרי הפרטים הם המורים פי כמה. שהיתי במפעל עם הפועלים במשך כל יום ראשון. ישבתי עם ועד העובדים, עם מועצת הפועלים ועם ההנהלה. לא הוועד שש לפטר פועלים וגם לא מועצת הפועלים. אבל בתוך מסכת הכפייה והאיומים נשמע איום, בלתי-מוסווה, שאם חלילה לא יעבדו פועלים אלה בשבת, ייסגר המפעל ויותר מ-600 פועלים ימצאו עצמם ללא פת-לחם. כך דיברו אל הוועד, ויושבי-ראש הוועד, משה סבן, דיבר לפני במירות על כך שהוועד נאלץ למסור את ההוראה כפי שמסר אותה.

חברי הכנסת, אומרים לנו כי העובדים חתמו על התחייבות לעבוד בשבת. זה הוא שקר גס. מעולם לא חתמו הפועלים על התחייבות כזאת. אומרים לנו: מי בכלל קבע שהפועלים המפוטרים, שאינם מסכימים לעבוד בשבת, הם דתיים?

חברי הכנסת, עד שלא סגרנו את השאלה: מיהו יהודי, נפתח את השאלה: מיהו דתי? האומרים שיהודי הוא על-פי הצהרתו — מדוע יהודי דתי לא יהיה כזה על-פי הצהרתו? מה גם שדוק מהמפוטרים מוכרים לי אישית כאנשים שומרי דת ומסורת לא פחות מכל מי שמגדיר את עצמו בתור שכזה.

אומרים לנו כי חייבים לוותר על השבת, כי המפעל אינו יכול להיות רווחי בלי עבודה בשבת. חברי הכנסת, זהו ההבדל אולי היחיד שנשאר בינינו לבין דור המדבר. דור המדבר התפרק מכספו וזהו כדי שיהיה לו אלוהים; דורנו מתפרק מאלוהים כדי שיהיה לו כסף וזהב.

חברי הכנסת, בסערת רוחי הייתי אומר עוד דברים אחדים, ואני עוצר עצמי מלאמרם מתוך שאני מקווה כי המצפון של הבית הזה, המצפון של האיגוד המקצועי, המצפון של כל יהודי החרד לדמותה של מדינת יש"ר — יתעורר, ולא נצטרך לאחוז באמצעים, שתפס ארתה של מדינת ישראל לא תהיה עליהם, כדי להגן על פועלי ישראל. אני מצהיר בבית הזה ומעל דוכן נכבד זה כי לא אנוח ולא אשקוט עד אשר יוחזרו הפועלים לעבודתם. ואם, חלילה, לא יוחזרו לעבודתם, תהיה מדינת ישראל נתונה באחד המאבקים הפנימיים הקשים והמכריעים שהיתה נתונה בהם.

היו"ר מ. שחל:

רשות הדיבור לשר העבודה, לתשובה.

שר-העבודה מ. ברעם:

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, אני מקווה שתשרה עלי שלווה נוכח ההסתערות הזאת לאורך כל החזית. מדברי החברים השתמע שעוד מעט נצטרך להנציח את שמותיהם של שמונה הפועלים שרצו לצאת, להיות בני-חרוץ. ממש משטר של עבדות ביש"ר, ראל, וצריכים לבוא להציל אותם.

אני רוצה להביא קודם כל את העובדות, אחר כך גם אתייחס לפילוסופיה של העניין. קריית-הפלדה מורכבת משני מפעלים: מפעל העירגול ומפעל ההתכה. במפעל העירגול עובדים במשמרת אחת ואין עובדים בשבתות ובמועדי ישראל אלא במקרים יוצאי-

הכנסת" שמותיהם של שמונה עובדים שלא כרעו לבעל ולא המירו את השבת ואת מורשת אבותם בהטבות כספיות ולא נרתעו להצליע ולכפייה אנטי-דתית, שכ"מ מותה לא היתה במדינת ישראל מאז קיומה. יירשמו שמותיהם של נסים עזרן, לוי הנגיה, אליהו בן-סימון, אלי פינטו, שמעון מלכה, שלמה חזן, יצחק אמירה ויוסף בליטי.

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, בוש ונכלם אני עומד היום על דוכן זה. בושתי, על עצם הצורך להעלות על סדר-היום את כנסת ישראל פרשה אומללה ומבישה זו, של פיתורי עובדים על סירובם לחלל שבת — פרשה שיש עמה סממנים מובהקים של משרים מסוימים המשתמשים בשלילת עבודה ובפיטורין כדי לדכא ולאץ יהודים לוותר על מצוות יהדותם. נכלמתי, שכן פרשה כעורה זו כמה כפשיטת-רגל מוסרית של אבן-בוזח ויסוד מיסודות הציונות. שכן ממה באה הציונות לגאול אותנו, אם לא מכבלי הגלות, שלא איפשרו לעם ישראל כעם לשלוט על גורלו כיתר העמים המתוקנים ומנעה מיהודים, כבודדים, לחיות חיים נורמאליים ולהיות שווי זכויות עם שאר האנשים? והנה, לדאבונו, פה במדינת היהודים מכ"ריחים יהודים לעבוד בשבת, וכשאננם רוצים לעשות זאת — שולחים להם הודעות פיטורין.

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, יש במדינת יש"ר מאות אלפי יהודים, אזרחי המדינה ואוהביה, שלבם כואב ודואב על שהם אנוסים להתייחס אליה תופעה זו באותו יחס שבו התייחסו יהודים בגלות אל אחד מגילוייה החשובים והאופייניים של גלות ישראל — ה"גומרוס קלאוזוס". אדוני שר העבודה, יש אלפי פועלים שאינם יכולים להתקבל לעבודה אם אינם מוכנים להתחייב לעבוד בשבת. מקרה הפועלים שפוטרו בקריית-הפלדה חמור אף יותר מדבר זה, שכן מדובר בפועלים שבמשך שנים עבדו במפעל, וביום בהיר אחד מכריחים אותם לעבוד בשבת, וכשאננם מסכימים, מפטרים אותם ומנשלים אותם מעבודתם.

מונה לפני מכתבם של העובדים, ובו הם אומרים: "אנו, קבוצת פועלים המונה שמונה אנשים, מוכנים להיענות לכל התביעות של הנהלת המפעל, להעברתנו למפעל ההתכה ולכל מקום במפעל, שבו יישמרו זכויותינו, פרט לעבודה בשבתות ובחגי ישראל."

דומני שאין מקרה חמור מזה. ואם יש לבוש ול-היכלם, בנוסף על עצם עובדת הפיטורין, הרי זה גם על היעלמם של לוחמי החופש המקצועיים, או הכמעט-מקצועיים, אשר בפרשה כזוהא ואימה זו של שלילת חופש הפרט, אין קולם נשמע; קולם נדם, שהרי מדובר בפיטורי יהודים שאינם רוצים לעבוד בשבת.

אדוני היושבי-ראש, חברי הבית, כמדומה שכל הבית הזה — על כל פנים רובו — מאוחד מסביב לקביעה העקרונית וההצהרתית כי מדינת ישראל קמה כדי להיות מדינה יהודית. בזה אין חילוקי-דעות, גם אם ייתכנו חילוקי-דעות בשאלת ההגדרה המדויקת של הפירוש "מדינה יהודית". אולם כאשר מדובר בפרשה זו דומני, שצריך לטמון את הראש בקרקע מבושה ולא להיראות כלפי חוץ, שהרי אנו עוסקים בכל דבר ושוכי-חיים את הפרט ואת כאבו, גם כאשר בפרט הזה תלוי יה נשמתה של מדינת ישראל.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :
אפילו 1% זה יותר מדי. אפילו יהודי אחד. האם
זו שאלה של אחוזים ?

ידידיה בארי (הליכוד) :
השאלה אם זה חיוני למדינה או לא.

שרי-העבודה מ. ברעם :
חבר-הכנסת לורינץ, לא התחייבתי לקבל את הש-
קפת העולם שלך, ואולי יש ברית בינך לבין חברי
לסיעה, חבר-הכנסת הכהן. אני חי במדינת חוק וסדר,
אני גם חי במשטר קואליציוני. ולא אני לבדי מח-
ליט על מתן היתר עבודה בשבת.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית) :
מי מחליט על כך ? אולי תודיע לנו ?

שרי-העבודה מ. ברעם :
אני לא הפרעתי לך, חבר-הכנסת כהנא, ואני
מבקש שלא תפרע לי. לא אני לבדי מחליט על כך.
זו אחריות הממשלה כולה. לא אתן היתר עבודה
בניגוד לחוק, בניגוד למקובל ובניגוד לדעת הוועדה
המייצעת הקיימת לעניין זה ויושב בה אדם דתי שא-
ני סומך עליו לא פחות מאשר על אנשים דתיים אחר-
ים.

אבל אני שואל : אם אסור בכלל לעבוד בשבת,
לשם מה קיים החוק הזה, חוק שעות עבודה ומנוחה ?

מנחם הכהן (המערך) :
לדברים חיוניים.

שרי-העבודה מ. ברעם :
ברגע שחתום עלייך שהמפעל חיוני — הוא מפ-
על חיוני. ואתה יכול להביע לי אי-אמון בסיעה שלך
ושלי, בכנסת כולה. אתה יכול לעשות זאת. ברגע
שנתתי היתר על-פי החוק, הכרתי בכך שזה מפעל
חיוני. כי זה תנור שלא ניתן לכבותו בכל שבוע. ויש
לכך קריטריונים. אנשים יכולים להגיד שבכלל לא
צריכים לעבוד בשבת. זה דבר אחר. אבל אם המפעל
הזה עובד בשבת, מה הזכות המוסרית של מישהו
להגיד שכל הפועלים אינם אמונים על שמירת השבת,
ורק שמונת הפועלים האלה הם הדגל של מדינת הי-
הודים ? אינני יכול לקבל פילוסופיה כזאת בחיי צי-
בור.

מנחם הכהן (המערך) :
מי שרוצה לעבוד בשבת — שיעבוד.

שרי-העבודה מ. ברעם :
שום איש אינו רוצה לעבוד בשבת. רוב הציבור
אינו עובד בשבת.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית) :
אז אתה רוצה להכריח אותם ?

שרי-העבודה מ. ברעם :
חבר-הכנסת לורינץ, מה זאת אומרת "להכריח או-
תם" ? נניח שאין עבודה אחרת במפעל הזה.
אז מה יהיה ?

אים מן הכלל, ואילו במפעל ההתכה עובדים לא
הפסק בשלוש משמרות, גם בשבתות ובמועדי ישראל.

מנחם הכהן (המערך) :
במועדי ישראל לא עובדים.

שרי-העבודה מ. ברעם :
חבר-הכנסת הכהן, יש לי מה להשיב לך, ואשיב
לך. אני מוסר פה כעת אינפורמציה אותנטית, ואני
אחראי לה.

מנחם הכהן (המערך) :
אני מבקש לבדוק זאת עוד פעם, כי במפעל
ההתכה לא עובדים במועדים.

שרי-העבודה מ. ברעם :
תן לי להשיב לך. עוד אגיד לך כמה דברים שב-
החלט לא ינעמו לך.

בגלל הצטברות מלאי עודף גאלצה הנהלת קריית-
הפלדה לסגור שתי מחלקות במפעל העירגול : מח-
לקת הפרופילים ומחלקת הפיתולים, וכ-50 פועלי ייצור
עמדו בפני הברירה להפסיק את עבודתם בקריית-
הפלדה ולקבל פיצויי פיטורין, או לעבור למחלקת
ההתכה אשר בה חסר כוח-אדם. המעבר למחלקת
ההתכה כרוך בנכונות לעבוד במשמרות ובשבתות. כל
הפועלים האמורים, פרט ל-8 שחבר-הכנסת הכהן מציע
להנציח את שמותיהם ב"דברי הכנסת", הסכימו לע-
בור למחלקת ההתכה. שמונה הפועלים טענו כי אינם
מוכנים לעבוד בשבתות.

מועצת פועלי עכו מתנגדת לפיטורי שמונת הפו-
עלים ותובעת למצוא לבעיה פתרון חיובי במקום
העבודה או בסוג אחר של עבודה במסגרת אותו
מפעל. הנושא הועלה אתמול בישיבת המחלקה לאי-
גוד מקצועי של ההסתדרות, שהחליטה להקים ועדה
מיוחדת כדי למצוא פתרון לבעייתם של שמונת הפו-
עלים.

העבודה בקריית-הפלדה מחייבת תהליך ייצור בלתי-
פוסק, ומטבע הדברים אין מנוס מכך שהמפעל יעבוד
גם בשבתות. חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951,
מאשר מתן היתרים בשבת במקרים כאלה, וגם מפעלי
קריית-הפלדה קיבלו היתר כזה.

אני רוצה לקוות יחד אתכם שיימצא פתרון לבעיה.
ואני מציע לבית, ברשות היושב-ראש, להעביר את
ההצעה הזאת לוועדת העבודה של הכנסת, ולא רק
בקשר למקרה של שמונת הפועלים האלה.

אם נכונה התיזה של חבר-הכנסת הכהן שאנחנו
מדינת יהודים, מדינה ציונית, מה פירוש הדבר ?
פירוש הדבר שבהבדל מהגולה אנחנו רוצים לקיים
את חיינו ומשקנו במאקסימום של ידיים עובדות יהו-
דיות, ולא שורים ישלטו בנו, לא במדיניות, לא בבטי-
חון ולא בעבודה.

מנחם הכהן (המערך) :
במפעל חיוני.

שרי-העבודה מ. ברעם :
על כל פנים אני מרשה לעצמי לשאול : איזה אחוז
מפועלי ישראל עובד בשבתות ?

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורתית) :
או תסגור את המפעל, תסגור את המדינה, תסגור את הכל. איזו פילוסופיה זו ?

ש"העבודה מ. ברעם :
אני מציע שתלך לבחירות עם מצע כזה.

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורתית) :
כך למדת מהאבא שלך, מהסבא שלך ?

ש"העבודה מ. ברעם :

אני למדתי מהסבא שלי, ואני יהודי שמכבד יהודים לא פחות ממך. אתה שותה מים ומשתמש בחשמל ובכוח הניתנים לך על-ידי פועלים יהודים העובדים בשבת.

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורתית) :
קודם נותנים היתרי עבודה ואומרים ששום יהודי לא יצטרך לעבוד בשבת, ואחר כך אומרים שמוכר-חיים לעבוד בשבת.

ש"העבודה מ. ברעם :

אינני מקבל את הפילוסופיה שלך, משום שאז תציע לבטל את חוק שעות עבודה ומנוחה. אבל אם יש דבר כזה, אינני יכול להגיד לפועל שהוא חייב לעבוד במקום אחר משום שאינו רוצה לעבוד בשבת. אני חושב ששום יהודי אינו צריך לעבוד בשבת.

מנחם הכהן (המערך) :
אבל זה לא מפעל חיוני.

ש"העבודה מ. ברעם :

אדוני, אני לא יכול להתווכח אתך כאן. יש לי ועדה מייעצת, ובה יושבים אנשים — ואינני רוצה לפרט את שמותיהם — המבינים בענייני הלכה לא פחות ממישהו אחר ומבינים גם חוק וסדר. לא אני נתתי היתר זה, ההיתר ניתן עוד לפני.

מה אמר שר העבודה לשעבר ? — הוא אמר דבר נכון, שצריך לעשות כל מאמץ על-מנת שפועלים שאינם יכולים ואינם רוצים לעבוד בשבת יסודרו, עד כמה שאפשר, במפעלים שאין בהם עבודה בשבת. האם אפשר לעמוד על הדיון הזה ולהגיד שכל אותם 40 פועלים הם, חלילה, עוכרי ישראל, מתנכרים לשבת ? הם אינם רוצים לשבת עם משפחותיהם בסעודת שבת ? הם לא רוצים לבקר את משפחותיהם וליהנות ממנוחת השבת ? מדוע צריך ככה להסיק ? אנחנו נמצאים באיזו שהיא מצוקה ואני רוצה לקוות שיהיה לה פתרון. לא זורקים את הפועלים בלי פיצויי פיטורים. נניח שזה לא היה בקריית-הפלדה, שלא היה עניין של שבת — האם לא קרה שהציעו לפועלים מקום עבודה, תנאי עבודה, והם לא הסכימו מרצונם ? האם לא קרה שפועל לא הסכים לעבוד במשמרות ?

מנחם הכהן (המערך) :
מדובר על עניין מצפוני.

ש"העבודה מ. ברעם :

כל פועלי ישראל רוצים שלא לעבוד בשבת. הם רוצים את המנוחה.

שמוחה פרידמן (חזית דתית לאומית) :
גם אלה המקבלים פי שניים-שלושה משכורת, גם להם המצפון לא נותן לעבוד בשבת ?

ש"העבודה מ. ברעם :

חבר-הכנסת פרידמן, אינני רוצה להגן על הכל באופן טוטאלי, אבל בהתחרות שהיתה פה בין חברי לסיעה לבין יתר חברי הכנסת, ובהפלגה כזאת, אינני יכול לקבל את ההנחה שפועל, לרגל המצב של המפעל ובהיתר של ממשלת ישראל, על-פי חוק בישראל, העובד בשבת כבר אינו זכאי — — —

(חבר-הכנסת מ. הכהן קורא קריאת-ביניים)

אני חושב שבמפעל שעובד בשבת לא יכולים להכריח פועלים לעבוד בשבת, אבל לזה יש מסקנה דו-חדתית, לא רק חד-חדתית. נניח שפועל לא רוצה לעבוד במשמרות, נניח שהוא רוצה לעבוד במשמרת אחת, זכותו לבור לו את מקום העבודה שנוח לו. אני יודע שיבואו ויאמרו : צריך לשחרר חלק מהפועלים מהעול הזה המכביד עליהם. אני מציע : יבררו את העניין הזה. ואני מצטער על דבריו של חברי לסיעה יותר מאשר על דבריהם של חברי סיעות אחרות.

העניין טעון בירור, אני מסכים שהוא יידון בוועדת העבודה של הכנסת, בהשתתפות המציעים. יומינו אני שים, יבדקו את העניין, יבדקו וגם יחוו דעתם. אני רוצה שפעם אחת תוגנה על שולחן הכנסת מסקנות של ועדה מוסמכת של הכנסת, שינחו אותנו בעניין זה. אני מציע איפוא להעביר את ההצעות לוועדת העבודה של הכנסת.

היו"ר מ. שחל :

אני שואל את חברי-הכנסת קלמן כהנא אם הוא מסכים להצעת שר העבודה.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית) :
אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר מ. שחל :

אני פונה אל חברי-הכנסת שינמן ושואל אם הוא מסכים להצעת השר.

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית) :
מסכים.

היו"ר מ. שחל :

חבר-הכנסת מנחם הכהן ?

מנחם הכהן (המערך) :
אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר מ. שחל :

אני מעמיד להצבעה את הצעת חברי-הכנסת קלמן כהנא ומנחם הכהן לכלול את הצעותיהם בסדר-יומה של הכנסת.

הצבעה

ההצעה לכלול את ההצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת קלמן כהנא ו-מ. הכהן בסדר-היום של הכנסת לא נתקבלה.

— הצעות לסדר-היום (שחל); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (שחל, יעקבסון); הצעות לסדר-היום (שחל, גרוס, יעקבי) —

היו"ר מ. שחל :

הצבעה

ההצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת פ. שינמן לדיון בוועדת העבודה נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת שינמן לוועדת העבודה.

ד. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר מ. שחל :

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון :

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונח היום על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה, חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 7), תשל"ו—1976.

נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ה. הצעות לסדר-היום

1. המצב בחברת "אל על" וההפסדים הצפויים לה בשנה הנוכחית

היו"ר מ. שחל :

רמת הידע המקצועי, הבטיחות, תחושת האחריות המירבית — הכל נכון. צוותי האוויר תרמו הרבה לכך שחברת "אל על" רכשה את אמונו של הנוסע והיא בעלת מוניטין בקנה-מידה בין-לאומי. יהודים בעורם כולו מעדיפים לטוס במטוסי "אל על", לא רק מטעמים לאומיים אלא גם מטעמי בטיחות.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת גרוס על המצב בחברת "אל על" וההפסדים הצפויים לה בשנה הנוכחית.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, את הצעתי הגשתי עוד לפני כחודש ימים בעקבות שביתת ההאטה הממושכת של עובדי בתי-המלאכה במגלי-התעופה לוד ובעקבות הפירסומים המרובים בעתונות על המצב הכללי באילת והגרעון הצפוי לחברה בשנה הבאה. עכשיו שורר, לכאורה, שקט ב"אל על", אין שבי-תות, והעניינים מתבהלים, לפחות על פני השטח, על מייגווחות. אבל לא כך הם פני הדברים. בעד השקט השורר קעת ב"אל על" משלמת החברה מחיר יקר. זהו שקט שלפני הסערה, כי בעוד שבוע, שבועיים, תפרוץ הסערה החזרה. כך מבשר לנו מר בן-ארי, המנהל הכללי של החברה.

לפי העתונות אמר מר בן-ארי את הדברים דלהלן: "המצב ב"אל על" הוא שצוותי האוויר לסוגיהם, בגלל סיבות היסטוריות, כלכליות ומקריות, חרגו מכלל מסגרת נסבלת — אני מדגיש: מכלל מסגרת נסבלת — ומבחינה זאת אין לי צל של ספק שהעימות הרציני והקשה יהיה עם צוותי האוויר בחודש אפריל. החברה כבר התארגנה מהירה לקראת מאבק חריף".

עד כאן דבריו של מר בן-ארי.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית) :

אני רוצה לדבר בעיקר על הצד המשקי. בראשית דברי אני מרשה לעצמי לפנות, מעל במה זו, בקריאה לצוותי האוויר ולכל עובדי החברה, עובדי התחזוקה, עובדי בתי-המלאכה, הנווטים והטכנאים — אנא, אל תכרתו את הענף שאתם מתפרנסים ממנו בכבוד. אנא, אל תגרמו שנתיב התחבורה היחיד שיש לנו ייהרס חסיושלום.

אין לנו עורק תחבורה יבשתי עם העולם החיצוני. הנתב הימי כבר חוסל. מצינוסעים רב-פאר שרכשו לא נשארה לנו, תוך זמן קצר, אף לא אניית נוסעים אחת. אני יודע שמבחינה כלכלית משקית צי הנוסעים אינו רווחי, אבל עובדה היא שחיסולנו כליל את צי הנוסעים בגלל משמעת רופפת, הברחות, גניבות וכדומה. עכשיו צפויה סכנה שגם צי הסוחר יצומצם או, חס-חלילה, יחוסל. הימאים על כל אירגונייהם, החל ממזכיר הספנים מר לוי עד הימאי הפשוט, פועלים בהתמדה לחיסול צי הסוחר. כך היה השבוע באילת,

כך מקובל בחברת "אל על", שצוותי האוויר הם החלוצ העובר לפני המחנה. הם פורצים את סכר השכר ואחר כך בא השטפון הגדול של יתר החטיבות ב"אל על", הדוהרות להדביק, באופן יחסי לפחות, את משכורתם של צוותי האוויר, של הקברניטים.

יודעי דבר מנבאים שגילום השכר של צוותי האוויר פירושו המעשי הוא תוספת של 40 מיליון לירות לש-שכרם של צוותי אוויר הוא המודד והכוח הדוחף להעלות את המשכורות בכל החטיבות. נכון הדבר שיש לנו צוותי אוויר מן הטובים בעולם. מבחינת

ותק. החברה נותנת בבת-אחת 5 שנות ותק, 4 שנות ותק; נסיעות חנים מעבר למקובל בכל חברות התעופה בעולם. אצלנו עשו מזה עסק גדול. בכל העולם מקובל שנותנים כרטיסי טיסה חנים, אבל אצלנו זה מעבר למקובל.

הנהלת החברה איבדה את השליטה על ציבור העובדים. היא נכנעת בזו אחר זו לכל דרישה של הפועלים. הגרעון הצפוי לחברה הוא יותר ממאה מיליון לירות, כך מנבאים יודעי דבר. מנהלי החברה חברו יחד עם הממשלה וההסתדרות ואינם מסוגלים לרסן את התיאבון ההולך וגובר של העובדים. הממשלה אינה נוקטת שום יזמה לשנות את המצב, למפר את יחסי העבודה, להעלות את רמת המוסר בחברה. הממשלה מכשילה כל יזמה בתחום החקיקה שמטרתה לשים קץ לשביתות הפראיות. עובדי בתי-המלאכה גר-מו, על-ידי השביתות האיטלקיות, שביתות ההאטה, נזק של 20 מיליון דולר לחברה, כך אומרים.

שרי-התחבורה ג. יעקבי:
אני חושב שהחלפת דולרים בלירות.

שלמה יעקב גרס (חזית דתית תורתית):
20 מיליון לירות גם הן אינן סכום מבוטל.

יחד אתי, אדוני השר, עוד חברי כנסת אחדים הגי-שו הצעות לסדר-היום על המצב בחברת "אל על". אבל מאחר שהיום באופנה לדבר על עניינים יותר חשובים, כמו "פרוטקשן", אלימות, סחיטה, שימוש בכוח וכדומה, הם הסירו את הצעותיהם לסדר-היום ואני נשארת לבדי להעלות את הנושא.

אדוני היושב-ראש, רבתי חברי הכנסת ואדוני השר, רצוני לשאול בכל הכנות ובגילוי לב: האם מה שמתרחש ב"אל על" איננו "פרוטקשן", הוצאת כסף בכוח, סחיטה, אלימות? אמנם עושים זאת באופן אל-גנאטי, אבל עושים זאת בכוח. מחזיקים את המדינה בגרירת ואומרים: תנו כסף. זה "פרוטקשן", זאת אלימות. סימן בידנו שבמפעלים אחרים לא עושים דבר זה.

השביתות הפראיות שיש ב"אל על", ללא הסכמה כללית, של עובדי התחזוקה ועובדי בתי-המלאכה ועוד, לאמיתו של דבר הן "פרוטקשן" ושימוש בכוח כדי לקבל הטבות והעלאה מעבר למה שמגיע. עובדי החבר-רה יודעים היטב שהם מחזיקים את החברה בראש והם יכולים לחנוק את המדינה. הם אומרים: אם אתם נותנים לנו — מה טוב; אם לא — אנחנו סוגרים את הנתבי היחיד שיש למדינה. זאת עובדה.

אינני מתנגד לזכותם של פועלים למאבק חפשי על זכויותיהם. אני לא שונא פועלים. לכל פועל יש זכות לחיות ולהיאבק על הזכויות שלו. אבל יש להכ-רין מראש על שביתה, השביתה חייבת להיות מוגנת לפחות על-ידי האיגוד המקצועי, יש לקיים מה שנא-מר בתקנות ובחוקים בדבר מספר ימי צינון וכדומה. עובדי בתי-המלאכה ועובדי התחזוקה משתמשים בכוח, סחיטה ואלימות כדי להשיג מה שהם רוצים להשיג. אדוני השר, אינני יכול לשכוח תמונה אחת, תמו-נה עגומה מאוד, שראיתי במו עיני בגמל-התעופה בלוד. לפני שנים מספר הייתי בבית-הנתיבות של גמל-

לא נתנו לאנטיית "לילך" להפליג, וזה על-פי צו של איש אחד. הממשלה וההסתדרות אינן מסוגלות לעשות שום דבר נגד איש אחד.

נשאר לנו עורק תחבורה אחד, והוא התחבורה האווירית. אנחנו סגורים כאן באי בודד ועלינו לשמור לכן על כך שעורק אווירי זה לא יחוסל. השביתות הת-דירות בחברת "אל על" אינן על פת-לחם, לא על בשר ולא על חמאה, ואפילו לא על דירה נאה. השביתות מקיימות, בדרך כלל, משום שרוצים עוד ועוד: זה מקבל יותר — גם אנחנו רוצים יותר; מגיע לו — מגיע גם לי. אם עובדי "אל על" ימשיכו בשיטה פסו-לה זו, חוששני שיגיעו למצב: גם לי גם לך לא יהיה. המדינה וחברת "אל על" הגיעו לקצה גבול היכולת בהעלאת המשכורות בחברה זו. זהו אחד הענפים שהעובדים בו מקבלים את המשכורת הגבוהה ביותר.

אדוני היושב-ראש, לא אתעכב כאן על הדברים שפורסמו בעתון "הארץ", בסידרת המאמרים של מר יאיר קוטלר. שר התחבורה ודאי קרא את המא-מרים ויודע כל מה שנאמר בהם. אני מוכן להתפשר על שכל מה שכותב מר קוטלר זה לא קדוש. השד אינו גורא כל כך. התיאורים הם קודרים מדי, אבל יש עובדות, אדוני השר, שא-אפשר להתווכח עליהן. ידוע הדבר כי יחסי העבודה מעורערים בחברת "אל על". הוועדים השונים מתחרים ביניהם, האחד מבקש יותר מהאחר. מוסר העבודה הוא בשפל המדרגה. אבטלה גלויה וסמויה.

בסך-הכל יש לחברת "אל על" 13 מטוסים ויש יו-תר מ-5,000 עובדים. כלומר, יותר מ-400 עובדים לכל מטוס, דבר שאינו מקובל בשום חברת תעופה בין-לאומית. מקובל, לכל היותר, צוות של עד 250 עובדים לכל מטוס, ואילו אצלנו — 400 עובדים לכל מטוס. יש 1,500 עובדים מיותרים. בקרב הנוטים יש אבטלה גלויה. 40% מהנוטים מסתובבים ללא מעש, שכן המטוסים החדישים, מטוסי ה"בואינג", אינם זקוקים לנוטים. בעת הנחיתה, בשתי החטיבות — עובדי התחזוקה ובתי-המלאכה — יש 1,200 עובדים. הם השאור שבעיסה בחברה, הם גרמו לשביתות יותר מכל חטיבה אחרת. אומרים שאפשר לחסל את שתי החטיבות, אין צורך בהן, ולמסור את התחזוקה של המטוסים ואת התיקונים לבדק בתעשייה האווירית. אני חושב שכדאי לתת לעובדי שתי החטיבות הללו פיצויים מוגדלים ובלבד לסגור את שתי החטיבות.

כדי לפצות את עובדי המינהל, עובדי הנהלת החשבונות, שיקבלו גם הם חלק מעוגת ההטבות, מאפ-שרים להם לעבוד בשבת כדי לקבל בעד עבודה בליל שבת 375% תוספת, ובעד עבודה ביום השבת 250% תוספת. העובדים בשבת מקבלים יום חופש ביום חול. אדוני השר, למה יש צורך לעבוד בהנהלת חשבונות בשבת? לדעתנו אסור לעבוד בשבת בכל התחומים, אבל מדוע יש צורך לחלל את השבת בע-בודה בניהול חשבונות? אני מבקש משר התחבורה לבדוק זאת. אינני מדבר רק מבחינה דתית אלא גם מבחינה משקית. דבר זה פורסם בדין-וחשבון של עורך-דין כספי, היועץ של החברה.

החברה מקפיצה דירוגים תוך מתן תוספת שנות

אים והיוצאים בשערי ישראל, ו-55,000 טון מטען. הכנסותיה יגיעו לכרבע מיליארד דולר, שהם תרומתה למאון התשלומים של ישראל. פירושו של דבר שערך התפוקה הכולל של חברת "אל" יעלה השנה על שני מיליארד לירות, וזה לערך פי-שניים, במונחים ריאליים וכן במספרי נוסעים ובהיקפי מטענים, ממה ש"אל על" הטיסה לפני 5 שנים בלבד.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):
כמה יהיה גרעון החברה?

שרי-התחבורה ג. יעקבי:
"אל על" היא נכס מדיני, כלכלי ואף בטחוני ממדרגה ראשונה. אין לנתק את הדיון בחברת "אל על" מנחוני היסוד היהודיים לחברת התעופה הלאומית שלנו, שהם רשת קווים ארוכה וצרה, העדרה של תנועה אזורית, והכרח להתבסס על תנועה שבעיקרה היא תיירותית ולא עסקית, מגבלות מדיניות וגטל בטחוני, אירגוני וכלכלי המכביד על יכולת פיתוחם של קווי טיסה.

בשנים 1967 עד 1974 היתה החברה רווחית ומעמדה הכלכלי נחבט, אף שהתעופה הבין-לאומית היתה נתון נה כבד או במשברים חמורים ונשאה הפסדים כבדים. "אל על" הגיעה בתקופה זו לצבירת הון פנימית של כ-130 מיליון דולר, והיא ניצלה אותם למימון תכנית פיתוח ובניית תשתית, לא על חשבון הממשלה ולא ממקורות ממשלתיים, שהודות לה יש באפשרותה להמשיך ולקיים את בסיסה הכלכלי ואת יעדיה כחברה מסחרית המתחרה בשוק הבין-לאומי. 250 מיליון דולר הושקעו על-ידי "אל על" בתקופה זו ברכישת ציוד טיסה, מיתקנים וחלקים. בכך השתתפה המדינה רק ב-4% בלבד, אף-על-פי שכידוע המדינה היא בעלת המניות העיקרית של חברת "אל על".

שנת 1975/76 היתה שנה קשה במיוחד לחברה. היא נאלצה להתמודד בשנה זו עם בעיות חמורות מבית ומחוץ. תחזיות תנועה וההכנסות מנוסעים בחל-קן לא נתממשו עקב המצב המדיני-בטחוני באזור והמשבר הכלכלי בארצות המוצא של התיירים, ובעיקר בארצות-הברית. גם התיירות הוצאות הטיפעול עקב האינפלציה בעולם ושיעור ההתייקרויות בישראל עלו על הצפוי. הרפורמה במיסוי הישיר שהונהגה ביולי 1975 והחלטת הממשלה בדבר שמירת ההכנסה הפנויה על-ידי השלמת המס על-ידי המעביד הגדילו אף הן את הוצאות החברה באורח משמעותי.

המשא-ומתן לחתימת חווי העבודה עם עובדי הקרקע היה מלווה בשביתות ובסאנקציות, ששיאן היה בשביתת בתי-המלאכה באקטובר-נובמבר 1975, שנובעת כה לאחר חתימת החוים — שביתה שלא פרצה משום כניעת הממשלה והחברה, אלא פרצה דווקא משום סירוב הממשלה והחברה להיענות לתביעות העובדים, תביעה שלא היתה מוצדקת. השביתה הסתיימה ללא כל הישג חמרי ואחר שלבתיים.

אין ספק שביחסי עבודה תקינים, בגילוי אחריות עליונה של העובדים והנהלה לגורל החברה — מפ-תח עיקרי ליכולתה להתקיים ולהתפתח. אני מקווה שהתפיסה הזאת תנחה את עובדי חברת "אל על" גם בתקופה הבאה.

התעופה לוד, היה זה בשעה חמש בבוקר, באתי לקבל עולים מרוסיה. היה זה אחרי חג הסוכות, בתקופה שיש הרבה נוסעים. אולם הנוסעים היה מלא מפה לפה, מאות אנשים, נשים וטף חיכו לעלות על מטוסי החברה שעמדו להמריא לאירופה ולארצות-הברית. פת-אום עבר איש תחזוקה בלבוש הדור והכריו: יש שביתה! מאות אנשים נשארו תקועים בנמל-התעופה. אין לתאר איזה זעזוע עבר על ציבור הנוסעים כששמעו על זאת. הג'נרלים עובדי התחזוקה לא הורשו את עצמם להודיע בערב על השביתה כדי למנוע לפחות אנשים מלבוא בארבע בבוקר לשדה התעופה. אנשים הגיעו לשדה התעופה כשעוד היה חושך. עובדי התחזוקה רצו דווקא להכריז על שביתה כשיש מאות אנשים באולם הנוסעים. זהו שימוש בכוח, שימוש ברוטאלי בכוח, שאינו נופל מ"פרוטקשן" אחר. אנחנו שותקים על זה ולא עושים שום דבר. אני אומר זאת בכאב, לא כדי להרגיז את מישהו.

אדוני היושב-ראש, אם הממשלה לא תפעל ביד חזקה כדי לתקן במידת-מה את יחסי העבודה המעוררים, אם הממשלה לא תנקוט צעדים בלתי-רגילים כדי לשפר את מוסר העבודה במדינה, אין תקווה שנגיע אי פעם להבראת המשק. שום מגביות שבעולם ושום מענקים שנקבל במיליארדים לא יצילו את המדינה והמשק, אם אנחנו בעצמנו לא ננקוט צעדים דראסטיים כדי לשנות את המצב מיסודו ביחסי העבודה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש דיון על נושא זה. אם כי אני יודע שדיון זה יתקיים בעוד כחצי-שנה, ואינני יודע מה בדעת השר להציע, אני חושב, אדוני השר, שהדיון בנושא זה יכול לתרום לטיהור האוויר רה בחברת "אל על". ישמעו עובדי "אל על" דעתם של חברי הכנסת.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר התחבורה, לתשובה.

שרי-התחבורה ג. יעקבי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתקשה בנשימה אחת להשיב ולדון באורח רציני על דברים שנגיע ביחסי העבודה בכלל בישראל, במצב בצי הנוסעים לפני שנים מספר — שלפי טענתו של חבר-הכנסת גרוס התחלס בגלל בעיות של יחסי עבודה, בעוד שלפי מיטב ידיעתי היה זה מטעמים אחרים — במצב בנמל אילת, במצב בספנות הישראליות בכלל, במצב ב"אל על". אני מתקשה בזמן שעומד לרשותי לחבוק עולם ומלואו.

על סדר-היום עומדת הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת גרוס בדבר המצב בחברת "אל על", בהקשר של ההפסדים הצפויים או הבלתי-צפויים, ואליה את ייחס, ברשותכם. אני אומר זאת כדי שלא יפרשו העדר הערותי לנושאים אחרים שנשמעו כאן כהסכמה לדברים, שלצערי הרב, בחלקם לא היו מדויקים.

חברת "אל על" היא, למיטב הכרתי, עמוד התווך של התעבורה האווירית מישראל ואליה, ובמצבנו המדיני — עיקר הקשר למדינת ישראל, על מדינת ישראל לשמור מכל משמר את קיומה, חיווקה ופיתוחה של חברת התעופה הלאומית היחידה שיש לה.

"אל על" 14 מטוסי בואינג, מהם 4 מטוסי 747. היא תטיס השנה כמיליון נוסעים, שהם כמחצית הב-

שר התחבורה עולה על הבמה ומספר לנו על חשיבותה של חברת "אל על", שעלינו לשמור על חברת "אל על" שמירה מעולה מכל משמר, על ההכנסות הגדולות ועל הקשר היחידי בין מדינת ישראל ובין העולם כולו. כאילו חברת-ההכנסת גרוס חלק על ההנהלת האלה, כאילו מישוה בכנסת לא מקבל את ההנהלת שלך בקשר לחברת "אל על".

דווקא משום שהחברה חשובה כל כך למדינת ישראל, ואנחנו יכולים להסכים לכל מלה ומלה שאמר על חברת "אל על", נשאלת השאלה למה הצעת להסיר את ההצעה מסדר-היום?

אני רוצה לשאול אותך עוד כמה שאלות.

שר-התחבורה ג. יעקבי:

חברת-ההכנסת גרוס טען בחיטין והשיב בשעורין.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

אני שואל אותך, שר התחבורה, האם הכל תקין ושפיר בחברת "אל על"?

שר-התחבורה ג. יעקבי:

לא אמרתי זאת.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

לא, אני יודע שאתה לא תגיד זאת. תראה את שאלתי כשאלה רטורית. ואם לא הכל תקין ואם לא הכל שפיר, האם לא מוצדקת הצעתו של חברת-ההכנסת גרוס לדון בכנסת בנושא החשוב והנכבד הזה?

האם — ושוב אני יודע את התשובה — לא נגרמו נזקים של עשרות מיליוני לירות לחברת "אל על", למדינת ישראל, על-ידי השביתות החלקיות, על-ידי השביתות האיטלקיות בדרך זו ובדרך אחרת? אם זו אמת — וזו אמת — האם זה לא צריך להדאיג את רורי, תנו והאם הכנסת לא חייבת לדון בנושא חשוב זה, קודם שנעמוד, חסיד-חלילה, במצב כזה?

האם לא ברור לשר התחבורה ולכל אחד מאתנו שאנשים רבים אשר העדיפו את חברת "אל על" על פני כל חברה אחרת, כתוצאה מאי-נוחות, מנוקים של ממש בגלל טיסות שנתבטלו ועוד, מכאן ולהבא לאו דווקא יעדיפו את חברת "אל על"?

אם זה נכון ואינני חושב ששר התחבורה יחלוק על הנחות האלה — מדוע לא תדון מליאת הכנסת, או ועדה, על הבעיה החמורה הזאת? הלא אתה עצמך אמרת שחברת "אל על" היתה חברה רווחית, וזה היה בשביל לנו מקור לגאווה. בשנה הזאת התחזיות הן לא ורור דות כל כך. אתה אמרת שתחזית של 120 מיליון לירות הפסד היא אולי מוגזמת, אבל מספיקים לנו 60 מיליון לירות ומכך בוודאי צריכים לחשוש.

הו"ר מ. שינמן:

מה ההצעה?

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

ההצעה היא להעביר את הצעתו של חברת-ההכנסת גרוס לוועדה, ההצעה היא שאתם לא תלכו שולל אחרי השיגרה: מכיוון שהחלטנו במוסד העליון של הוד מעלתה הקואליציה — לכן כל חבר מכם צריך להצביע בניגוד להגיון ובניגוד לשכל הישר.

מכלול גורמים ואירועים אלה גרם לכך ששנת 1975/76 עשויה להיות הראשונה במשך 14 שנים רצופות שעלולה להסתיים בהפסד, אם כי קטן בהרבה מזה המתחייב מהיקף אי-מימוש של תחזית ההכנסות, וקטן בהרבה מהסכום שזכר כאן היום.

הקטנת הפער בין ההכנסות להוצאות היא תוצאה של פעילותה הנמרצת והמתוכננת של החברה לצמצום בכל פריטי ההוצאות, חסכון שיתכם השנה ב-122 מיליון לירות בהשוואה לתקציב המאושר. חברת "אל על" לא קיבלה בשנה זו, ואף לא בשנים לפני כן, כל תמריצי יצוא. "אל על" מופלית איפוא בהשוואה לענפי יצוא אחרים. אילו היתה מקבלת תמריצי יצוא, לא היתה "אל על" מפסידה, כי אם אף ייתכן שהייתה מסיימת שנה זו ברווח מסויים.

בחודשים האחרונים חלה התאוששות ניכרת בתנועת התיירות לישראל בכלל ובתנועה בקווי "אל על" בפרט. בשלושת החודשים האחרונים עלה היקף הנוסעים ב"אל על" ב-50% לעומת התקופה המקבילה אשתקד, והיקף הנוסעים בה השנה יגיע, כפי שציינתי, לכמיליון.

תכנית הפיתוח הקיימת היא כי "אל על" תטיס בשנת 1980 קרוב ל-2 מיליון נוסעים; תרכוש עד אז 6 מטוסי 747, מהם 2 יסיבים למטען, בשנים 1977—1981, אשר יכפילו את היצע המושבים במטוסי החברה ואת תנועת המטענים בחמש השנים הקרובות ל-80,000 טון בשנה. לשם כך יהיה צורך בהשקעה של כ-2 מיליארד לירות בתקופה זו, וברובה תבוא ממקורות החברה עצמה ומהלוואות ממוסדות ביו"ל אומיים.

כל אלה מכוונים לכך כי "אל על" תמשיך בהיעדר כוחה לעמדת זינוק טובה יותר לקראת ההתמודדות עם אתגרי התעופה של שנות ה-80. אני מקווה שגם עובדי החברה וגם הנהלתה, בסיוע של ממשלת ישראל, יסייעו לה לעשות זאת.

אני מציע להסיר את הצעתו של חברת-ההכנסת גרוס מסדר-היום של הכנסת, משום שאינני רואה כל עילה אקטואלית לדיון במליאה בימים אלה.

הו"ר מ. שינמן:

רשות הדיבור לחברת-ההכנסת לורינץ, להצעה.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני יודע אם שר התחבורה הנכבד יודע את הפתגם התלמודי "טענה בחיטין והודה לה בשעורין". חברת-ההכנסת גרוס דיבר על נושא מסויים, על היחסים המעורערים בין העובדים ובין הנהלת חברת "אל על".

שר-התחבורה ג. יעקבי:

לא קראת את הגדרת הצעתו של חברת-ההכנסת גרוס: המצב בחברת "אל על" וההפסדים הצפויים לה בשנה הנוכחית.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

נכון, הוא דיבר על היחסים המעורערים בין העובדים ובין חברת "אל על", דבר שעלול בהחלט — וכל בר-בשר דהידיומא, מבלי שיהיה כלכלן מובהק, מבין — להביא לידי נזקים בחברת "אל על".

להסיר מסדר-היום של הכנסת את הצעתו של חבר-הכנסת גרוס; והצעת חבר-הכנסת לורינץ — להעביר אותה לוועדה. אנחנו מצביעים.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום — רוב

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה — מיעוט

ההצעה לא לכלול את הנושא סדר-היום נתקבלה.

אני פונה אל חברי הכנסת שיצביעו בעד ההצעה להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת גרוס לוועדה.

היו"ר פ. שינמן:

אני שואל את חבר-הכנסת גרוס אם הוא מסכים להצעת חבר-הכנסת לורינץ להעביר את הנושא לוועדה.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית): כן.

היו"ר פ. שינמן:

לפנינו שתי הצעות: הצעת שר התחבורה —

2. מפגשי כבישים ומסילות ברזל, גשרים ומחסומים

מו נזק ללא נפגעים: במחסום אוטומאטי — 524; ליד רמזור — 13; מחסום מכאני או סיבובי — 15; בסך-הכל — 452. תאונות עם נפגעים, תאונות קט-לניות, היו: במחסום אוטומאטי — 10; ליד רמזור אוטומאטי — 13; ליד מחסום מכאני — 9; ובמפגש מוגן על-ידי תמרורים בלבד — 41; בסך-הכל — 73 תאונות עם נפגעים.

בסך-הכל אפשר לומר שהיו 625 פגיעות בחמש שנים. והואיל והפגיעות אינן נחלקות בדיוק לפי השנים, אפשר לומר שהיו 125 פגיעות בשנה, והיו 15 פגיעות עם נפגעים.

קיימת ועדה בין-משרדית למפגשים בין רכבת וכבישים. ועד כמה שידוע לי, הוחלט בוועדה זו שמכאן ואילך, כלומר מאז הוחלט, יהיה מפגש כזה במפלסים שונים. בכל פעם שירצו לעבור את הפסים, יעשו זאת בצורה של גשר עילי וגשר תחת, והרכבת והרכב האחר לא ייתקלו זה בזה וגם לא יעכבו זה את זה.

אבל בין "אומר" ו"עושה", אדוני היושב-ראש, מר-חק רב. אביא דוגמה אחת ונלמד ממנה בדרך של אינדוקציה מן הפרט על הכלל: התעניינתי במקרה, ולמדתי שיש עוד בעיות במדינה. אביא את המקרה הזה:

ב-24 בספטמבר 1975 קרתה בנהריה, בקילומטר 28.559 — או בשפה פשוטה: על-יד "תנובה" — תאונה קטלנית בכניסה לנהריה. כשהתעניינתי לדעת מה נעשה כדי לתקן את המצב, נאמר לי שזה שנים מתנהל משא-ומתן עם משרד התחבורה ומשרד השיכון, וכן כבר אושר על-ידי הוועדה והמחוזית לתיכנון ובנייה שיוקם גשר מתאים מעל פסי הרכבת בכניסה לשכונה הדרומית של נהריה, עין-שרה, שם בונה משרד השיכון, באמצעות חברת "אזורים", שכונה חדשה, וגשר זה ישמש כניסה יחידה לנהריה, שלא במפגש גש עם מסילת הברזל, לא באותו מפלס. לכשיוקם הגשר בתוספת הכניסה הקטלנית הזאת לנהריה, על-יד "תנובה", שכבר היתה מקום לתאונות. המשא-ומתן עם המשרדים השונים התמשך וטרם נסתיים, לפי מה שידוע לי, ואשמח מאוד אם כבוד השר יתקן אותי.

בינתיים נסעו אנשי העיר נהריה ופקידי משרד התחבורה והרכבת ומשרדים אחרים של הממשלה

היו"ר פ. שינמן: אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום: מפגשי כבישים ומסילות ברזל — גשרים ומחסומים. רשות הדיבור למציע, חבר-הכנסת קורן.

דוד קורן (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ליצני הדור אומרים שמדינת ישראל היא מדינה קונסטיטוציונית, מלשון "קענסטע" — טוסטע; כל מי שיכול — בא ועושה. אבל עושים לפעמים גם הרבה שגיאות.

מקומים בתי-חרושת על שפת הים, במקום שנועד יותר לנופש, תחת להקים במרחק מסויים, על אדמת טרשים, שאיננה ראויה לא לחקלאות ולא לגידול פש. הדברים התפתחו כך משום שבימים עברו, לפני קום המדינה, הרכבת לא הפריעה לאיש. התחנות בירושלים, בתל-אביב ובחיפה היו די מרוחקות מהישוב, והיה צריך להגיע לרכבת ברגל, בעגלה או בכרכרה. במשך השנים, לאחר קום המדינה, הוקמה מסילת הברזל חיפה-תל-אביב. אני עוד זוכר את החגיגות הגדולות שנערכו. כן הוקמה המסילה חיפה-באר-שבע. היתה קיימת עוד רכבת אחת לדרום, זאת היתה רכבת חיפה-קנטרה.

בתנופת הפיתוח בנו בשפת החוף, וגם במקומות אחרים, בתים, שיכונים, בתי-חרושת; עיבדו שדות שהיו לפני כן בור, נטעו פרדסים, והיה צורך לחצות את המסילה הלוך ושוב, ממש כמו רוכסן. כיום רשומים 277 מפגשים בין פסי הרכבת לכבישים ודרכי עפר. אלה רשומים. אינני מדבר על "דרכי-בורמה" שכל חקלאי עושה משני צדי פסי הרכבת. אבל מהם, מתוך ה-277, רק 84. ההגנה היא בשלוש צורות: (א) מחסומים אוטומאטיים — יש 38 מחסומים; (ב) רמזורים אוטומאטיים — 34; (ג) מחסומים מכאניים או זושמליים — 23; בסך-הכל — 64 מוגנים.

אות המפגשים הבלתי-מוגנים אפשר לחלק לכמה קאטגוריות: מפגש בין כביש אספלט והמסילה — 45 מפגשים; דרכי עפר — 116; מעבר הולכי-רגל — 20; ובסך-הכל: 181 מפגשים. קיימים גם 12 מפגשים שיש בהם שערים געולים או שהם בתחום של שטח פרטי.

כל מפגש כזה מועד לפורענות ולתאונות. במשך חמש השנים, משנת 1970 עד 1975, היו תאונות שגר-

בקנה-מידה נכון. מספר תאונות הדרכים שמעורבת בהן הרכבת אינו מגיע אלא לפחות מאלפית מכלל תאונות הדרכים בישראל ומכלל הנפגעים בתאונות הדרכים בישראל. כלומר, רק אחת מאלף תאונות דרכים המתרחשות בארץ מתרחשת במפגש של מסילה ודרך. אין בכך כדי לרפות ידיים גם בתחום זה, אלא שבצדק הזכיר כאן חבר-הכנסת קורן את הבעיה התקציבית, שכן להגנת 45 מפגשי מסילה וכביש אספלט יש צורך ביותר מ-20 מיליון לירות. במסגרת הצעת התקציב שאושרה לרכבת ישראל לשנת 1976 הוקצה סכום מצומצם בלבד לצורך רימזור של מפגשים מספר, בעיקר בקו הסואן, יחסית, שהוא תל-אביב-חיפה.

אשר להשקעות בכלל ברכבת ישראל, דומני שחבר-הכנסת קורן המעיט מעט מסדר העדיפות הכללית שני-תן בשנים הקרובות. יותר משליש מסך כל ההשקעות שתהיינה בתחבורה היבשתית יושקע ברכבת ישראל, והיו לכך שני מוקדים: שיפור רמת השירות ותדירות הנסיעות נהייה-תל-אביב, והמשך הפיתוח של המסילה בין אורון-הרהר בואכה אילת. לא ארחיב בנושא זה, שכן אני מציע להעביר את הנושא לוועדה. עם זאת ראויים לאיכוך שלושה דברים בת-חום זה. ראשית — רכבת ישראל אינה יכולה ואינה צריכה לשאת בהוצאות הפיתוח האורבאני היוצרות סי-כון עקב קירבה למסילות הברזל. הדוגמה שהביא חבר-הכנסת קורן היא דוגמה טובה להדגמת הדבר והמחש-ת. שכונת עין-שרה בנהריה נבנית על-ידי משרד השי-כון ועיריית נהריה. רכבת ישראל תבעה מרשויות אלה להקים גשר דו-מפלסי במפגש המסילה והדרך כדי למנוע סיכון. ללא גשר זה תתנגד רכבת ישראל לחציית המסילה במקום.

שנית, קיימים מפגשים רבים שאינם דרושים ואי-גם חיוניים. רכבת ישראל פועלת לביטול מפגשים אלה על-ידי ביטול ההרשאה לדרכים מיותרות.

שלישית, נעשית פעילות הדרכה לעובדי רכבת יש-ראל, והסברה להרחב, כדי שיקפידו על שמי-רת הוראות הזהירות בעת חציית מפגשי מסילה ודרך.

אני רוצה להדגיש שהמאמץ להמטת תאונות הד-רכים בישראל הוא כולל ומשולב. ראינו מעט רכה בעמלנו בתחום זה, כאשר ב-1975 פחת מספר ההר-רים בתאונות הדרכים בישראל בכ-9%. עם זאת תי-משכנה ביתר שאת הפעולות במישור זה גם בשנים הק-רובות וגם בתחום הרכבת ומפגשיה עם הדרכים. אנתנו נעשה כל שביכלתנו במסגרת האמצעים העומדים לר-שותנו בשטח זה.

כאמור, אני מציע שהנושא יועבר לוועדה, אני מניח — לוועדת הכלכלה של הכנסת, כדי שתגבש המ-לצות בתחום חשוב זה.

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת קורן, האם אתה מסכים להצעתו של שר התחבורה להעביר את הצעתך לדיון בוועדת הכל-כלה ?

דוד קורן (המערך) :
מסכים.

אלפים ועשרות-אלפים קילומטרים לשיבות. מכתבים נשלחו בכמות כזאת —

שר-התחבורה ג. יעקבי :
לא ברכבת.

דוד קורן (המערך) :

הם לא נסעו ברכבת, כי את הרכבת צריך לסדר, וצריך להקים מסלול מקביל. תיכף אדבר על זה.

— ובכן, בכמות הנייר של המכתבים אפשר היה לבנות גשר של נייר. אבל גשר של נייר מתאים רק לצדיקים, ורק לימות המשיח. ואנחנו, בעוונותינו, לא כולנו צדיקים, בוודאי לא כולנו צדיקים גמורים, והימים לא ימות המשיח, ודרוש גשר של ברזל וגשר של בטון, וצריך לעשות את זה הלכה למעשה. אין להסתפק בהחלטות ובמכתבים.

השכונה בעין-שרה נבנית על-ידי חברת "אזורים", וקיימת סכנה שהבנייה תסתיים והשכונה תאוכלס — והגשר לא ייבנה. הסכנות תרבינה מאוד.

הסכנות תירבנה מאוד ואני שואל את חברי הכ-נסת אם זה מהלך אחראי. כלום צריכה לקרות עוד תאונה כדי שנבין את חומרת הבעיה ? האם לא קרו כבר תאונות במקום זה ובאזור בכלל ? אני זוכר את התאונות הקטלניות שהיו באזור זה, בבוסתן-הגליל, דרומית לנהריה. אלה דברים שצריך למנוע אותם.

אמרתי שאני רוצה ללמוד מן הפרט על הכלל, הדורש את תיקון הפרט. לגבי הכלל דרושה מדיניות ברורה בעניין המפגשים, שיש עמה תהליך של ביצוע. אני יודע יפה מאוד שחסר תקציב, וכשאין כסף גו-ברת הנטייה לאילתורים, וקטן הטיפול בתשתית. זה שנים שהרכבת אינה מטופחת ואין משקיעים בתש-תית, במסילות מקבילות, בחיקון מסילות וכדומה, שהיו מאפשרים שימוש ברכבת להמוני העם. אילו היינו נוטלים מחצית הסובסידיות שהמדינה נותנת ל"אגד" — ואין לי דבר נגד "אגד" — ומסבסדים אך ורק קווים מרוחקים, ואת המחצית השנייה היינו מש-קיעים בתשתית ברכבת, היינו מקדמים את נושא התח-בורה הציבורית ברכבת קידום ניכר.

אדוני היושב-ראש, הבאתי את דוגמת נהריה גם משום שאני מתעניין בנושא זה במיוחד ומכיר אותו וגם כדוגמה מאלפת למצב המפגשים בכללו.

אני מבקש שהכנסת תיתן דעתה בנושא זה.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לשר התחבורה, לתשובה.

שר-התחבורה ג. יעקבי :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רכבת ישראל מפעילה עתה רשת מסילות שארכה כ-500 קילומטר, ועליה נעות מדי יום 56 רכבות נוסעים ו-50 רכבות משא. המסילות הללו חוצות, כפי שציין חבר-הכנסת קורן, 277 דרכים, מהן 96 במפגש מוגן ו-181 במפגש שאינו מוגן.

אין ספק שבמפגשי מסילה ודרך יש לעתים מצ-בים בלתי-נעימים, בעיקר לנוסעי הרכב ולא כל כך לנוסעי הרכבת, אבל רצוי להעמיד את הנושא הזה

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

3. רביזיה במוסד השליחים נוכח בעיות העלייה והירידה

טחיות בנטיעות, רוקנה את משאבי המוטיבאציה היי-הודית-ציונית, ובכך פתחה את הפתח הראשון לירידה וסגרה את הפתח הרציני לעלייה.

אדוני היושב-ראש, מה שאנסה להציע בראשי-פרקים, אם גם בלי אמונה גדולה בכך שאלה שהורידו אותנו מסוגלים עדיין להעלות אותנו, הוא:

(א) רביזיה מוחלטת בדה-ציוניזאציה ודה-יהודי-זאציה השולטות היום למעשה ולמרות כל ההצהרות במערכת החינוך בישראל;

(ב) רביזיה במדיניות העלייה של הסוכנות ושל שליחי העלייה מבחינת ייעודם, הרכבם, הכשרתם ומספרם;

(ג) רביזיה במדיניותנו כלפי היורדים, לא בכיוון של הקלות חמירות אלא בכיוון מוסרי-ציוני של "ישר-אלי שחטא וירד, אף-על-פי-כן ישראלי הוא";

(ד) בדיקה יסודית של יחסי המדינה והעם היהודי וטיפול כנסת ישראל בנושא, כדי להפסיק אחת ולתמיד את טענת-השווא המוסכמת שיחסים גלויים ורשמיים בין המדינה והעם הם אסורים, ויהדות התפוצות תמשיך להישאר בבחינת "הידועה בציבור" של מדינת ישראל.

וכאן אפנה שלוש שאלות: שאלה אחת אל ראש הממשלה: מדוע אתה מתחמק בשיטתיות מלטפל בכנסת בהצעות לסדר-היום הקשורות בנושא העם היהודי, נושא שהוא בתחום אחריותך הישירה כראש המוסד לתאום בין ממשלת ישראל והנהלה הציונית? מדוע אתה מתחמק מלמסור לכנסת דיון-וחשבון ומטיל אחריך ריות זו על שר הקליטה?

שאלה שנייה אל שר הקליטה: מדוע אתה מתנדב, ולא בפעם הראשונה היום, לטפל בכנסת בנושאי העלייה, השליחים וכו', נושאים שאינם בתחום אחריותך וטיפולך — יתר על כן, כפי שהודית בגילוי לב ראוי לשבח באוני ובאזני אחרים, גם לא בתחום שאתה מבין בו?

שאלה שלישית אל יושבת-ראש ועדת העבודה, שאני מכבדת אותה אישית ומוקירה על עבודתה: מדוע את מקבלת על עצמך, בשיטתיות ובעקשנות בלתי-מובנת, נוסף על מכלול הנושאים השייכים בדיון לתחום פעולתה של ועדת העבודה, לטפל בנושאים כמו מדיניות העלייה ובעיות הירידה, נושאים המחייבים ועדה מיוחדת שתהיה קודש ויק להם, ושהקשר שיש להם לנושאי עבודה ושיכון הוא שולי, מה גם שהוריד לך ומתברר יותר ויותר שרשרי המושבר בעלייה ות-גידול בירידה נעוצים במישור החינוך היהודי ובמדיניות הלא-ציונית, למעשה, של המדינה?

כל אלה מביאים אותי להכרה בצורך לערוך רביזיה במערכת החינוך. שר החינוך לא צריך היה לערוך סקר מיוחד, כפי שערך, כדי להיווכח שהסיבה הרא-

היו"ר פ. שינמן:

לפנינו הצעה אחת, להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת קורן לדיון בוועדת הכלכלה. אני מעמיד אותה להצבעה.

גאולה כהן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רואה שהנושא אשר מסעיר כיום את המדינה — הירידה — "מסעיר" מאוד, במרכאות כמובן, את חברי הכנסת מכל האגפים של הבית, לצערי גם את הליכוד שאני חברה בו.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית): בעיקר של הליכוד.

גאולה כהן (הליכוד):

אינני יכולה אלא להצטער על כך. את התוצאות של היחס הזה בנתונים סטטיסטיים, לאמור בגידול במספר היורדים, נראה במשך הזמן... ריקות זו של הכנסת היום סמלית להתחמקות המתמדת של הכנסת מנושא הירידה והעלייה, כמו מכל הנושאים הקשורים בעם ישראל.

אם לא באוני חברי הכנסת, אקרא את דברי לפי רוטקול; ואולי הייתי צריכה לוותר על הבמה הזאת ולהסתפק בהעברת תמצית דברי לעתונות.

אדוני היושב-ראש, מה שאני מנסה לטעון בנושא הצעתי הוא: (א) שהמחריד היום בנושא הירידה אינו כמותה בלבד אלא גם השאלה עד כמה עובדה זו אכן מחרידה את ההנהגה בישראל. המחריד בנושא הירידה אינו רק ה"כמה" אלא גם ה"מ", כלומר, העובדה שהיורדים מייצגים תוך מובהק של החברה הישראלית. יורד צבר ועולה חדש, פרופסור ואינסטאלאטור, זקן וצעיר, רווק ובעל משפחה, בן אשכנז ובן עדות המזרח, בן העיר וחבר קיבוץ, לוחם מחתרת לשעבר ומשרתי צה"ל היום. אין בית אשר אין בו "מת" מבחינה זו.

מה שמאפיין היום, לא את כל השליחים, חלילה, אבל את מרבית שליחי העלייה, הוא שהם חתך מייצג של החברה הישראלית. זו האמת המחרידה שאני לי אם אומרה ואני לי אם לא אומרה, והיא שכל שליח כזה במציאות של היום יכול היה, במסיבות קצת אחרות, אתמול או מחר, להיות גם יורד. המכנה המשותף של כל היורדים הוא אחד: חוסר שרשים יהודיים וציוניים עמוקים. וה"יורדת" הגדולה והמדאיגה ביותר היום היא מדינת ישראל בתורת שכזו, שברגע שירדה במערכת החינוכית והמדינית שלה מארץ-ישראלי, על כל השלכותיה ההיסטוריות והרוחניות, אל מדינת ישראל כפי שהיא, ברגע שהשלימה ואימצה את מדיניות הדו-קיום עם יהדות הגולה — קיצעה בשי-

הסוכנות, לבין שליחים שכל ייעודם הוא עידוד העלייה ופעולה ציונית בקהילה; (ב) גלי משלחות מעת לעת, אבל בהתמדה, של שליחים-מאמינים, לא מקצועיים, אישים שבשבים ציונות ואמונה בעלייה אינן משלח-יד אלא שליחות; (ג) הקמת מכללה לשליחים שתפעל במשך כל השנה, שתכנית הלימודים בה תהיה הרבה יותר יהודית, שההתקבלות אליה תהיה עניין שביקרה וההכשרה בה תיעשה לא במשך חודשיים אלא שישה חודשים לפחות, או מוטב שנה, ושימוריה יהיו לא רק אמני הוראה אקדמאים אלא גם כאלה שהציונות שבבילם היא תורת חיים. בית-ספר כזה, אגב, דרוש גם להכשרת עובדי קליטה בארץ; (ד) הגדלה משמעותית של מספר השליחים, אבל גם גיוסם של כל הישראלים, העושים בשליחות ציבורית בחוץ-לארץ, לעבודה ציונית, הצעה שהציע אורי מיל-שטיין והיא מתגלגלת בכל מיני משרדים ממשלתיים; (ה) הפקדת מחלקת העלייה בידי מי שאישיותו מקרינה לא רק צבריות ישראלית אלא גם יהדות חזונית ושיבכוה יהיה לפעול גם לשיקום ושינוי מערכת היחסים בין יהדות התפוצות והמדינה בכלל ובין ראשי ההסתדרות הציונית בגולה לבין שליחי העלייה בפ"ר; (ו) וזה העיקר: מעורבות הרבה יותר גדולה של המדינה במערכת החינוך היהודי בגולה, והכשרה מיוחדת של שליחים מורים שישתבצו בחינוך היהודי בגולה וילמדו, בתאום עם מערכת החינוך המקומית, תכניות לימודים מיוחדות.

ואחרון אחרון, יזמתי הברוכה והאישית של אסף יגורי צריכה לחפור ולהתפתח למדיניות קבועה להחזרת יורדים ויש להיערך להכשרת שליחים ישראלים מיוחדים לנושא הירידה.

אדוני היושב-ראש, רביזיה זו שאני מציעה אמנם לא תביא לנו את העם בהמוניו — לצערנו ולהוותנו, רק קאטאסטרופות מביאות המונים — אבל זה יכול להביא לנו את כל אלה שהיו באים לולא להצטרף להם לבוא.

אם יעלה עכשיו שר הקליטה ויטען: וכי לא העלינו? וכי לא קלטנו רבבות? אומר לו: נכון, העלינו, אלא שהשאלה היא לא כמה העלינו אלא כמה יכולנו להעלות יותר; לא רק כמה קלטנו, אלא גם כמה הורדנו. זה יותר מסמלי, שלמרות שראשי המדינה מכריזים בראש כל חוצות שהעלייה בראש דאגותינו, אין גם ראש אחת בממשלה שמקדש לה ורק לה, ראש אחד שיעשה את הרביזיה הדרושה ויבנה מערכת יחסים, ההולמת את רוח הציונות, בין המדינה ויהדות הגולה.

דרושה איפוא הפקדת שר מיוחד בממשלת ישראל על ענייני העם היהודי, והקמת ועדה מקבילה בכנסת. עד שתוקם ועדה זו, ואם לא יוחלט על דיון, אני מציעה — כרע במיעוטו — שוועדת הכנסת תמליץ על ועדת-משנה משותפת לוועדת החינוך והתרבות ולוועדת העבודה, שהצעתי תועבר אליה.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר לקליטת העלייה, לתשובה.

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:

אדוני היושב-ראש, 'חברי הכנסת, ברצוני להקדים שתי הערות לתשובתי: חברת-הכנסת גאולה כהן

שונית לירידה היא חוסר הודעות ציונית וחוסר שרים עמוקים אל הארץ ואל המורשה היהודית; כמו גם להיווכח שהאמונה המסורתית, שדי להיות ילידי הארץ כדי להיות, אוטומטית, גם ציוני, נתגלתה כא-מונת-שווא מסוכנת. הרבה לפני הסקר הזה צריך היה שר החינוך הנוכחי, וצריכים היו שרי החינוך שלפניו, לדעת שכשם שלעלות לארץ דרושה התעוררות ועלייה רוחנית, כך לירידה מן הארץ קודמת ירידה רוחנית; הרבה לפני הסקר היו צריכים לדעת זאת ולקיים בהתאם לכך מערכת חינוך יהודית-ציונית באמצעים בלתי-שיגרתיים. נכון, אין מהפכות בחינוך. אבל מה לעשות והמציאות הציונית שאנו חיים בה היא מהפכה בנת מיסודה? ומה לעשות שלארוז מזוודות ולרדת מן הארץ אפשר דווקא מהר מהר?

אמת, הודעות ציונית אינה נקנית רק בחינוך בבית-הספר אלא גם בתרבות הרחוב במובנה הרחב. נכון הוא גם שלא כל אלה שקיבלו חינוך ציוני טוב אכן מחוסנים מפני ירידה, אולי דרושה גם אותה תחרות מולדת טבעית, כזאת שאינה תלויה בדבר, שאי-ננו יודעים אם בכלל אפשר להקנות אותה. אבל אין ספק שמה שנשאר לנו ומה שזוהא נתון לשליטתנו הוא רק אמצעי החינוך במובנו הרחב, ובו עלינו לפעול.

אבל, כאמור, דרושה גם רביזיה במדיניות העלייה והשליחים. גם אם הכל היה טוב בממלכת העלייה והקליטה, האם לא הגיע הזמן, אחרי עשרים ושבע שנים, לבדוק מחדש את הדרך ואת האמצעים, את שליחי העלייה ואשר על השליחים? קל וחומר כשלא הכל טוב והרבה רע בממלכת העלייה והקליטה.

אדוני היושב-ראש, גם אם נערוך בדיקה בית שטחי בלבד בנושא שליחי העלייה — וזאת בלי לחטוא, חלי-לה, לשליחים מצויינים העושים מלאכתם במסירות נפש, אבל מספרם מועט ביותר והולך ופוחת — גיווכח: (א) שכמעט שום שליח לא הביא שום עולה. וזאת אני אומרת על יסוד בדיקה עם שליחים מרכזיים גם בארצות-הברית, גם באנגליה וגם בצרפת. המציאות היא שהעולה מגיע אל השליח ולא השליח אל העולה. המציאות היא שרוב העולים שהגיעו, הגיעו ממניעים של מטען יהודי וציוני, שהשליח אינו "אשם" בו. וזאת משום שכל מערכת השליחות בנויה כך שהשליח של היום אינו עוסק, למעשה, בעידוד העלייה ובחינוך ציוני, אלא בעבודה קונסולאריה במשרד, רישום וטיפול באלה שכבר החליטו לעלות; (ב) שהשליח לא נבחר לתפקידו זה משום שהעלייה היא ייעודי מספר השליחים, אף כי הגדלה, הוא מגוחך. די קה מבחינת הנושאים ומבחינת הזמן המוקדש לה. (ד) מספר השליחים אף כי הגדלה, הוא מגוחך. די אם נאמר שעל שישה מיליון יהודי ארצות-הברית יש 35 שליחים. ובאנגליה על כל מאה אלף יהודים מופקד שליח עלייה אחד בלבד. (ה) ראשי הקהילה, אפילו אלה המשמשים כראשי המוסדות הציוניים, לא רק שהם עצמם אינם מופת לעלייה, ולא רק שרבים מביניהם אינם מנהלים אורח חיים יהודי, ויש ביניהם גם מקרים של נישואי תערובת — ואינני רוצה לנקוב בשמות — אלא שהם, אף יותר משעוורים, מפריעים במפגיע לשליחי העלייה מישראל.

במצב זה דרושים לנו: (א) הפרדה בין שליחים קונסולאריים שיפעלו ליד הקונסוליות או במשרדי

נה בין הממשלה לבין ההנהלה הציונית והנהלת הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, שאושרה על-ידי הכנסת.

סעיף 1 לאמנה מגדיר את תפקידי ההנהלה הציונית והסוכנות היהודית. בין השאר נאמר בו: "אירגון העלייה מחוץ-לארץ והעברת העולים ורכושם לארץ".

בסעיף 3 לאמנה נאמר: "ההנהלה תפעל באירגון העלייה והטיפול בעולים על יסוד תכנית מוסכמת עם הממשלה ומאושרת על-ידי המוסד לתיאום בין הממשלה לבין הסוכנות היהודית", בראשותו של ראש הממשלה.

המעמד המיוחד שהעניקה הכנסת לסוכנות היהודית, האמנה בין הסוכנות היהודית לבין הממשלה שאושרה על-ידי הכנסת, וחלוקת הסמכויות והתפקידים ביניהם הם מהחייבי המציאות כיום לא פחות מאשר בעבר. וכל עוד נמשך תהליך קיבוץ הגלויות, לא הגיעה העת להסרת הפיגומים — התנועה הציונית — אשר היתה בבחינת המדינה-בדרך.

גאולה כהן (הליכוד):

שום איש לא דרש זאת. מי דרש זאת?

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:

חכי עד הסוף.

גאולה כהן (הליכוד):

אני מחכה כבר יותר מדי זמן.

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:

העם היהודי בתפוצות, באמצעות התנועה הציונית והסוכנות היהודית, מן הדין שיהיה הנושא באחריות לחינוך יהודי וציוני, לאירגון ההסברה ולהעמקת התודעה הציונית, לתמיכה הכספית והמדינית במדינת ישראל. ואכן העם היהודי בתפוצות הוכיח עצמו כבן ברית נאמן ביותר של המדינה. החינוך לעלייה, עידוד וזרימה, מן הדין שיימצאו באחריותה של התנועה הציונית. יתר על כן, הכנס היהודי העולמי, שהתכנס בדצמבר 1975 בירושלים, קיבל החלטה בדרך הטלת האחריות לאירגון העלייה על הקהילות בתפוצות.

התיאום בין הממשלה לבין הסוכנות היהודית מוצא את ביטויו לא רק בקיום המוסד לתיאום, אלא גם ברשות לקליטת העלייה בראשותו של שר האוצר, וברשות המצומצמת לקליטת העלייה בראשותו של יושב-ראש הנהלת הסוכנות היהודית והשר לקליטת העלייה, ומוסד זה מתכנס מדי שנים-שלושה חודשים. כן משתתפים נציגי הסוכנות היהודית בוועדת השרים להתיישבות.

התיאום בין הממשלה לבין הסוכנות היהודית אינו מתמצה בישיבות של המוסד לתיאום, אלא בכל מקרה כאשר מתעוררת בעיה בעלת משמעות מיוחדת. אציין רק את הכנסים היהודיים הבין-לאומיים האחרונים — הכנס היהודי העולמי, ועוד כנס נוסף, כמו כן התקיים דיון בין הסוכנות היהודית והממשלה על בעיות הנושרים והיורדים מברית-המועצות, שנדונו בפורום משותף.

לפיכך מוכן ראש הממשלה, שהוא יושב-ראש המוסד לתיאום, או כל שר שראש הממשלה הטיל עליו,

עסקה בשני נושאים — גם ברביזיה של מוסד השליחים והתיקונים הנדרשים שם, ועל זה ברצוני לענות, וגם בשאלת הירידה.

גאולה כהן (הליכוד):

גם שאלתי אותך מדוע אתה עונה על הצעה לסדר-היום שלי?

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:

אינני חושב שאפשר לערבב את בעיית הירידה בבעיית השליחים.

גאולה כהן (הליכוד):

אני שאלתי אותך שאלה ואני רוצה לקבל תשובה.

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:

חברת-הכנסת גאולה כהן, אבקשך לאפשר לי לדבר.

אינני יכול לעסוק בעניין הירידה כי, כפי שאמרתי, וזהו נושא נפרד ואין לערבב אותו. למצב בארץ, ובכלל לירידה, יש השלכות גם על העלייה; כפי שיש לעלייה השלכות על הקטנת הירידה. אם אינני טועה, נמצא נושא זה עתה בדיון בוועדת העבודה של הכנסת.

הערה שנייה: חברת-הכנסת גאולה כהן אינה מבינה מדוע התנדבתי לייצג את ראש הממשלה ולהשיב להצעתה בסעיף זה. ובכן, כשר לקליטת העלייה אני מקיים את המגע הקרוב ביותר, בתיאום יומיומי, עם הנהלת הסוכנות היהודית, שהיא הנושאת באחריות לשליחות ולעלייה, לעידוד העלייה, לחינוך הציוני. לעיתים קרובות אנו מתאמים את הפעולות של תכניות העלייה עם תכניות הקליטה.

גאולה כהן (הליכוד):

אבל אני שאלתי בנושאים שאינם בתחום אחריותך, אדוני השר, ואשר הודית כי אינך מבין בהם.

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:

אני מנסה להסביר לך מדוע אני הכי-קרוב לעניין זה.

גאולה כהן (הליכוד):

מדוע אינך אומר לראש הממשלה: לא? מדוע אינך אומר: אני לא מבין בזה, אני לא אחראי, זה לא בטיפול?

אורה נמיר (המערך):

מה את רוצה מהשר לקליטת העלייה?

גאולה כהן (הליכוד):

אני רוצה שיגיד לראש הממשלה: לא.

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:

אני מסביר, ואת יכולה לקבל או לא לקבל את ההסבר שלי.

ועתה אעבור לתשובה על גוף הדברים שבהצעת חברת-הכנסת גאולה כהן:

כנסת ישראל העניקה, בשנת תשי"ג—1952, להסדרת הציונות העולמית ולסוכנות היהודית לארץ-ישראל מעמד מיוחד. בשנת תשט"ו—1954 נחתמה אמר

דרי-היום של חברת-הכנסת גאולה כהן. אני מציע כי דיון זה יתקיים באחת מוועדות הכנסת. רק שם יוכל, לדעתי, להתקיים דיון מפורט, קונקרטי ופורח. אני מציע כי ההצעה תועבר לוועדת העבודה, המוס-מכת, לפי המקובל עד כה, לדון בשאלות הקליטה והעלייה.

גאולה כהן (הליכוד):

אבל אני ביקשתי שזאת תהיה ועדה משותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה.

השר לקליטת העלייה ש. רוון:

אם יומלץ על-ידי ועדת חורב או על-ידי ועדת הכנסת למנות שר לענייני היהדות, תדון הממשלה בדבר ותבחן את ההצעה הזאת על בחינותיה והשלי-כותיה השונות, ומן הדין כי היא תתאם את עמדתה עם הנהלת הסוכנות. לי אישית יש ספקות ביחס לרע-יון הזה, בשל השלכותיו על מעמדה של הסוכנות ובי-של השלכות פוליטיות אחרות. אין הממשלה מתערבת בקביעת מספר הוועדות של הכנסת או בקביעת ועדה מיוחדת לתחום זה או זה, ואין אנחנו צריכים להמליץ על כך לפני הכנסת או להתערב בזה. הכנסת היא סוברנית, אין להגביל אותה אם היא רוצה לקבוע וע-דה או לשנות או להציע הצעות בעניין זה.

גאולה כהן (הליכוד):

מה דעתך האישית?

השר לקליטת העלייה ש. רוון:

אני כשר בממשלה לא אביע את דעתי, אינני רו-צה להתערב בסמכותה הבלעדית של הכנסת.

אני מציע להעביר את ההצעה של חברת-הכנסת גאולה כהן לוועדת העבודה.

מנחם ידיד (הליכוד):

ועדת הכנסת תחליט איזו ועדה תדון בנושא.

היו"ר פ. שינמן:

אני רוצה לשאול את חברת-הכנסת גאולה כהן האם היא מסכימה להצעה להעביר את הנושא לוועדה.

גאולה כהן (הליכוד):

כן, תלוי לאיזו ועדה.

היו"ר פ. שינמן:

בקשר לוועדה עצמה, כאשר יש חילוקי-דעות מע-בירים את העניין לוועדת הכנסת, והיא מחליטה לאיזו ועדה להעביר את ההצעה.

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, להעביר את ההצעה של חברת-הכנסת גאולה כהן לוועדה שתקבע ועדת הכנסת. אני מעמיד את ההצעה הזאת להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

להשיב באופן כללי על שאלות שהן באחריותה של הסוכנות היהודית; ואולם מן הראוי כי התשובה המ-פורטת תינתן ישירות על-ידי נציגי הסוכנות המטפלים בדבר והאחראים לנושא.

גאולה כהן (הליכוד):

הסוכנות והממשלה זה אותו דבר. זהו מוסד תיאום בין הממשלה ובין הסוכנות. למה אתם מת-חמקים? אתם הופכים את עם ישראל ל"ידועה בצי-בור" של ממשלת ישראל.

השר לקליטת העלייה ש. רוון:

הסוכנות היהודית היא רעיתנו החוקית, האהובה והמכובדת עלינו, ולא "ידועה בציבור". גדמה לי שזה בכלל דיבור מופקר.

על בסיס שני החיזוקים שהזכרתי רשאית כל אחת מוועדות הכנסת להזמין את נציגי הנהלת הסוכנות היהודית לדיון בכל שאלה שתתעורר, לרבות בעיות העלייה, וכך עושות ועדות הכנסת. נציגי הסוכנות היהודית באים לכל ועדה שהם מוזמנים אליה וגו-נים תשובות על השאלות המתעוררות.

גאולה כהן (הליכוד):

אילו ועדות?

שדשנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

הם מוזמנים על-ידי ועדת העבודה.

גאולה כהן (הליכוד):

ועדת העבודה עושה עבודה נהדרת. אין לי טע-נות נגדה.

השר לקליטת העלייה ש. רוון:

חברת-הכנסת גאולה כהן, מדוע את מפריעה לי לדבר?

גאולה כהן (הליכוד):

אין דבר, תהיה גם אתה בין השרים שמפריעים להם.

מנחם ידיד (הליכוד):

הכל ברוח טובה.

השר לקליטת העלייה ש. רוון:

בהתאם להמלצת הכנס היהודי העולמי, שהתכנס בירושלים בחודש דצמבר, מינו ראש הממשלה ויו-שב-ראש הנהלת הסוכנות היהודית ועדה ציבורית, בראשותו של נשיא הטכניון האלוף במילואים עמוס חורב, שהוטל עליה לבחון את מערכות העלייה והק-ליטה והתיאום ביניהן. על ועדה זו להגיש את סי-כומיה תוך ארבעה חודשים, ולכל אירגון ולכל אורח בישראל תינתן האפשרות להגיש הצעותיהם לוועדה זו.

מן הראוי היה להמתין למסקנות הוועדה, אם נחו-צה רביזיה, ואיזו רביזיה. אולם רשאית, כמובן, הכ-נסת לקיים דיון בשאלות שהתעוררו בהצעה לס-

4. הצורך בהגברת לימוד השפה הערבית בבתי-הספר בשל חיוניותה לבטחון ולשלום

ספר יסודיים, בכ-100 בתי-ספר תיכוניים וב-4 סמינארים המכשירים מורים להוראת השפה הערבית. קיימות בארץ גם 21 מגמות מזרחיות בבתי-הספר התיכוניים. יש להוסיף על המסגרות המלמדות ערבית גם את פעולתו הברוכה של אולפן "עקיבא" בנתניה ופינו, ב"שידורי ישראל" המיועדת ללימוד השפה הערבית לעקרות-הבית. אך יריעה זו אינה עומדת במבחן הצרכים.

לימוד השפה הערבית אמנם מתחיל בכיתה ד'; בחלק קטן מאוד אף ניסו ללמד את השפה בכיתה ג', אך שעות הלימוד מועטות. בכיתות הנמוכות מלמדים ערבית מדוברת, ובכיתות הגבוהות יותר בבתי-הספר היסודיים מלמדים את הערבית הספרותית. הבעיה נר-אית חמורה בעיקר בבתי-הספר התיכוניים. במקום שיוגבר לימוד השפה הערבית בבית-הספר התיכון, כדי שיהיה רצף בלימוד השפה, דווקא בבית-ספר זה עומדת בפני התלמיד הבחירה בין הצרפתית לבין השפה הערבית.

במציאות שלנו מצב כזה הוא בעיני מצב של מותרות. ואין אנו יכולים להרשות זאת לעצמנו. השפה הערבית חייבת להיות שפה-זרה-חובה שנייה, ומי שירצה בבית-הספר התיכון ללמוד גם שפה שלישית, צרפתית, תינתן לו גם אפשרות זו. שהרי כל ההשקעה של בית-הספר היסודי בתלמיד, כאשר אינו ממשיך בכך בתיכון — וכאלה יש רבים — הולכת לטמיון, כי במגמה הריאלית אינם לומדים כלל ערבית. אינני יודעת מדוע, זה לא מובן לי. ובמגמה הספרותית — השפה הערבית היא בחירה. כך יוצא שהמאמץ שנעשה בבית-הספר היסודי אינו יכול לשאת פרס, והילדים שוכחים את אשר למדו. מה גם שבבית-הספר היסודי לא הקדישו לזה את מספר השעות הדרוש כדי לבסס היטב את הידיעה שלהם בשפה.

אין ספק שקצב זה של לימוד השפה הערבית יוצר מחסור של יודעי ערבית בצה"ל. ומחמת חשיבות העניין נקט צה"ל לאחרונה יוזמה ברוכה ונרתם לפעילות אינטנסיבית להרחבת לימוד השפה, להעלאת רמת הלימודים ולשיפור תדמית המקצוע ויוקרתו. הוקם צוות מיוחד של קצינים לטיפול לימוד השפה הערבית ומזרחנות, ומדור מיוחד בצה"ל עוסק באיתור אינטנסיבי של כל המועמדים לשירות בטחון, אשר יש להם רקע כלשהו בערבית, כדי לנצל את הפוטנציאל עד תומכו.

קויים מגע שוטף עם משרד החינוך, בכל הרמות, לשם הדגשת חשיבות הנושא וחיוניותו. וכפי שידוע לי הובטחו תמריצים כספיים לבתי-הספר שייגרמו להם הוצאות מיוחדות עקב הגברת לימוד השפה הערבית. כך שאין לי ספק שגם צה"ל יתמוך ביזמה זו של לימוד השפה הערבית כשפה-זרה-חובה שנייה.

בשיחות שהיו לי עם מפקחים על לימוד השפה הערבית בבתי-הספר היסודיים והתיכוניים, ובביקורים שערכתי בבתי-ספר שמלמדים בהם את השפה, כריפ-רוף בספרים ובתכניות ובבדיקת עזרי לימוד, נאמר

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום בדבר הצורך בהגברת לימוד השפה הערבית בבתי-הספר לאור חיוניותה לבטחון ולשלום. רשות הדיבור למציעה, חברת הכנסת קצב.

נווהת קצב (המערך) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ולצערי ריקה.

היו"ר פ. שינמן :

לגמרי לא.

נווהת קצב (המערך) :

בדרך כלל אני מנסה להסביר לנערים בבתי-ספר מדוע הכנסת ריקה, מדוע אין בה נוכחות גדולה, ואיני יודעת שחברי הכנסת באמת עסוקים וטרודים בכל מיני משימות אחרות ואינם יכולים להיות נוכחים באולם כל הזמן. אבל עד כדי כך — 117 מהם עסוקים ברגע זה — זה מוגזם מאוד.

נפים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית) :
יש פה יותר משלושה. אל תזלזל בנוכחותם.

נווהת קצב (המערך) :

אני מכבדת את ארבעת הנוכחים.

שושנה ארבל-אלמוזילינו (המערך) :

אני מדברת לפעמים כשיש חבר כנסת אחד.

היו"ר פ. שינמן :

האם מישהו מבקש למנות את מספר חברי הכנסת הנוכחית? אין הצעה כזאת.

נווהת קצב (המערך) :

קורה לי שאני מדברת בדרך כלל בסוף הישיבה, ואין שומע.

מצאתי לנכון להעלות לדיון בכנסת נושא זה מחמת חשיבותו וחיוניותו לשלום ולבטחון. נדמה לי שאין בינינו חילוקי-דעות על כך שהשפה הערבית הכרחית לדו-קיום בשלום ובהבנה עם הערבים החיים אתנו, ומי יתן לבוא הזמן גם עם שכנינו. היא גם נחוצה והכרחית במציאות הנוכחית שלנו מבחינה בטחונית, נוכח הירי תנו כאיבוד בים של איבה, ויוקל עלינו בלי ספק גם להתמודד עם שאלות קידום השלום, ומאידך גיסא עם בעיות הבטחון, במידה ששפה זו תהיה שגורה בפיהם של מאקסימום אזרחים במדינה.

אינני יכולה לומר שלא חל שיפור בשנים האחרונות. גם משרד החינוך הקים ועדות לבדיקת הנושא לשם הגברת לימוד השפה, וגם צה"ל. שני גורמים אלה נותנים את דעתם על חשיבות העניין וחיוניותו, אך מספר הלומדים אינו יכול להדביק את הצרכים ואינו יכול לספק את המטרות והיעדים.

כיום, לפי נתוני משרד החינוך, מגיע מספר התלמידים הלומדים את השפה הערבית, בכל השלבים, לכ-55,000 בלבד. אמנם המפקחים מסרו לי מספרים יותר מעודדים. היום נלמדת השפה בכ-300 בתי-

— הצעות לסדר-היום (קצב); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (שינמן, יעקבסון); הצעות לסדר-היום (שינמן, ידליון) —

הערבית בבירות, באוניברסיטת דמשק, ועושים עתה הכנות ללימוד השפה העברית באוניברסיטת חלב. כמו כן יש תכניות ראדיו בשפה העברית בירדן, במצרים, בסוריה ובעיראק. ברור ששידורים אלה שלהם אינם משרתים את השלום, כפי שעושים זאת השידורים הערביים שלנו, במטרה נעלה, בקפידה ובמסירות.

הנושא הולך ונעשה דחוף ואקטואלי ביותר היום, באשר עד כה שימשו היהודים יוצאי הארצות הדוברות ערבית והאינטלקטואלים שביניהם בתפקידים חיוניים בצה"ל, עיצבו את תכניות הראדיו והטלוויזיה ומילאו תפקידים אחראיים אחרים. אך עקב הצמיחה הצפויה ברזרבות אנושיות חשובות אלה — שאני מעלה על נס מעל במה זו את תרומתם גם בתחום קידום השלום וגם בתחום ביצור הבטחון — יש לפעול נמרצות להכנת עתודה של דור המשך בתחום זה.

ידיעת שפה זו ותרבותה מאפשרת לנו טיפוח יחסי אחווה, הבנה וידידות עם הערבים שחיים אתנו, מקדמת מטרת השלום עם שכנינו ומבשרת את כוחנו הבטחוני, כך שצו השעה צריך להיות: חובת לימוד השפה הערבית והעלאת יוקרתה בציבור ובקרב התלמידים.

1. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

סגן מוזכר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונח על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ושלישית, חוק המועצה לייצור ושיווק של ירקות (תיקון מס' 2), תשל"ו—1976 — שחזר מוועדת הכלכלה.

2. הצורך בהגברת לימוד השפה הערבית בבתי-הספר בשל חיוניותה לבטחון ולשלום

שנוכל להידבר עם בני מדינות ערב לא רק באמצעות השפה האנגלית, שנעשתה בין-לאומית, אלא גם בשפתם. יש איפוא גם מוטיבאציה ללימוד השפה הערבית, כי צריך לומר את האמת, שמשבר הוראת השפה הערבית במערכת החינוך בישראל, כפי שהיה אופייני בשנים שחלפו, היה פרי שלושה גורמים: הגורם הראשון הוא העדר מוטיבאציה, העדר מניעים ללימוד השפה הערבית. היינו אומה במצור, אנחנו אומה במצור, ואנשים לא ידעו מתי ידברו בשפה זו. עם הערבים במדינת ישראל יכלו לדבר עברית, כי הם יודעים עברית, לומדים עברית ושולטים בה כהלכה.

גורם שני שהביא למשבר הוא מעגל הקסמים של העדר מוטיבאציה, הפסקת הלימודים, העדר מורים ולכן ירידה ברמת ההוראה. והגורם השלישי הוא השאלה הקשה, שעדיין אין לה פתרון: במה לשים את הדגש בלימוד השפה הערבית — בשפה המדוברת או בלימוד מעמיק ושיטתי של השפה הספרותית? שאלה זו היא שאלה רצינית מאוד מבחינה מתודית ופדגוגית. אני יכול להעיד אישית: הייתי תלמיד טוב

לי, ונוכחתי לדעת, שיש אפשרות, מבחינת צוות המורים, להיענות לתביעה זו של לימוד השפה הערבית כשפה זרה שנייה בכל השלבים; מבחינת הספרים והתכניות ניתן להעשיר, ויש להרחיב מערכת עזרי הלימוד, ובעיקר להסתייע בראדיו ובטלוויזיה החינוכית לצורך זה.

אם נלך לביצוע הדבר, ניתן לשחרר בצו, בשלב ראשון, בתי-ספר מסויימים שמסיבות טכניות אינם יכולים לעמוד בכך, עד שנגיע בטווח ארוך למפה מלאה יותר, כלומר, אפשר לבצע זאת בשלבים. אך קביעת מדיניות ברורה לחובת לימוד השפה הערבית היא הכרחית כדי לא להשאיר את ההחלטה בידי מנהלי בתי-הספר, הילדים וההורים. יש לעשות את ההיפך, יש לעשות פעולה להעלאת יוקרת הנושא בקרב תלמידים, מורים ובתי-ספר, ולעודד אותם לשאוף ללימוד השפה.

בארצות ערב השכילו לדעת את חשיבות לימוד השפה הערבית. אולי הדחף שלהם אחר — לצורך בטחון ומלחמה; ולא כמונו — כמטרה לקידום השלום.

בצבא המצרי לימוד השפה הערבית הוא חובה מדרגות קצונה מסויימות ומעלה. הם מלמדים עברית גם באוניברסיטת אלכסנדריה במצרים, באוניברסיטת

היו"ר פ. שינמן:

בין גברא לגברא נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

היו"ר פ. שינמן:

שר החינוך והתרבות ישיב להצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת קצב.

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לחברת-הכנסת נוזאת קצב על שהעלתה נושא הראוי לתשומת-לבה של הכנסת, וכן אני מודה על האינפורמאציה שכבר נמסרה בכנסת בדברי חברת-הכנסת נוזאת קצב. אומר מראש שאני מחשיב מאוד את הוראת השפה הערבית כשפה שתהא שגורה אצל כל ילדי ישראל. אמנם אין בזה תרופת קסמים לשיפור יחסינו עם שכנינו — הערבים שהם אזרחי מדינת ישראל, הדור הצעיר שבהם, יודע עברית כהלכה — אבל אין שום ספק שאנו, החיים באזור הזה, ראוי שנתוודע לשפת שכנינו, ובאמצעות השפה לתרבותם, לאורח חייהם, למורשה שעוצבה במרוצת הדורות בשפה זו.

נכון הדבר שדרושים לנו יודעי שפת ערב, כיום לצרכי בטחון, ונכון הדבר שעם בוא השלום רצוי

זו, בירתה של ישראל, מאוחדת ובלתי-מחולקת, וזוהי בה אוכלוסיה ערבית גדולה. והיעד של הרחבת לימודי הערבית, עד שיקיפו את כל ילדי ישראל, לפנינו, הוא עומד מולנו ומנחה אותנו בצעדים הראשונים.

השעה מאוחרת ואינני רוצה להאריך בדיבור.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני מבקש שהצעות ששר החינוך והתרבות משיב עליהן תישמענה בשעה מוקדמת יותר, כדי שאפשר יהיה לדון בכמה שאלות.

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:
כן, אתה רואה, תמיד משאירים את החינוך לסיפה של ישיבת הכנסת, והנושאים המדיניים-הכלכליים זוכים לעדיפות. חבל, אבל אנחנו מקבלים את הדין ומתאיצבים.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני לא מקבל את הדין.

שר-החינוך והתרבות א. ידליון:
שר החינוך והתרבות מקבל את דין הסדרים של הכנסת.

הואיל וסדר-היום של הכנסת הוא עכשיו סדר-יום גדוש, כיוון שנכנסנו לדיוני תקציב, הייתי ממליץ, בהתחשב בזאת — לא שהנושא איננו ראוי לדיון במליאה, הוא בהחלט ראוי — להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, ובה ייערך בי-רוור רציני. אני מאוד ממליץ להעביר את הנושא החשוב הזה לדיון בוועדה.

היו"ר פ. שינמן:
אני שואל את חברת-הכנסת גוזה קצב, האם את מסכימה להעביר את הצעתך לדיון בוועדת החינוך והתרבות?

גוזה קצב (המערך):
כן.

היו"ר פ. שינמן:
חברי הכנסת, ניגש להצבעה. לפנינו הצעה אחת: להעביר את ההצעה של חברת-הכנסת גוזה קצב לוועדת החינוך והתרבות.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן:
חברי הכנסת, סיימנו את סדר-היום של הישיבה הזאת. אני מודיע שהישיבה הבאה תתקיים, אם-ירצה השם, ביום שני הקרוב, בשעה 16:00. היו ברוכים. ישיבה זו נעולה.

בבית-הספר התיכון, למדתי ערבית, אני קורא ערבית, אני לא יודע לדבר ערבית. כלומר, השיטה שבה לימדו אותי ואת חברי הייתה שיטה שנכשלה בכל מה שקשור לנקודה שדיברה עליה חברת-הכנסת גוזה קצב: היכולת להידבר עם בני עמי ערב.

לאחרונה הקימונו ועדת מומחים כדי לקדם מחדש את הוראת הערבית, ועדה זו המליצה כי מטרת הוראת הערבית תהיה להקנות לתלמידים יכולת שיהיה בערבית מדוברת כדבר אחד; הכרת הכתב הערבי כדבר שני; יצירת עניין בתרבות, חיי הרוח והלשון הערבית כדבר נוסף. הוועדה המליצה שנתחיל את הוראת הערבית, בעיקר במגמת יכולת השיחה בערבית מדוברת, בכיתה ה'—ו', כשהדגש בערבית מדוברת. בחטיבת-הביניים יוכשר התלמיד לקריאת קטעי ספרות ועתונות, להבנת שידורי טלוויזיה וראדיו, לתירגום משפה לשפה, ויקנה ידע על תולדות הערבים ותרבותם, לרבות האיסלאם. אלה שירצו להמשיך בחינוך העל-יסודי, יוכלו להתמחות במגמה שלהם בתחום זה. כלומר, המטרה היא, על-פי המלצת ועדת המומחים, להגיע ללימוד לכול מכיתה ה' עד כיתה ט'.

אנחנו יכולים להתקדם למטרה זו בהדרגה; (א) מפני שעדיין לא פתרנו את הבעיה המתודית; (ב) מפני שיש צורך בהכשרה של מורים, של פוטנציאל, והתחלנו בזה; (ג) כל זה עולה הרבה כסף. והמגבלה התקציבית מכבידה כידוע על כל ביצוע של רעיון חדש.

אבל, כפי שאמרה חברת-הכנסת גוזה קצב, בשנים האחרונות עשה משרד החינוך והתרבות מאמץ מרוכז להגביר את לימוד הערבית בבית-הספר. במסגרת זו הנהגנו את לימוד הערבית המדוברת, וזאת לראשונה בכיתות ה'—ו'. ובבית-ספר אחדים הוקדם הלימוד אף לכיתות ג'—ד'. בסך-הכל לומדים בבתי-הספר היסודיים כ-53,000 תלמידים. פה התלמידים לומדים בכיתות שלמות, ולא בקבוצות לפי בחירתם. בשלב העל-יסודי של החינוך לומדים ערבית יותר מ-21,000 תלמידים בכ-120 בתי-ספר עיוניים ומקיימים.

הגדלנו בשנה הנוכחית את ההקצבה לטיפול לימוד הערבית, מ-140,000 לירות ל-500,000 לירות, וזאת כדי לאפשר את לימוד השפה ותרבות האיסלאם גם בקבוצות קטנות בנות 10—15 תלמידים בבית-הספר התיכון, נעשית פעולה גם להכשרת מורים.

בשנים האחרונות אף נחתברו ספרי לימוד אחדים על-ידי מורים ישראלים, וכן הוחל בהפקת עזרי לימוד אוריקוליים, שבחלקם יצאו כבר לאור. כמו כן הופקה סידרת שידורים ללימוד ערבית מדוברת, המ-שודרים פעמיים בשבוע. הסידרה מלווה חוברות לימוד, ושוכפלה בחלקה גם על קאסטות. כך שהתחלה נעשתה.

בשלב הקרוב הייתי רוצה להגיע ללימוד ערבית מדוברת בבתי-הספר היסודיים בכל ירושלים, כי עיר

נספחות

א. סדר-היום לשיבות רס"ח-ר"ע

- א. חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1975, תשל"ו — 1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ב. חוק מס יבוא שירותים, תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ג. חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס' 11), תשל"ו — 1975 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק התקציב לשנת הכספים 1976, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק תקציב הביניים לשנת הכספים 1976, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- ז. חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 9), תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. שאלות ותשובות.
- ט. הצעות לסדר-היום.
- י. הצעות חוק של חברי כנסת.
- יא. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- יב. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ו—1975 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 11), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- יד. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 25 של מבקר המדינה (חל"קים א', ב') — המשך הדיון.
- טו. חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ו—1975 (קריאה ראשונה) — הצעת חבר-הכנסת א. שכטרמן.
- טז. המצב במוסדות לילדים בארץ — דיון.
- יז. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 24), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק מס מכירת צמודים, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק מילווה בטחון (מפעלים מאושרים) (תיקון מס' 2), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק עידוד החסכון, הנחות ממס הכנסה וערבות למילווה (תיקון מס' 4), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק שירות מילואים (תגמולים) (תיקון מס' 11), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק המים (תיקון מס' 6), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת חבר-הכנסת צ. גרשני.
- כג. המצב בענף התיירות בישראל — דיון.
- כד. שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור — דיון.
- כה. הודעת הממשלה בדבר ההחלטה להפסיק את פעילותו של מפעל מכרות הנחושת תמנע — דיון.
- כו. חוק לתיקון פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוני צד שלישי) (מס' 3), תשל"ו—1975 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק שירות הציבור (מתנות), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק בתי המשפט (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- ל. חוק לתיקון פקודת הטלגרף האלחוטי, תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- לא. היקפו של השקעות במפעלים פטרוכימיים — דיון.
- לב. הדרכים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה — דיון.
- לג. השבתת נמל אשדוד — דיון.
- לד. סחבת בבתי המשפט — דיון.
- לה. פיטורי עובדים דרוזים בנמל חיפה — דיון.
- לו. מעמד האשה בישראל — דיון.
- לז. עליית יהודים מארצות המערב וקליטתם — דיון.
- לח. בעיית העובדים היומיים — דיון.
- לט. שביחת הימאים — דיון.
- מ. ייקור דירות לזוגות צעירים ולעולים חדשים על-ידי העלאת מחירי הקרקעות — דיון.
- מא. אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות — דיון.
- מב. התנחלויות בשומרון — דיון.
- מג. שיבוש הלשון העברית בדיבור בפומבי ובכלי התקשורת וחובת חברי הכנסת — דיון.
- מד. פיתוח קשרים עם הקהילה האירופית והיערכות המשק לקראת ביטול מכסים על המוצר האירופי — דיון.
- מה. דיון במועצת הבטחון בהשתתפות נציג אירגון המרצחים — דיון.
- מו. דיוני מועצת הבטחון וההשלכות על הטיפול בסיכסוך הישראלי-ערבי — דיון.
- מז. הצורך להכליל את מורשת התרבות של עדות המזרח בתכניות הלימודים ובספרי הלימוד — דיון.
- מח. הגברת הפיקוח למניעת מקרי שחיתות שפשו בקרב החברה בישראל — דיון.

- מט. חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ו-1975 (קריאה ראשונה).
- נ. חוק השופטים (תיקון מס' 4), תשל"ה-1975 (קריאה ראשונה).
- נא. חוק רישוי בעלי מלאכה, תשל"ה-1975 (קריאה ראשונה).
- נב. חוק החוזים האחדים (תיקון מס' 2), תשל"ה-1975 (קריאה ראשונה).
- נג. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ד-1973 (קריאה ראשונה).
- נד. הצעות סיעות הליכוד וחזית דתית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעת חוק האיגוד השי-תופי, תשל"ב-1971.
- נה. חוק דיני עונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"ל-1970 (קריאה ראשונה).
- נו. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- נז. חוק לחיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- נח. חוק לחיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- נט. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- ס. חוק לארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (הגבלת התנועה של כלי רכב), תשל"ד-1974 (קריאה ראשונה) — תשובת השר.
- סא. החלטה בדבר הסמכת ועדת הכספים לפתוח בדיון ניה על התקציב לשנת הכספים 1976.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות רס"ח-ו"ע

555. ד. זכין (המערך): דרכים למימוש זכויות החייבים המשוחררים.
556. י. הורביץ (הליכוד): הירידה המדאגה בית-רות מטבע החוץ של מדינת ישראל.
557. ש. תמיר (הליכוד): החלטת הממשלה בדבר בדיקת צעדים לביטול מצב המלחמה.
- 558-560. פטורי עובדים בקריית הפלדה בעכו בגלל סירובם לעבוד בשבת — הצעות חברי-הכנסת ק. כהנא, פ. שיגמן, מ. הכהן.
561. ש. י. גרוס (חזית דתית תורתית): המצב בחברת "אל על" וההפסדים הצפויים לה בשנה הנוכחית.
562. ד. קורן (המערך): מפגשי כבישים ומסילות ברזל גשרים ומחסומים.
563. ג. כהן (הליכוד): רביזיה במוסד השליחים נוכח בעיות העלייה והירידה.
564. נ. קצב (המערך): הצורך בהגברת לימוד השפה הערבית בבתי-הספר בשל חיוניותה לבטחון ולשלום.

ג. הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1975, תשל"ו-1976

1. תקציב נוסף לשנת 1975
- נוסף על הסכומים שהממשלה רשאית להוציאם על-פי חוק התקציב לשנת הכספים 1975, תשל"ה-1975¹ (להלן — החוק העיקרי), רשאית היא להוציא בשנת הכספים 1975 סכום נוסף של 9,145,000,000 לירות (להלן — התקציב הנוסף).
2. תחולת החוק העיקרי
- הוראות החוק העיקרי יחולו גם על התקציב הנוסף.
3. תחילה
- תחילתו של חוק זה ביום תחילתו של החוק העיקרי.

הכנסה	לירות	הכנסה	לירות
סה"כ כללי	9,145,000,000	01	מס הכנסה
חלק א' — תקבולים שוטפים	7,360,040,000	04	מסים על רכוש
חלק ב' — תקבולים ממילווה וחשבון הון	1,784,960,000	05	מס בנקים וחברות
חלק א' — תקבולים שוטפים	7,360,040,000		ביטוח
מסים ותשלומי חובה	40,000,000		מסי הוצאה
מסי הכנסה ורכוש	2,700,000,000	11	מכס והיטל על יבוא
			מס הכנסה
			מסים על רכוש
			(בניכוי קרן פיצויים)
			מס בנקים וחברות
			ביטוח
			מסי הוצאה
			מכס והיטל על יבוא

הכנסה	לירות	הוצאה	לירות
13 — מס קנייה (95%)	311,000,000 (—)	07 — משרד המטרה	44,800,000
15 — בלו	20,000,000	09 — משרד החוץ	2,740,000
18 — מס דלק	90,000,000 (—)	12 — גימלאות ופיצויים	51,900,000
19 — מס נסיעות חוץ	50,000,000	13 — הוצאות שונות	27,000,000
22 — בול בטחון	25,000,000 (—)	בטחון	3,495,000,000
23 — מס יתר והפרשי שערים	250,000,000	15 — משרד הבטחון	3,325,000,000
24 — אגרות כלי רכב (58%)	7,000,000 (—)	הוצאות חירום אזרחיות	60,000,000
26 — היטל נמלים	87,000,000 (—)	תקציב השטחים	110,000,000
מילוה חובה וארנונה	1,690,000,000 (—)	רשויות מקומיות	165,000,000
31 — מילוה מלחמה	1,690,000,000 (—)	מענק לרשויות מקומיות	165,000,000
32 — הכנסה מועברת לרשויות מקומיות		שירותי חברה	2,077,740,000
במישרין	500,000 (—)	20 — משרד החינוך והתרבות	228,597,000
(2) אגרות כלי רכב (21%)	500,000 (—)	21 — חינוך גבוה	66,000,000
33 — דרך המענק הכללי במשרד הפנים	500,000	22 — משרד הדתות	6,148,000
(1) מס קנייה (5%)	1,000,000	23 — משרד העבודה	27,230,000
(2) אגרות כלי רכב (21%)	500,000 (—)	24 — משרד הבריאות	58,746,000
ריבית ורווחים	950,000,000	25 — תגמולים לנכים	4,000,000
35 — גבוית ריבית	100,000,000	26 — משרד הסעד	14,525,000
40 — רווחי בנק ישראל	850,000,000	27 — ביטוח לאומי	788,400,000
העברות מחלק ב'	6,370,040,000	28 — השתתפות ברשות השידור	27,100,000
חלק ב' תקבולים ממלוות וחשבון הון	1,784,960,000	29 — משרד השיכון	57,000,000
מילוות בארץ	440,000,000	32 — תמיכות לייצוב מחירים	800,000,000
מילוות מהמוסד לביטוח לאומי	440,000,000	כלכלה ומשק	341,704,000
מילוות ומענקים מחו"ל	3,625,000,000	33 — משרד החקלאות	17,000,000
עודפי מזון	20,000,000	36 — משרד המסחר והתעשייה	5,150,000
מילוות ומענקי חוץ	3,605,000,000	37 — משרד התיירות	1,800,000
מקדמות מבנק ישראל	4,090,000,000	38 — עידוד היצוא	256,000,000
העברה לחלק א'	6,370,040,000 (—)	40 — משרד התחבורה	3,850,000
לירות		41 — השתתפות בתקציב הרכבת	6,500,000
הוצאה		42 — מענקים והחזרים לתחבורה	51,404,000
סה"כ כללי	9,145,000,000	45 — תשלום ריבית	530,000,000
חלק א' — הוצאה רגילה	7,360,040,000	רורבות	606,512,000
חלק ב' — הוצאה לפיתוח וחשבון הון	1,784,960,000	תקציבים מיוחדים	606,512,000
חלק א' — הוצאה רגילה	7,360,040,000	חלק ב' — הוצאה לפיתוח וחשבון הון	1,784,960,000
מימשל ומינהל	144,084,000	הוצאה לפיתוח	844,960,000
05 — משרד האוצר	12,194,000	השקעות במימשל ומינהל	3,450,000
06 — משרד הפנים	5,450,000	52 — משטרה ובתי סוהר	3,450,000
		57 — רשויות מקומיות	39,750,000
		השקעות בשירותי חברה	310,090,000

לירות	הוצאה	לירות	הוצאה
491,670,000	השקעות בענפי המשק	29,330,000	— 60
10,000,000	מפעלי מים	2,700,000	— 61
82,000,000	קווים וקידוחי נפט	17,700,000	— 63
88,400,000	תעשייה ומלאכה	—	— 64
20,770,000	תחבורה	3,800,000	מקצועית
3,000,000	כבישים	102,400,000	— 67
20,000,000	תקשורת	23,160,000	— 68
196,500,000	מפעלים שונים	491,670,000	— 70
840,000,000	תשלום חובות	71,000,000	— 72
100,000,000	הון חוזר תקציבי		

הסתיוגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1	הוצאות 16 — הוצאות חירום אורחיות
ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים:	הצעת הוועדה — 60,000,000 ל"י.
במקום "9,145,000,000 ל"י" יבוא "7,893,376,000 ל"י".	א. לבנבראון מציע:
א. לבנבראון מציע:	להעמיד את הסעיף על 1 ל"י.
במקום "9,145,000,000 ל"י" יבוא "1,000,000,000 ל"י".	לסעיף 18 — מענק לרשויות מקומיות
	הצעת הוועדה — 165,000,000 ל"י.
	א. לבנבראון מציע:
	להעמיד את הסעיף על 200,000,000 ל"י.
לתוספת ראשונה	לסעיף 20 — משרד החינוך והתרבות
לסעיף 05 — משרד האוצר	הצעת הוועדה — 228,591,000 ל"י.
הצעת הוועדה — 12,194,000 ל"י.	ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים:
ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים:	א. סעיף 892 — רורבה לשכר מורים —
להעמיד את הסעיף על 1,194,000 ל"י.	64,152,000 ל"י.
לסעיף 09 — משרד החוץ	ב. סעיף 894 — רורבה להחזר מס מעסיקים —
הצעת הוועדה — 2,740,000	12,500,000 ל"י.
ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים:	ג. סעיף 896 — רורבה — 500,000 ל"י.
להעמיד את הסעיף על 740,000 ל"י.	א. לבנבראון מציע:
לסעיף 13 — הוצאות שונות	להעמיד את הסעיף על 250,000,000 ל"י.
הצעת הוועדה — 27,000,000 ל"י.	לסעיף 21 — חינוך גבוה
ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים:	הצעת הוועדה — 66,000,000 ל"י.
להעמיד את הסעיף על 20,000,000 ל"י.	ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים:
לסעיף 15 — משרד הבטחון	להעמיד את הסעיף על 36,000,000 ל"י.
הצעת הוועדה — 3,325,000,000 ל"י.	ב. מואב מציע:
א. לבנבראון מציע:	להעמיד את הסעיף על 65,000,000 ל"י.
להעמיד את הסעיף על 1 ל"י.	לסעיף 22 — משרד הדתות
מ. פעיל מציע:	הצעת הוועדה — 6,148,000 ל"י.
להעמיד את הסעיף על 2,325,000,000 ל"י.	ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים:
	להעמיד את הסעיף על 1,148,000 ל"י.

ב. מואב ומ. פעיל מציעים :
למחוק את הסעיף.

לסעיף 23 — משרד העבודה
הצעת הוועדה — 27,230,000 ל"י.

ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 7,230,000 ל"י.

א. לבנבראון מציע :
להעמיד את הסעיף על 50,000,000 ל"י.
ב. מואב מציע :
להעמיד את הסעיף על 10,000,000 ל"י.

לסעיף 24 — משרד הבריאות
הצעת הוועדה — 58,746,000 ל"י.
ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :

להעמיד את הסעיף על 43,746,000 ל"י.
א. לבנבראון מציע :
להעמיד את הסעיף על 250,000,000 ל"י.

לסעיף 28 — השתתפות ברשות השידור
הצעת הוועדה — 27,100,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 13,100,000 ל"י.

לסעיף 29 — משרד השיכון
הצעת הוועדה — 57,000,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 12,000,000 ל"י.

א. לבנבראון מציע :
להעמיד את הסעיף על 150,000,000 ל"י.

לסעיף 32 — תמיכות לייצוב מחירים
הצעת הוועדה — 800,000,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 600,000,000 ל"י.

א. לבנבראון מציע :
להעמיד את הסעיף על 1,150,000,000 ל"י.

לסעיף 37 — משרד התיירות
הצעת הוועדה — 1,800,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 800,000 ל"י.

לסעיף 40 — משרד התחבורה
הצעת הוועדה — 3,850,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 850,000 ל"י.

לסעיף 42 — מענקים והחזרים לתחבורה
הצעת הוועדה — 51,404,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 15,404,000 ל"י.

לסעיף 47 — תקציבים מיוחדים
הצעת הוועדה — 606,512,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
למחוק את הסעיף.

לסעיף 60 — חינוך
הצעת הוועדה — 29,330,000 ל"י.
א. לבנבראון מציע :

להעמיד את הסעיף על 100,000,000 ל"י.

לסעיף 61 — חינוך גבוה
הצעת הוועדה — 2,700,000 ל"י.
ב. מואב מציע :

להעמיד את הסעיף על 1,700,000 ל"י.

לסעיף 63 — דת
הצעת הוועדה — 17,700,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 7,700,000 ל"י.

ב. מואב מציע :
להעמיד את הסעיף על 3,000,000 ל"י.

מ. פעיל מציע :
למחוק את הסעיף.

לסעיף 64 — תעסוקה והכשרה מקצועית
הצעת הוועדה — 3,800,000 ל"י.

א. לבנבראון מציע :
להעמיד את הסעיף על 100,000,000 ל"י.

לסעיף 67 — בריאות
הצעת הוועדה — 102,400,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 50,400,000 ל"י.

לסעיף 68 — סעד
הצעת הוועדה — 23,160,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 13,160,000 ל"י.

ב. מואב מציע :
להפחית 1 ל"י.

לסעיף 70 — שיכון

הצעת הוועדה — 131,000,000 ל"י.
ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת,
ח. קורפו, ז. שובל וא. שופטק מציעים :

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 70,400,000 ל"י.

לסעיף 79 — תחבורה

הצעת הוועדה — 20,770,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 770,000 ל"י.

לסעיף 83 — מפעלים שונים

הצעת הוועדה — 196,500,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים :
למחוק את הסעיף.

להעמיד את הסעיף על 31,000,000 ל"י.

ב. מואב מציע :

להעמיד את הסעיף על 101,000,000 ל"י.

לסעיף 72 — חקלאות

הצעת הוועדה — 71,000,000 ל"י.

ש. ארליך, מ. ארנס, י. בדר, י. פלומין, ג. פת, ח. קורפו, ז. שובל וא. שוסטק מציעים :
להעמיד את הסעיף על 21,000,000 ל"י.

ב. מואב מציע :

להפחית 1 ל"י.

לסעיף 76 — תעשיה ומלאכה

הצעת הוועדה — 88,400,000 ל"י.

ד. הצעת חוק החיילים המשוחררים (הוראת שעה) (תיקון), תשל"ו—1975

(הצעת חבר-הכנסת ד. זכין)

1. תיקון סעיף 3

בסעיף 7 לחוק העיקרי, במקום "לשנת תשל"ד או תשל"ה" יבוא "לשנת תשל"ד, תשל"ה או תשל"ו", ובמקום "בעד שנת הלימודים תשל"ד או תשל"ה" יבוא "בעד שנת הלימודים תשל"ד, תשל"ה או תשל"ו".

3. תיקון סעיף 9

בסעיף 9 לחוק העיקרי, במקום "תשל"ד או תשל"ה" יבוא "תשל"ד, תשל"ה או תשל"ו".

דברי הסבר

מתברר כי מסיבות שונות, מהן שאינן תלויות בחיילים המשוחררים עצמם, יש רבים שלא הספיקו למצות זכותם זו בשנות הלימודים תשל"ד או תשל"ה, מוצע בזה להאריך את תקופת הזמן למיצוי הזכות אף לשנת הלימודים תשל"ו. בכך יימנע קיפוחם של מאות לוחמים ממסיבות שונות, כאמור, לא מימשו את זכותם ללימודים על חשבון המדינה.

חוק החיילים המשוחררים (הוראת שעה), תשל"ד—1973, נתן, בין יתר הזכויות, זכות לחייל משוחרר ללמוד במוסד על-תיכוני, בשנים תשל"ד או תשל"ה, על חשבון אוצר המדינה. כן ניתנה לו זכות עדיפות להתקבל ללימודים על פני מועמדים אחרים שאינם חיילים משוחררים.

1 ס"ח תשל"ד, עמ' 31.

ה. הצעת חוק יבוא שירותים, תשל"ו—1976

(3) משיכת מטבע חוץ שמקורו מילווה שיש לפרעו במטבע חוץ שיוקצב כאמור בפסקאות (1) או (2) ;

והכל למעט הקצבה מהסוגים המפורטים בתוספת הראשונה ; שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לשנות את התוספת ;

"סוחר מוסמך" — כמשמעותו בתקנה 3(ב) לתקנות ההגנה (כספים), 1941¹, בגק ישראל או מי שהתיר לו המפקח על מטבע חוץ למכור מטבע חוץ ;

"מפקח על מטבע חוץ" — כמשמעותו בתקנות ההגנה (כספים), 1941, או מי שהוא הסמיך ;

1. הנדרות

בחוק זה —

"המנהל" — מנהל המכס והבלו ;

"הקצבת מטבע" —

(1) מכירת מטבע חוץ תמורת לירות ישראל ;

(2) משיכה מתוך פקדון מטבע חוץ של תושב ישראל, לרבות תשלום בחוץ לארץ בעד שירות מיובא בדרך של קיוון חוב המגיע לרוכש השירות ;

¹ ע"ר 1941, תוס' 2, עמ' 1380.

9. **מועד תשלום המס**
 (א) מועד תשלום מס יבוא שירותים הוא מועד החיוב במס, אולם שר האוצר רשאי לקבוע מועד מאוחר יותר לסוגים של שירותים או של הקצבות מטבע.
 (ב) ניתן צו לפי סעיף 8(ב), יהיה מועד תשלום המס או הפרשי המס תוך שבעה ימים מיום תחילתו של הצו, אולם לעניין הקצבה לשם נסיעה לחוץ-לארץ — לא יאוחר מתחילת הנסיעה.
10. **החזר מס בביטול רכישת שירות**
 (א) הוכח להנחת דעתו של המפקח על מטבע חוץ כי בוטלה רכישתו של שירות מיובא מסויים או הופחת מחירו וכי המטבע שהוקצב לרכישתו הוחזר, כולו או מקצתו, יוחזר המס לפי זה תוך שלושים יום.
 (ב) הוכח להנחת דעתו של המנהל כי בוטלה נסיעתו של אדם ששילם מס על הקצבת מטבע לנסיעה לחוץ לארץ וכי המטבע שהוקצב הוחזר — יוחזר לו המס תוך שלושים יום.
11. **גביית המס**
 (א) הסוחר המוסמך יגבה מס יבוא שירותים בעת הקצבת המטבע או יגבנו מי שקבע שר האוצר לגבי סוגים של שירותים או סוגי הקצבות מטבע לרכישת שירות מיובא.
 (ב) מי שגבה מס כאמור, יעבירו לאוצר המדינה באופן ובמועד שנקבעו בתקנות.
 (ג) פקודת המסים (גבייה) ³ תחול על גביית מס שלא שולם או שנגבה ולא הועבר לאוצר המדינה, וניתן לגבותו גם בדרך תובענה אזרחית.
12. **קנס פיגורים**
 מס יבוא שירותים שלא שולם, או נגבה ולא הועבר לאוצר המדינה במועד, יהיה מי שלא שילם או לא העביר אותו חייב בקנס פיגורים עליו בשיעור 2% לחודש, ולעניין הגבייה דין הקנס כדון המס.
13. **דרישת ידיעות ומסמכים**
 (א) כדי להבטיח ביצועו של חוק זה או תקנות לפיו רשאי המנהל לדרוש מהחייב בתשלום מס יבוא שירותים או בגבייתו למסור לו ידיעות הנוגעות לעניין ולאפשר לו לעיין בפנקסים ובמסמכים הנוגעים לעניין ולצלמם, ומהחייב במס או החייב בגבייתו רשאי הוא לדרוש שימסור לו את הפנקסים או המסמכים או את צילומם.
 (ב) צילום של מסמך שיש על גביו אישור המנהל והחייב או בא-כוחו שהוא מתאים למקור, יראו אותו לכל דבר ועניין כאילו הוא המקור.
14. **מסמכיות חיפוש ותמיסה**
 (א) כדי להבטיח ביצועו של חוק זה או תקנות לפיו רשאי מי שהמנהל הסמיכו לכך —
 (1) להיכנס לכל מקום ולערוך בו חיפוש, ובלבד שחיפוש במקום המשמש למגורים לא ייע-
- "שירות" — כל עשייה בתמורה למען הזולת שאינה מכר טובין, לרבות הקניית זכות, טובת הנאה ונכסים בלתי מוחשיים אחרים ובין השאר הקניית זכות להצגת סרטי קולנוע או לשימוש בקניין רוחני ותעשייתי וכן מתן תמיכה או מתנה; ולגבי מי שקיבל הקצבת מטבע לשם נסיעתו לחוץ לארץ — גם מכר טובין במסגרת המותר לפי היתר ההקצבה;
 "שירות מיובא" — שירות שתמורתו שולמה במטבע חוץ שמקורו בהקצבת מטבע.
2. **הטלת מס על רכישת שירות מיובא**
 (א) יוטל מס על יבוא שירותים למעט השירותים המפורטים בתוספת השנייה.
 (ב) שר האוצר יקבע בצו את שיעור המס; השיעור יהיה אחד ויכול שיהיה באחוזים ממחיר השירות או בסכום קצוב או בשתי הדרכים כאחת או לפי חישוב אחר.
 (ג) שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לשנות את התוספת.
3. **תחולת חוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף)**
 הוראות חוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949², יחולו על צווים לפי סעיף 2(ב) כאילו היו צווים לפי סעיף 1 לחוק האמור, בשינויים המחוייבים לפי העניין ובשינויים אלה: במקום "חודשיים" קרי "שבועיים" והזמן שבין כנסי הכנסת יבוא במניין.
4. **מחיר שירות מיובא**
 מחירו של שירות מיובא מסויים הוא סכום המטבע שהוקצב לרכישתו; מחירו של כלל השירותים המיוצאים שרוכש תושב ישראל בכספי הקצבת מטבע שקיבל לשם נסיעתו הוא סכום המטבע שהוקצב לנסיעתו.
5. **החייב במס**
 החייב במס יבוא שירותים הוא מקבל הקצבת המטבע לשם תשלום בעד השירות המיובא.
6. **תחולת החיוב**
 חובת תשלום מס יבוא שירותים תחול גם על המדינה ועל כל אדם הפטור לפי דין אחר ממס עקיף.
7. **עירעור**
 החולק על חבותו במס יבוא שירותים רשאי לערער לפני בית-המשפט המחוזי שבחלום שיפוטו נמצא מקום מגוריו; הגשת הערעור אינה דוחה את תשלום המס, אלא אם הורה בית-המשפט אחרת.
8. **מועד החיוב במס**
 (א) מועד החיוב במס יבוא שירותים הוא מועד הקצבת המטבע לרכישת השירות.
 (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי שר האוצר לקבוע, בצו המטיל את המס, מגדילו או מקטיגו, שתחולת הצו תהא גם לגבי רכישת שירותים מיובאים שלרכישתם הוקצב כבר מטבע חוץ אך טרם נוצל.

² ס"ח תש"ט, עמ' 154.³ חוקי א"י, כרך ב', עמ' 1374.

17. עבירה של חבר בני אדם

נעברה עבירה לפי חוק זה או תקנות לפיו בידי חבר בני אדם, מואגד או בלתי מואגד, יאשם בעבירה גם כל מי שבעת ביצועה היה מנהל פעיל, מזכיר, נאמן, בא-כוח, שותף פעיל, חשב, מנהל חשבונות או כל פקיד אחראי אחר, זולת אם הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו או שנקט כל האמצעים הנאורים תים כדי להבטיח קיום הוראות החוק.

18. אחריות למעשי עובד

נעברה עבירה לפי חוק זה או תקנות לפיו במהלך פעילותו של חייב במס, של סוחר מוסמך או של מי ששר האוצר קבעו לפי סעיף 11(א), בידי פקיד, פועל או שלוח, יאשם בה גם החייב במס, הסוחר המוסמך או מי ששר האוצר קבעו כאמור, זולת אם הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו או שנקט כל האמצעים הנאותים כדי להבטיח קיום הוראות החוק.

19. כופר כסף

(א) עבר אדם עבירה לפי חוק זה או תקנות לפיו או נחשד בה, רשאי המנהל, בהסכמת אותו אדם, לקחת מידו כופר כסף בסכום שלא יעלה על הקנס הגבוה ביותר שניתן להטיל בשל אותה עבירה, ומשעשה כן יופסק כל הליך משפטי לעניין העבירה; אולם אם הוגש כתב אישום, אין לקחת כופר כסף אלא אם היועץ המשפטי לממשלה ציווה על עיכוב הליכי המשפט.

(ב) המנהל רשאי להתנות לקחת כופר כסף במתן התחייבות להימנע מעבירה על הוראות חוק זה או תקנות לפיו תוך תקופה שיקבע ושלא תעלה על שלוש שנים; ההתחייבות תהיה ערובה שלא תעלה על הקנס הגבוה ביותר שמוותר להטיל בשל העבירה שכופרה, ותהיה בערבות צד שלישי או בלי ערבות, כפי שיקבע המנהל.

(ג) הורשע אדם בעבירה שהתחייב לפי סעיף קטן (ב) להימנע ממנה, תיגבה הערובה כחוב לפי חוק זה.

20. פוריות

לא יגלה אדם ידיעה שהגיעה אליו אגב ביצוע חוק זה, אלא אם —

(1) שר האוצר התיר לגלותה;
(2) נדרש לגלותה בהליך משפטי על פי חוק זה או חוק מסים כמשמעותו בחוק לתקון דיני מסים (חילופי ידיעות בין רשויות המס), תשכ"ז-1967.⁵

(ב) הגיעה לאדם ידיעה על פי סעיף קטן (א), יראוהו כמי שקיבל אותה אגב ביצוע חוק זה.

(ג) גילה אדם שלא כדין ידיעה שהגיעה אליו אגב ביצועו של חוב זה, דינו — מאסר שנה או קנס 20,000 לירות.

21. אצילת מסמכיות

המנהל רשאי לאצול מסמכיותיו לפי חוק זה לא-חר, אם בדרך כלל ואם לעניין מסויים או לאור מסויים.

שה אלא על פי צו של שופט בית-משפט שלום;

(2) לתפוס כל פנקס ומסמך אם יש חשד שנעברה עבירה והוא עשוי לשמש ראיה לביצועה;

(3) לחקור כל אדם, בלי לגרוע מהוראות כל דין בדבר ראיות מסויות, ובלבד שלא יחקר ביזמתו את בן-זוגו של החייב במס או החייב בגבייתו או את ילדיו או הוריו;

(4) למנוע כניסתו של אדם לכלי הסעה לשם נסיעה לחוץ לארץ אם לא הוכיח להנחת דעתו של המנהל כי שולם המס או שהוא אינו חייב בו.

(ב) מי שהוסמך לעניין סעיף קטן (א) יהיו לו סמכויות של שוטר למניעת עבירות או לגילויין וסמכויות של קצין משטרה בדרגת מפקח לפי סעיף 2 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות)⁴, וסעיף 3 לפקודה האמורה יחול על הודעה שרשם.

15. עבירות

(א) מי שהפר כמפורט להלן הוראה מהוראות חוק זה או תקנות על פיו, דינו — מאסר שנה או קנס 20,000 לירות, או פי שלושה מטובת ההנאה שהשיג או שנתכוון להשיג, הכל לפי הסכום הגדול:

(1) לא גבה את המס או לא העבירו במועד לאוצר המדינה כאמור בסעיף 11;

(2) סירב או נמנע למסור ידיעה, מסמך או פנקס שהוא חייב למסרם לאחר שנדרש לעשות כן;

(3) סירב או נמנע להתייצב לחקירה לאחר שנדרש לעשות כן;

(4) מסר ידיעה לא נכונה או לא מדויקת בלא הסבר סביר או שמסר מסמך או פנקס הכריז ללים ידיעה כאמור;

(5) השמיד או שינה כל מסמך או פנקס שנדרש למסרו;

(6) הפריע לאדם לבצע את המוטל עליו מכוח חוק זה או מנע זאת ממנו.

(ב) עבר אדם עבירה מן המפורטות בסעיף קטן (א) מתוך כוונה להתחמק מתשלום מס או מהעברתו לאוצר, דינו — מאסר שלוש שנים או קנס 100,000 לירות, או פי שלושה מסכום המס שמתחש-לומ או מהעברתו כאמור להתחמק או התכוון להתחמק.

16. עבירה שלא נקבע לה עונש

מי שהפר הוראה מהוראות חוק זה ולא נקבע לה-פרה עונש, או הפר הוראה בתקנות על פיו כשנאמר בתקנות שההפרה היא עבירה, דינו — מאסר שלושה חודשים או קנס 5,000 לירות.

⁴ חוקי א"י, כרך א', פרק ל"ד, עמ' 439.

⁵ ס"ח תשכ"ז, עמ' 136.

22. ביצוע ותקנות

שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

23. תחילה

תחילתו של חוק זה יום לאחר קבלתו בכנסת.

תוספת ראשונה

(סעיף 1)

- (1) משיכת מטבע מתוך פקדון פמ"ז יצואן, פקדון תמ"מ או פקדון פמ"ז כבול של חברות ספנות ותעופה, כמשמעותם בהוראות המפקח על מטבע חוץ;
(2) משיכת מטבע מתוך פקדון מטבע חוץ שמקורו
- בהקצבת מטבע לנסיעה לחוץ לארץ, שבקשר אליה שולם מס יבוא שירותים והמטבע הוחזר לישראל;
(3) תשלום בדרך קיזוז שעשה יצואן, לרבות יצואן שירותים, בהתאם להוראות המפקח על מטבע חוץ.

תוספת שנייה

(סעיף 2(א))

- (1) הובלה וביטוח של טובין המיובאים לישראל או מיוצאים ממנה;
(2) שירותי הון שהם ריבית, דיבידנד, רווחים, עמלות בקשר למילווה, עמלות הבטחה, דמי זכיון ועמלות בקשר לעסקאות עתידיות;
(3) עמלות בקשר לגיוס הון;
(4) שכירות או חכירה של ציוד ששולם מכס על יבואו;
(5) הקניית זכות לקבלת גימלאות;
(6) הסעה לחוץ לארץ.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לשם החוק לה על שיעור ההיטל הכללי החל על יבוא טובין.

י. בדר מציע:

החוק ייקרא "חוק מס הקצבת מטבע חוץ".

לסעיף 1

י. בדר מציע:

ח. קורפו מציע:
בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "ובתנאי ששיעור המס לא יעלה על שיעור ההיטל הכללי על יבוא טובין".

לסעיף 6

ז. ארליך, י. פלומין וג. פת מציעים:
בסופו ייוסף "למעט שירותים שנתנו בעלי מניות לחברה שאושרה על-פי חוק לעידוד השקעות הון".

לסעיף 7

ח. קורפו מציע:
במקום הסיפה המתחילה במלים "הגשת העיר-עור" יבוא "הגשת העירעור דוחה את תשלום המס וזולת אם הורה בית-המשפט אחרת".

לסעיף 8

י. בדר מציע:

למחוק סעיף קטן (ב).

לסעיף 11

ז. ארליך, י. פלומין וג. פת מציעים:
בסעיף קטן (ב), אחרי "בתקנות" יבוא "בא-שור ועדת הכספים של הכנסת".

לסעיף 14

ז. ארליך, י. פלומין וג. פת מציעים:
בסעיף קטן (א)(3), בסופו, יבוא "או את עוב-

בהגדרת "הקצבת מטבע" —
(1) למחוק פסקה (3) ואת הסיפה המתחילה במלים "והכל למעט".
(2) הגדרת "שירות" תנוסח כך:
"שירות" — שלרכישתו או לתמורתו הוקצב מטבע חוץ".

ז. ארליך, י. פלומין וג. פת מציעים:

(1) בהגדרת "הקצבת מטבע", בסופה של פסקה (3) יבוא "במידה שהחוב נוצר עקב פעולה שבגינה ניתנו תמריצי יצוא".
(2) בהגדרת "שירות" יימחקו המלים "וכן מחו תמיכה או מתנה".

לסעיף 2

י. בדר מציע:

(1) בסעיף קטן (א), אחרי המלים "מס על יבוא שירותים" יבוא "בשיעור 15%".
(2) סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יימחקו.

ז. ארליך, י. פלומין וג. פת מציעים:
בסעיף קטן (ב) —

(1) אחרי המלה "בצו" יבוא "באישור ועדת הכספים".
(2) בסופו יבוא "ובלבד ששיעור המס לא יע-

מהקנס שיוטל".

ח. קורפו מציע :

בסעיף קטן (א) בסופו יבוא "אין לקחת כופר כסף במקרה של עבירות לפי סעיפים 15(ב) 20(ג)".

לסעיף 20

ש. ארליך, י. פלומין וג. פת מציעים :

בסעיף קטן (א) (1) יבוא בסופו "למטרות הב" טחת גביית מס או תשלום חובה אחר שהו" טל כדין".

הוספת סעיף

י. בדר מציע :

אחרי סעיף 23 יבוא סעיף זה :

"24. תוקף

תקפו של חוק זה עד יום " בטבת תשל"ז (31 בדצמבר 1977)".

דו המועסק בענייניו על יסוד מהימנות אי- שית".

לסעיף 15

ש. ארליך, י. פלומין וג. פת מציעים :

(1) בסופו של סעיף קטן (א) (3) יבוא "כדין".
(2) בסעיף קטן (ב), במקום "עבר אדם" יבוא "חזר ועבר אדם".

ח. קורפו מציע :

בסעיף קטן (א) יימחקו המלים "או תקנות על פיו".

לסעיף 16

ש. ארליך, י. פלומין וג. פת מציעים :

אחרי המלים "בתקנות על פיו" יבוא "שאוש" רו על-ידי ועדת הכספים של הכנסת".

לסעיף 19

ש. ארליך, י. פלומין וג. פת מציעים :

בסעיף קטן (ב) בסופו יבוא "הערובה תקוזה

ו. החלטה בדבר הסמכת ועדת הכספים לפתוח בדיונה על התקציב לשנת 1976

ועדת הכספים לפתוח בדיונה להכנת התקציב ותקציב הביניים לשנת 1976 לקריאה שנייה ולקריאה שלישית מיד לאחר הרצאת שר האוצר.

בהתאם לסעיף 3 להחלטת ועדת הכנסת מיום ג', ט"ז באדר א' תשל"ו (17 בפברואר 1976), בדבר סדרי הדיון בתקציב השנתי, בפעולות המשרדים ובמדיניותם לשנת 1976, מחליטה בזה הכנסת להסמיך את

ז. מסקנות ועדת העבודה בנושא הפעלת חוק בינוי ומינוי של אזורי שיקום

היקף האוכלוסיה

לוועדת העבודה נמסר כי עם קבלת חוק בינוי ומינוי של אזורי שיקום בכנסת, בשנת 1965, הראו הנתונים הסטטיסטיים של אותה שנה כי 75 אלף בתי-אב שזכו 310 אלף נפש התגוררו בתנאי דיור ירודים. על אף המאמצים של חלקים באוכלוסיית השכונות ומאמצי הממשלה לשקם שכונות אלה לא חל שינוי מהותי בסדר גודל האוכלוסיה המתגוררת בתנאים אלה בגלל חילופי אוכלוסיה וחוסר אפשרות של הריסת מבנים מתפנים. על פי סקר שהתפרסם בשנת 1975 מתגוררות כ-64 אלף משפחות בתנאים תת-תקנים, דהיינו דיור פגום, דיור ארעים וצפיפות דיור. אוכלוסיות משכונות העוני מתגוררות בשכונות מגורים, חלקם בשכונות ותיקות בערים הגדולות שהוקמו עוד לפני קום המדינה, חלקם בשרידי מעברות ובשכונות שהוקמו בשנות החמישים לעלייה שהגיעה באותה השנים, חלקם במבני עץ ואסבסטונים שהוקמו בשכונות עוליים שהגיעו בשנות השישים.

המאפיין שכונות אלה הוא — רמת פיתוח נמוכה, בכלל זה רשת כבישים, והרמה הסאניטארית והשירותים לעומת הרמה המקובלת והנמצאת בעלייה מתמדת בשכונות חדשות. לכך מתלוות התבלות פיסית של המבנים ותופעות חברתיות חמורות.

מליאת הכנסת העבירה ביום כ"ז בכסלו תשל"ה (11 בדצמבר 1974) לוועדת העבודה את הדיון בהצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת ח. שמעוני בנושא הנ"ל.

הוועדה קיימה חמש ישיבות לדיון בנושא ובמהלכן שמעה את ראש עיריית ירושלים מר ט. קולק, ראש עיריית תל-אביב, מר ש. להט, מנכ"ל משרד השיכון, סמנכ"ל משרד השיכון ואת נציגי המשרד; כן שמעה הוועדה את מנהל הרשות לבינוי ומינוי, מנהלי החברות "פרוזת", "שקמונה" ו"חלמיש"; נציגי חברת "עמידר" ונציגי ועד השכונות בתל-אביב. הוועדה ערכה גם סיור בשכונות ירושלים וחיפה.

ועדת העבודה כבר נתנה את דעתה בעבר על בעיית משכונות העוני. במסקנותיה אשר הונחו על שולחן הכנסת ב-24 במאס 1971 היא קבעה בין היתר: "ועדת העבודה מציינת שקיום משכונות העוני פוגע בבריאותן של המשפחות המתגוררות בדירות אלה, מקשה על ילדיהן להתמסר ללימודים, מונע חיי משפחה תקינים ויוצר בעיות חברתיות חמורות. הוועדה מת-ריעה מפני הסכנה הטמונה בהמשך קיומם של שכונות עוני לחברה הישראלית ותובעת מן הממשלה להכין תכנית מקיפה ומפורטת לחיסול משכונות עוני תוך העשור הקרוב והבטחת שיכון נאות לדייריהם".

ידי חברות "עמידר" ו"מגיור", בהרחבת דיור ושיפור תשתית השכונתית דוגמת הקטמונים, מעברת משקי עזר בבאר-שבע המועברים לדירות שהוכנו בשבילם מראש.

הוועדה התרשמה כי תכניות אלה לא הביאו לפתרון משמעותי לאוכלוסיה עקב מספר המשפחות הקטן, יחסית לגודל האוכלוסיה, שפנו לקבלת הסיוע והאחוז הנמוך בביצוע תכניות אלה.

לפי נתונים שנמסרו בוועדה התברר, כי מכלל 45 אלף משפחות הוכאות להלוואות במסגרת +3, הגישו בקשות כ-10,000 משפחות, ומהן נמצאו זכאיות וניצלו זכותן רק כ-2,000 ואף הן דווקא מן המבוקשות שבאוכלוסיה.

לאחר הדיונים והעיון בחומר באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. ועדת העבודה מביעה את צערה על כי לא חלה התקדמות משמעותית בפתרון בעיית הדיור של משכנות העוני במשך עשר השנים האחרונות על אף המאמצים שנעשו על-ידי הממשלה.

הוועדה מציינת כי האמרת מחירי הדירות, גודל המשפחה של דיירי השכונה ורמת הכנסתם הנמוכה אינם מאפשרים לדיירי השכונות להיחלץ ממצבם הקשה.

2. הוועדה מציינת בחיוב את הפעולות שנעשו על-ידי משרד השיכון והחברות המשכנות — "חלמיש", "פרוות" ו"שקמונה" — להטבת תנאי הדיור וכן הפעולות הנעשות על-ידי "עמידר" ו"מגיור" בהרחבת דיור ובשיפור דירות. עם זאת קובעת הוועדה כי לא היה בפעולות אלה כדי לתת פתרון כולל לבעיית הדיור של תושבי משכנות העוני.

3. הוועדה בדעה כי הנסיון מלמד שבעיית הדיור של שכונות העוני מחייבת פעולה מקיפה וכוללת במסגרת אירגונית ותקציבית מתוכננת על פי המגמות והעקרונות שנקבעו בחוק פינוי ובינוי של אזורי שיכון.

4. הוועדה מביעה את צערה שמאז קבלת החוק בשנת 1965 לא ננקטו האמצעים ולא הוקצו הסכומים הדרושים להפעלת החוק הלכה למעשה ומספר האתרים שהוכרו על שיקומם הצטמצם בשלושה ושוקמו למעשה רק שתי שכונות — האזור העתיק של צפת וכפר שלם — ואילו ההכרזה על אזור הנחלאות בוטלה למעשה.

5. הוועדה בדעה כי יש צורך חיוני בקיומו של חוק כולל הבא לטפל במשכנות עוני טיפול כולל, כא-תר שיקום וטיפול קהילתי באוכלוסיה, ומכאן שאין מקום לבטל את החוק לפינוי ולבינוי.

הוועדה בדעה כי יש להתאים את החוק למציאות המשתנה ולתקן את הליקויים והפגמים שנתגלו כדי לאפשר הפעלתו.

6. הוועדה בדעה כי יש לחוק בחוק את מעמדה ולהרחיב את סמכויותיה של הרשות לפינוי ובינוי ולאפשר לה שליטה ופיקוח בתקציב הביצוע.

7. ועדת העבודה שמעה מפי נציגי הרשות לפי-

לוועדה נמסר על-ידי נציגי משרד השיכון ונציגי הרשות לבינוי ופינוי כי אמנם רבבות משפחות של בעלי יכולת עזובות, בעזרת גורמים ממלכתיים, את שכונות העוני ועוברות לשיכונים חדשים; בין אלה משפחות מרובות ילדים שנטשו את דירותיהן באזורי פיתוח, וזוגות צעירים מחוסרי אמצעים הנאלצים לגור עם ההורים על-ידי תוספת צריף או חדר, דבר המכביד ומרפס את מראה השכונה.

תופעות אלו מקשות על תהליך חיסול משכנות העוני. אוכלוסיה זאת ממשיכה להתגורר בתנאי דיור קשים ובקרב תושביה גוברת ההתמרמרות כאשר לנגד עיניהם צצים בנייני פאר ושכונות חדשות שאינן מיועדות לשיפור תנאי מגוריה.

מגמות החוק לבינוי ופינוי של אזורי שיכון, תשכ"ד—1965

החוק לבינוי ופינוי של אזורי שיכון נועד לתת בידי הממשלה כלי לפתרון כולל של הבעיה; כלומר לאפשר לממשלה ליצור מסגרת שתוכל להתמודד עם כל בעיות השכונה — פינוי, בינוי, תשתית, עבודת קהילתית ופעולות אחרות שיסייעו לשיקום הכולל של השכונה.

לוועדה נמסר, על-ידי מנהל הרשות לפינוי ובינוי, כי בתחילת עבודתה של הרשות שהוקמה על פי החוק נעשה סקר המקומות השונים, ניתוח הבעיות והגדרת סדרי עדיפויות לטיפול כוללני. לאחר זאת הוחל בתיכנון מפורט של אתרים לשיקום והכנסת החומר הרלבנטי לטיפול. בנוסף לשלושה אתרים שהוכרו עליהם כחוק טיפלה הרשות במישור התיכנוני בעוד 27 אתרים.

משיקולים שונים הוחלט על שלושה אתרים בעדיפות ראשונה: העיר העתיקה בצפת, כפר שלם בתל-אביב ושכונת הנחלאות בירושלים. ב-1969 בוצעה הכרזה בשלושת האתרים על פי החוק. הטיפול בשלושת אזורי השיכון היה שונה בהתאם לבעיות השונות שעמדו לפני הרשות:

1. כפר שלם. בכפר שלם טיפלה החל משנת 1961 חברת חלמיש, שהיתה חברה ממשלתית-עירונית, בהצלחה מרובה. לאחר ההכרזה על כפר שלם כאזור שיקום הסמיכה הרשות את חברת חלמיש למשיך ולטפל באזור. חברת חלמיש עשתה ועושה כמיטב יכולתה לסיים את הטיפול בכפר שלם על פי התכנית המאושרת.

2. בעיר העתיקה בצפת. האזור מחייב טיפול מיוחד עקב הבינוי הקיים, בכלל זה קיומם של אתרים קדושים במקום וצורת הבינוי המיוחדת, וכן עקב הרכב הבעלות על הנכסים הקיימים. הפעילות במקום היא איטית ונועדה למנוע המשך תהליך ההתבלות הפיסית של האזור ועידוד איכלוס המקום על-ידי בעלי הבתים או בעלים חדשים.

נמסר לוועדה על-ידי מנכ"ל משרד השיכון כי משרדו פעיל בשני מישורים לפתרון הבעיה:

במישור הטיפול האינדיבידואלי — במסגרת הנקראת +3 המבוצעת על פי קריטריונים ושיטות ניקוד; במישור הטיפול השכונתי — בגדר הפעולות שנעשו על-

לשיקומן של שכונות הלכה למעשה ויתנו בידי הרשות את האמצעים הדרושים מכוח סמכותה בחוק לטפל טיפול כלול במשכנות העוני ברחבי הארץ.

9. הוועדה מביעה את דעתה כי יש לתת סמכות לרשות להכריז גם על מבנה יחיד ו/או קבוצת מבנים, שנמצאו בלתי מתאימים למגורים או שהם מהווים סכנה לציבור.

10. הוועדה בדעה כי פעולת השיקום תובעת שיתוף פעולה מצד משרדים ממשלתיים שונים וגופים אחרים כמו מינהל מקרקעי ישראל, "עמידר", "עמיגור" ועוד. יש צורך לתאם בין גופים אלה בכדי לרכז את מאמצייהם והקצבותיהם בכל אתר שיוחלט לשקמו.

11. הטיפול באתר הנחלואת היה כושל מתחילתו ועד סופו. ההכרזה הראשונה על שיקום היתה ב-1969 וכעבור זמן מה בוטלה עקב לחצים שונים. ב-1971 חזרה הרשות על ההכרזה, ושוב בלחצים צומצם אתר השיקום עד כדי כך שמראש היה ברור שביצועו יהיה כרוך בקשיים. ועדת העבודה נתנה דעתה על כך שגם האתר המוקטן לא זכה לטיפול נאות.

שלוש שנים לאחר הכרזת החוק רק 15 משפחות מתוך 625 המשפחות פונו מן האזור, לא הוחל כלל וכלל בבינוי כל שהוא, וגם לא נראתה באופק הכוונה לבצע את תכנית השיקום המקורית למען תושבי האזור. המגמה היא להפכה לתכנית פינוי רב שנתית, ובינתיים מוקפאות זכויותיהם של הדיירים והבעלים כאחד וההכרזה לא זו בלבד שאינה מסייעת אלא מכבידה על פתרונות אחרים לדיור. תושבי האזור אשר תחילה נלהבו מהתכנית איבדו אמונם בה.

כתוצאה מכך נוצר מצב, כפי שהגדירו ראש עיריית ירושלים, שעדיף לבטל את ההכרזה על אזור הנחלואת מאחר שתושבי השכונה איבדו את האמון ברשויות ובסמכויות המטפלות בזה.

בינתיים המליצה הנהלת עיריית ירושלים על ביטול הכרזת הנחלואת כאזור שיקום, ובנסיבות שנוצרו מצטרפת ועדת העבודה להמלצה זו.

עם זאת תובעת ועדת העבודה מן הגורמים הנוגעים בדבר להכין תכניות לטיפול נאות ומיידי במצוקת הדיור של תושבי הנחלואת, אשר הוכחה מעל לכל ספק, ובמשך שנים רבות תלו ייהם, לשווא, בשיקום האזור על-פי החוק האמור. על משרד השיכון ועיריית ירושלים להכין תכניות לא רק להקלת מצוקת הדיור, אלא גם לשיפור חזות האזור והשכונה ובהקמת מרכזים חינוכיים וקהילתיים, לטיפול ולשיקום חברתי וחינוכי ובמיוחד של הנוער.

גוי ובינוי על פרטי התכנית אשר לפיה אותרו 153 שכונות ואתרים לשיקום, בכלל זה 38 בשלוש הערים הגדולות. מתוך אלה נבחרו 37 אתרים לטיפול שיתופי בשלב ראשון.

ועדת העבודה ממליצה לגשת לבירור ולאישור התכנית שהוגשה על-ידי הרשות ולהקצאת האמצעים המתאימים לביצועה תוך קביעת לוח זמנים מפורט ומחייב על פי עיקרי התקנות.

נציג משרד השיכון מסר כי ב-20 אתרים מתוך 37 שנבחרו הוחל בשיקום.

8. כדי לאפשר הפעלת החוק הלכה למעשה יש להכניס בו את השינויים הבאים:

(א) בסעיף 37 לחוק ייקבע כי הפיצויים בעד מקרקעין שהופקעו מבעלים שאינם מחזיקים בהם ושאינם זכאים לדיור חלוף יהיו צמודים למדד יוקר הדירות (שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה תפרסם לפי הזמנת משרד השיכון) או למדד יוקר המחיה, הכל לפי רצונו של בעל הנכס המופקע.

(ב) יפורש בסעיף 34 לחוק כי הפקעת מקרקעין למטרת בינוי או שיקומו של אזור שיקום ושל מקרקעין סמוכין, לרבות איכלוס ביניים ושיקום תושבייהם על-ידי הרשות, יהוו פעולה לצורך דיור.

(ג) ייקבע בחוק כי למרות האמור בחוק הגנת הדייר (נוסח משולב), תשל"ב-1972, תהא הרשות רשאית בהסכם עם הדייר המחזיק בדירה לרכוש ממנו את החזקה בדירה בתנאי שתשלם לבעל הבית את חלקו בדמי המפתח על-פי הוראות החוק האמור. לאחר שרכשה הרשות חזקה, כאמור, תוכל להשתמש בדירה ולשכן את מי שתבחר ללא הסכמת בעל הבית.

(ד) ייאמר כי הרשות תהיה מורשית להאציל מסמך כויתיה לגופים משפטיים קיימים, ואולם לא יימסר פרוייקט שיקום שכונה לגוף כזה אלא לאחר שתוגש תכנית מפורטת לשיקום האתר ונקבעה ועדת היגוי שבה ישתתפו גם נציגי האתר.

(ה) יש לתקן סעיפים 12, 13 לחוק ביחס לתקציב הרשות ולהתאימו להצעת החוק שהוגשה כדלקמן: עד 30 בספטמבר של כל שנה תכין ותגיש הרשות באמצעות שר השיכון לאישור הממשלה את תקציבה לשנה המתחילה ב-1 באפריל של השנה שלאחר מכן ותכנית כללית לפעולותיה באותה שנה; הקצבות מאוחרות המדינה טעונות אישור הכנסת.

תיקונים אלו בחוק יעניקו לרשות סמכויות לפעול

סיכום הישיבות

בדבר הסמכת ועדת הכספים לפתוח בדיונה על התקציב לשנת 1976.

הוחלט: לקבל את ההחלטה.

ד. בהמשך הדיון על חוק התקציב לשנת הכספים 1976, תשל"ו—1976, וחוק תקציב הביניים לשנת הכספים 1976, תשל"ו—1976, השתתפו: י. בדר י. קרגמן.

ה. ש. תמיר הגיש הצעה לסדר-היום על החלטת הממ"שלה בדבר בדיקת צעדים לביטול מצב המלחמה. שר-החץ י. אלון השיב להצעה.

מ. פעיל הציע לא לכלול את העניין בסדר-היום.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החץ והבטחון. ש. אלון מסרה הודעה בדבר הימנעות סיעתה מהצבעה.

ו. א. אגוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על העברת הצעת חוק והצעות לסדר-היום לוועדות המתאימות.

ז. בהמשך הדיון על חוק התקציב לשנת הכספים 1976, תשל"ו—1976, וחוק תקציב הביניים לשנת הכספים 1976, תשל"ו—1976, השתתפו: א. מלמד, א. אפרת, ש. ארליך, י. גולן, ע. אמוראי.

ח. שר-התחבורה ג. יעקבי השיב על 7 שאילתות של חברי הכנסת: א. זכני, י. תמיר, ע. נוף, ש. ארבל-אלמוזלינו, א. הרליץ, ה. זיידל, פ. שינמן. שר-התיירות מ. קול השיב על 3 שאילתות של חברי הכנסת: מ. פעיל, ע. אמוראי, ה. זיידל.

שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב על 2 שאילתות של חברי הכנסת: י. בארי, ש. ארבל-אלמוזלינו. שר-הבטחון ש. פרס השיב על 16 שאילתות של חברי הכנסת: ד. זכני, א. אליאב, מ. פעיל, ט. ארבל-אלמוזלינו, פ. גרופר, מ. פרידמן, ה. זיידל, י. דרניצקי (יודין), א. אבוהצירא, א. הרליץ, א. לין.

ישיבה ר"ע (כ"ד באדר א' תשל"ו — 25 בפברואר 1976) היו"ר — מ. שחל; פ. שינמן.

א. מזכיר הכנסת ג. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. ראש-הממשלה י. רבין השיב על 66 שאילתות של חברי הכנסת: י. הורביץ, ז. שובל, ג. פת, י. שערי, ב. מואב, י. בארי, פ. גרופר, י. תמיר, ע. נוף, מ. פעיל, ש. תמיר, א. לבני, מ. בן-פורת, מ. כהן, א. ורדיגר, א. לין, ש. לורינץ, א. שוס"ט, א. אולמרט, ל. דיציאן, ג. כהן, א. כץ, ה. זיידל, י. שריד, ת. טובי, מ. פרידמן, פ. שינמן, ג. קצב, ח. גרוסמן, ש. אלון, י. מודעי, ד. קורן, א. מלמד, א. אבטבי, נ. אליעד.

ג. כהנא, פ. שינמן ומ. כהן הגישו הצעות (נפר-דות) לסדר-היום בדבר פיתורי עובדים בקריית הפלדה בעכו בגלל סירובם לעבוד בשבת. שר-העבודה מ. ברעם השיב להצעות.

ישיבה רס"ח (כ"ב באדר א' תשל"ו — 23 בפברואר 1976)

היו"ר — י. ישעיהו; מ. שחל.

א. מזכיר הכנסת ג. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. חברי-הכנסת ב. הלוי דיווח על הסימפוזיון שנת-קיים מטעם האגוד הבינ-פארלאמנטארי בז'נבה.

ג. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1975, תשל"ו—1976. בוויכוח השתתף י. בדר.

ד. מזכיר הכנסת ג. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ה. בהמשך הדיון על חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1975, תשל"ו—1976, השתתפו: ג. פת, א. לבנבראון, ז. שובל, מ. פעיל, ב. מואב, י. קרגמן השיב למתווכחים.

הוחלט: לקבל את החוק.

ו. ד. זכין הגיש הצעה לסדר-היום בדבר דרכים למי-מוש זכויות החיילים המשוחררים. שר-האוצר י. רבינוביץ השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת.

א. לין מסר הודעה בדבר הימנעות סיעתו מהצבעה.

ז. ד. זכין הגיש הצעת חוק החיילים המשוחררים (הר"ראת שעה) (תיקון), תשל"ו—1975. שר-האוצר י. רבינוביץ השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

ח. י. הורביץ הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הירידה המדאגה ביתרות מטבע החץ של מדינת ישראל. שר-האוצר י. רבינוביץ השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת.

ט. י. קרגמן הביא לקריאה שנייה חוק מס יבוא שר-רותם, תשל"ו—1976. בוויכוח השתתפו: י. בדר, י. פלומין, י. קרגמן השיב להם. הוחלט: לקבל את החוק.

ישיבה רס"ט (כ"ג באדר א' תשל"ו — 24 בפברואר 1976)

היו"ר — י. ישעיהו; א. גיבלר; ש. ז. אברמוב.

א. מזכיר הכנסת ג. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. שר-האוצר י. רבינוביץ הביא לקריאה ראשונה חוק התקציב לשנת הכספים 1976, תשל"ו—1976; חוק תקציב הביניים לשנת הכספים 1976, תשל"ו—1976.

ג. יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו הביא הצעת החלטה

- ז. הוחלט: להעביר את ההצעה של חברי הכנסת פ. שינמן לוועדת העבודה.
- ד. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ה. ש. י. גרוס הגיש הצעה לסדר-היום בדבר המצב בחברת "אל על" וההפסדים הצפויים לה בשנה הנוכחית. שר-התחבורה ג. יעקבי השיב להצעה. ש. לורינץ הציע להעביר את הנושא לוועדה. הוחלט: לא לכלול את העניין בסדר-היום.
- ו. ד. קורן הגיש הצעה לסדר-היום בדבר מפגשי כבישים ומסילות ברזל, גשרים ומחסומים. שר-התחבורה ג. יעקבי השיב להצעה. הוחלט: להעביר את העניין לוועדת הכלכלה.
- ז. ג. כהן הגישה הצעה לסדר-היום בדבר רביזיה במוסד השליחים נוכח בעיות העלייה והירידה. השר לקליטת העלייה ש. רוזן השיב להצעה. הוחלט: להעביר את העניין לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת.
- ח. ג. קצב הגישה הצעה לסדר-היום בדבר הצורך בהגברת לימוד השפה הערבית בבתי-הספר בשל חיוניותה לבטחון ולשלום. שר-החינוך והתרבות א. ידלין השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החינוך והתרבות.
- ט. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

